

Ny vice ordförande i GRKF

Jan-Christer Ankre efterträdde Sven Larsson på GRKF årsmöte den 9 mars.

P 18 kamratförening 4-19

Firande av Sancta Barbara

"Di gamle" i samspråk vid Sancta Barbarastandaret. Olle Bjurström, Kalle Lindström och Kjell Jonsson.

A 7 kamratförening 20 -31

Var är Lv 2:arna idag?

Rutger Edwards har följt upp sin artikel från 2000

Lv 2 kamratförening 36.51

Slutmontering av 12/70 pjäs

50 ton "skrot" eller en 12 cm tornpjäs m/70 finns sedan den 24 april i museiparken

KA 3 kamratförening

Innehåll

Ronny Larsson	3
P 18 Kamratförening.....	4
A 7 Kamratförening.....	20
Lv 2 Kamratförening	32
KA 3 Kamratförening	41

P 18 • A 7 • Lv 2 • KA 3
Kamratföreningars Tidskrift
Nr 1/2006

Grundad 2003 - nr 4 från starten.

Redaktion

Nils-Åke Stenström, Anders Nilsson, Göran Hellström och Anders Berlin

Medarbetare

Skribenter; Ronny Larsson, Lars-Inge Hägle, Gunnar Trennenstam, Rutger Edwards, Sven Ahlgren, Per Åke Wallin, Svante Hagström, Jan-Christer Ankre, Hans Lönegren, Bo Friberg, Anders Hammarskjöld och Arne Eklund. Foto; Artikelförfattarna om ej annat anges. Idé och layout; Göran Hellström

Tryck

Godrings Tryckeri i Visby, maj 2006

Nu blickar vi framåt!

Försvarsmakten behövs -inte minst på Gotland

Vi börjar nu närma oss nedläggnings-slutpunkten för P 18 (060630) och med facit i hand, så här långt, kan vi konstatera att allt gått enligt plan, eller t.o.m. bättre. Vi har återlämnat materiel, byggnader och mark till respektive ägare på ett förtjänstfullt sätt. Det viktigaste vi har haft att ta tag i har varit personalavvecklingen. C:a 140 personer har valt att fortsätta inom Försvarsmakten, medan övriga har valt pensionslösning eller att byta karriär. Även här har det för P 18-personalen gått långt över förväntan. Många har funnit ett annat arbete genom en ny anställning, startat eget företag eller har börjat studera för att på så sätt skapa sig en kompetens som är efterfrågad. Jag tror att, mitt i allt elände kring nedläggningen, många funnit en möjlighet i det nya som inte skulle ha kommit annars.

Vi har en del kvar att göra för att stödja de som ännu inte har en handlingsplan, och de som nu i vår blivit uppsagda inom FMLOG. Jag är dock övertygad om att detta kommer att lösas på bästa sätt med hänsyn till de olika statliga myndigheternas flytt till ön och att det idag finns en framtidstro och entreprenörsanda på Gotland där många av våra kamrater passar in.

Efter sommaren går vi in i en organisationsstruktur där det blir Gotlandsgruppen, med Hemvärnet och Frivilligorganisationerna, som blir kärnan i det gotländska försvaret. Övriga enheter kommer att bli F 17 G, Sjöinformationskompani Visby, FMLOG och GotSam (projekt t.o.m. 071231). Totalt något över 70 tjänster. Lokaliseringen blir för alla enheter, utom Sjöinfokomp, F 17 G där nybyggnation kommer att ske. Sjöinfokomp bygger nya lokaler i anslutning till polishuset i Visby. Garnisonschef, och främste företrädare för Försvarsmakten på Gotland, blir chefen för Gotlandsgruppen. Denna befattning tillträder jag 1 september.

Ett glädjande beslut vi erhöll under våren var att Gotland, tillsammans med Dalarna, blir försöksområdet med 3-månadersutbildning för Hemvärnet. Vi skall utbildas 20-40 blivande hemvärnsmän/kvinnor från mitten av september till början på december i år. På Gotland skall denna genomföras genom frivillighet. I Dalarna kommer motsvarande att ske med plikt. Utbildningen skall bl.a. ge Hemvärnet ett tillskott av nya soldater, men ger också behörighet att söka internationell tjänst.

Museet på Visborgsslätt har nu packats och i huvudsak flyttats till Tingstäde. Här har många engagerat sig på ett imponerande sätt, men mycket arbete återstår. Det är min förhoppning att kamratföreningarnas medlemmar, även fortsättningsvis, vill bidra med hjälp i olika former så att vi till sommaren 2007 kan öppna i nya lokaler. Vi kommer på Gotland att ha ett av Sveriges bästa militärmuseer, med lokalisering i Tingstäde och Fårösund, som vi skall vara mycket stolta över!

Försvarsmakten är efterfrågad, främst internationellt, men även nationellt. Inte minst har detta visat sig i stödet till samhället vid olika svåra påfrestningar såsom översvämningar, stormar och nu senast fågelinfluensan. Nya uppgifter inom terrorismhot mot landet, med stöd av ny lagstiftning, kommer att påverka vår verksamhet och till detta lär jag få återkomma.

Jag önskar alla en skön sommar med många lata dagar.

RONNY LARSSON
C AO P 18

Kamrater!

Enligt de stadgar som antogs vid årsmötet den 9 mars, skall föreningen bland annat "befrämja ett gott kamratskap samt stimulera intresset för regementets historia och Gotlands försvar". Var och en av oss har haft ett antal tunga år i samband med regementets nedläggning, oavsett om vi har varit i aktiv tjänst vid regementet eller om vi har lämnat den yrkesverksamma perioden bakom oss.

Var står vi då idag? Jag bedömer att vi har kommit så långt i "sorgeprocessen" att vi nu kan, och ska, blicka framåt. Vi äldre i kamratföreningen har, förhoppningsvis, mest positiva minnen från den tid då vi tjänstgjorde på Visborgsslätt. De av kamraterna som kommer att tjänstgöra vid Gotlandsgruppen, oavsett om man är civilanställd eller militär, ser med intresse och spänning fram mot vad framtiden bär i sitt sköte. Allt detta ska nu utgöra den grund på vilket kamratföreningen ska bygga sin framtid.

Årsmötet 2006. Ett stort antal medlemmar hade den 9 mars sökt sig till hörsalen Avar för att ta till sig av det smörgåsbord med olika programpunkter som styrelsen hade satt ihop. Vice ordföranden, Sven Larsson, hade på egen hand beslutat att en ny tradition skulle införas, från och med detta årsmöte. Innan det formella öppnandet skall regementets marsch, "In Treue fest" framföras.

Så skedde också! I fonden på salen var föreningens fana, erhållen från den numera nedlagda Kalmar/Ölandskretsen, draperad. En mycket högtidlig inledning till årsmötet! Efter de sedvanliga årsmötesförhandlingarna uppvaktades Bo Kjellander inför sin stundande högtidsdag. Uppvaktningarna, stilfullt och elegant framförda, visade på den erkänsla och respekt vi alla känner för det arbete som Bo under alla år nedlagt för regementets bästa, inte minst för allt arbete som ligger bakom tillkomsten av bokverket "Gotlands nationalbeväring och regemente". Slutligen avtackades Sven Larsson för 13 år idogt arbete som föreningens vice ordförande. Bland mycket annat förärdades Sven en egen signal, komponerad och framförd av vår egen "Mr Hornblower", Bengt Belfrage. Som tack för sina insatser och allt oegennyttigt arbete som Sven nedlagt för kamratföreningen beslutade mötet, med acklamation, att utse Sven till hedersmedlem.

Militärmuseet. Som en del i arbetet för att stimulera intresset för regementets historia skall föreningen likaledes enligt

stadgarna "stödja och verka för ett försvarshistoriskt museum på Gotland".

Många av oss minns säkert det regementsmuseum som var inhyst i en barack strax innanför kasernvakten. En av tillskyndarna av museet var för övrigt hedersöversten vid regementet Hans Lagerloef. Genom ett framsynt agerande av förutvarande C MKG, genmj L E Wahlgren, förhindrades en rivning av matsalen och byggnaden kunde ianspråkta för ett gemensamt förbandsmuseum. Driftansvarig har varit Visborgsslätts museiförening. Nämnade förening, i vilken GRKF ingår som medlem, arbetar nu för att ett nytt museum skall kunna öppnas i Tingstäde. Som ledamot och representant i styrelsen för kamratföreningen ingår undertecknad.

Den målsättningen som styrelsen har för det nya militärmuseet är i korthet följande:

Steg 1. Nuvarande museum utryms. De föremål, fordon och pjäser som skall ingå i det nya museet transporteras till Tingstäde och mellanlagras i det före detta sjukvårdsmaterieförrådet.

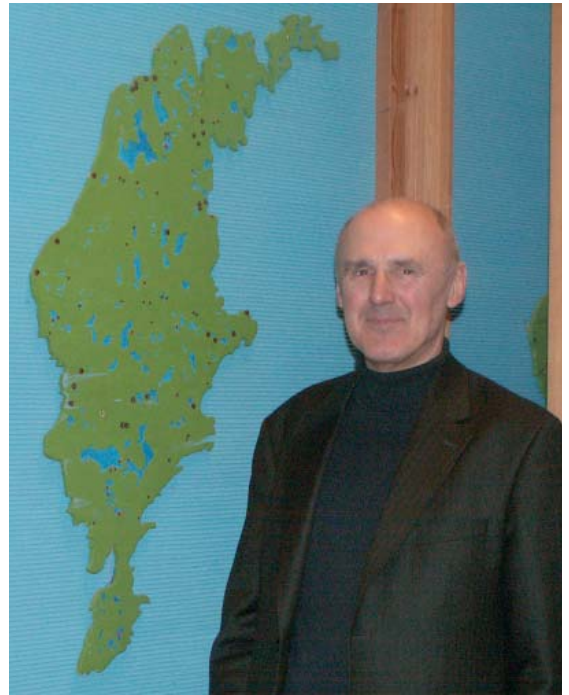
Steg 2. Uppbyggnad av museet till en attraktiv upplevelse- och besöksplats. De byggnader som i dagsläget avses utnyttjas är det ursprungliga sädesmagasinet, samt garage och förråd för bland annat trossropp m/ä materiel.

Steg 3. Drift i form av treenigheten Militärmuseum – Tingstäde fästning – Trossropp m/ä. Kanske kommer framtiden uppvisningsstyrkor från A 7 och Lv 2 kamratföreningar att ingå?

För att driva och utveckla förbandsmuseum kommer stöd i olika former att erfordras från Försvarsmakten och Sveriges Försvarshistoriska Museer (SFHM), Länsstyrelsen, Gotlands kommun, näringslivet på Gotland och samhället i övrigt. Är idén om ett modernt och upplevelsebaserat museum, där alla från skolklasser, turister och nostalgiker av olika slag kan ta till sig det som har utgjort Gotlands försvar bara en utopi?

Den som lever får se...

Kamratföreningen är medlem av Sveriges Militära Kamratföreningars riksförbund -SMKR. Denna förening har till ändamål att stödja Försvarsmakten med försvarsupplysning samt att bidra till utvecklingen av den militära kamratföreningsverksamhe-

ten i landet. Undertecknad och trossropp m/ä:s portalfigur Kurt Nysell deltog den 25 – 27 april i 2006 års representantskapsmöte. Av SMKR senaste verksamhetsberättelse framgår att förslag har inlämnats till Högkvarteret hur kamratföreningsverksamheten i framtiden skall utgöra en naturlig del i Försvarsmaktens ordinarie verksamhet. SMKR deltar även i Folk och Försvars årsmöten.

Vart är vi då på väg? Avslutningsvis vill jag och den nya styrelsen tacka för det förtroende som vi fått att föra kamratföreningens stafettpinne vidare till kommande generationer. Det är en spännande utmaning som vi antar med hjälp och stöd av medlemmarna! Jag vill också tacka Stockholmskretsen och dess ordförande Lars-Inge Hägle för utomordentligt samarbete och tillönskar den välgång i sitt fortsatta arbete.

Det som du nu håller i din hand är det första numret av kamratföreningstidskriften. Jag ser med spänning fram emot resten av innehållet. Lycka till, säger jag till Nils-Åke Stenström och Göran Hellström!

**JAN-CHRISTER ANKRE
VICE ORDFÖRANDE I GRKF**

Framtiden för denna tidskrift och dess tider för utgivning är oviss. Inriktningen är att årligen, inför sommaren, ge ut ett nummer, liknande den du

nu håller i din hand. De ekonomiska förutsättningarna blir dock helt dimensionerande för omfång, färg och tryckkvalité. Om dessa vet vi idag inget. Inför julen kommer varje kamratförening att, separat för sina egna medlemmar, producera ett enklare utskick.

GRKF:s skribenter skickar sina inslag till nedanstående adress. Texten tar jag helst per e-post eller diskett och bilder på diskett eller CD. OBS! E-posta inga bilder! Självklart går det att sända vanliga papperskopior.

Väduren, Gotlandsgruppen, Box 1012, 621 26 Visby
Epost: vaduren@zeta.telenordia.se. Tel: 0498 - 27 89 78

NILS-ÅKE STENSTRÖM

GRKF verksamhetsplan 2006

- 24 -25 augusti KamratFöreningsÖvning (KFÖ)
Mojner i Boge
- 19 oktober Kamratföreningslunch på Visborgsslätt
- 3 november Deltagande i kransnedläggning vid
Gotlands Truppers gravplats på
N:a kyrkogården i Visby
- 14 december Deltagande i julbönen
i Sankta Maria Domkyrka
- 5 februari -07 Firande av Gotlands regementets
högtidsdag

Stockholmskretsen kamratträffar 2006

- 14 september Studiebesök Riddarhuset
- 15 november Styrelsemöte med kamratträff

Nya medlemsavgifter i GRKF

Vid årsmötet beslutades om höjda medlemsavgifter fr o m 2007. Anledningen är främst att föreningen får ökade kostnader när regementets stöd försvinner.

Dessutom har medlemsavgifterna varit låga jämfört med andra föreningar. Den nya medlemsavgiften blir 100:- per år. Dessutom försvinner möjligheten att lösa ständigt medlemskap fr.o.m. år 2007.

De som före 2006-12-31 löst engångsavgift berörs inte av höjningen. För dessa medlemmar är det frivilligt att ge ett bidrag till föreningen.

Sista chansen att lösa ständigt medlemskap.

För att du som inte löst engångsavgift skall slippa höjningen uppmanas du att betala avgiften och samtidigt slipper föreningen göra utskick för påminnelser mm. Obs! Avgiften för ständigt medlemskap skall betalas senast 31 december 2006.

Avgifter för ständigt medlemskap: < 60 år 400 kr, 60-69 år 300 kr, 70-79 år 150 kr, > 80 år ingen avgift. Är du osäker på vilken avgift du betalat kan du kontakta undertecknad, e-post: ingemar.ohlsson@rkgotland.se, Tfn: 0498-26 65 21

Anmäl adressändringar
till sekreteraren

Crister Persson
Söderhagsvägen 26
621 50 Visby

Telefon 0498 - 29 54 04,
0498-27 88 30
E-post: crister.persson@mil.se

**Tillhör du Stockholmskretsen
måste du anmäla ändringen
även dit!**

Stockholmskretsen
Ordförande Lars-Inge Hägle
Midgårdsvägen 46
136 46 Handen
Telefon
08-777 13 46, 073 - 993 56 80
E-post: lih@telia.com

Styrelse

Ordförande	Ronny Larsson
Vice ordförande	Jan-Christer Ankre
Sekreterare	Crister Persson
Kassör	Ingemar Ohlsson
Klubbmästare	Kjell Thomsson
Ledamöter	Kurt Nysell, Jan-Eric Engström, Per-Lennart Karlsson
Revisorer	Claes Randler, Lars-Ove Hoas
Valberedning	Stefan Pettersson, Jan Olai, Roland Snäckerström

In memorian

En av de sista från I 18 kårtid har gått bort. *Karl-Gustav Lansgard* avled lugnt och stilla den 2 mars. Han var född vid Olmstad (S Gränna) den 12 mars 1919 och skulle inom kort fyllt 87 år. Under 1930-talet var arbetslösheten stor i Sverige, varför Pelle (dåvarande namn Pettersson) liksom många smålandspojkar sökte anställning vid försvaret. Ännu var Kronans kaka liten men säker. På grund av växande oro i Europa hade regeringen fått kalla fötter och började återställa de starkt reducerade försvarsanslagen. Pelle ryckte in vid 18. infanterikåren vid Visborgsslätt i november 1936. Volontärskolan, under fänrik Anders Calissendorff, bestod det året av 23 elever (året innan var de sju!).

Det var en jämn samling ungdomar som kom att tillföra, nu 18. infanteriregementet, duktigt befäl av alla kategorierna. Pelle,

idrottsintresserad, snabb och spänstig, togs tidigt ut som ytter i regementslaget. Med stor otur fick han ena benet avsparkat. Pelle blev nu "Pelle med benet". På grund av konvalescensen kom han givetvis efter i betygssjakten och valde att genomgå trängtruppernas furirskola i sjukvårdstjänst. Genom denna specialutbildning, och med stort intresse för resor, kunde nu Pelle efter andra världskrigets slut erhålla meriterande tjänster vid FN; Cypern, Gaza, Libanon, Kongo samt Sydkorea. Genom självstudier hade han skaffat sig djupa kunskaper i engelska språket. Han var omvittnat duktig och förskaffade I 18 gott renommé.

På I 18/P 18 tjänstgjorde Pelle som expeditionsunderofficer vid sjukhuset, fram till pensioneringen. Där var K-G Lansgard den fasta klippan.

Förutom idrottsintresset hade Pelle en lyrisk ådra i bagaget. Vid de mycket populära revyerna i exercishuset under efterkrigstiden kom han tillsammans med Henning "Pv-Lasse" Larsson samt Evald Forss att både producera samt framföra visor och sketcher.

En duktig militär och alltid glad och spänstig kamrat har lämnat oss.

P Å WALLIN

Tore Andersson avled hastigt och oväntat i sitt hem på eftermiddagen den 20 februari 2006. Han skulle i november fyllt 60 år. Tore var född i Gothem, men vid inryckningen till BSI (Befälsskola I) i januari 1964 bodde han på föräldrarnas gård vid Alvena i Vallstena. Två månader innan, hade han fyllt 17 år. Han kom att tillhöra den första kullen värnpliktiga som på det nya P 18 utbildades på stridsvagn 74.

Mellan 1966 och 1972 var Tore instruktör på stridsvagnskompaniet, och utbildade där, förutom på strv 74, även på Pkv m/43 och strv 102.

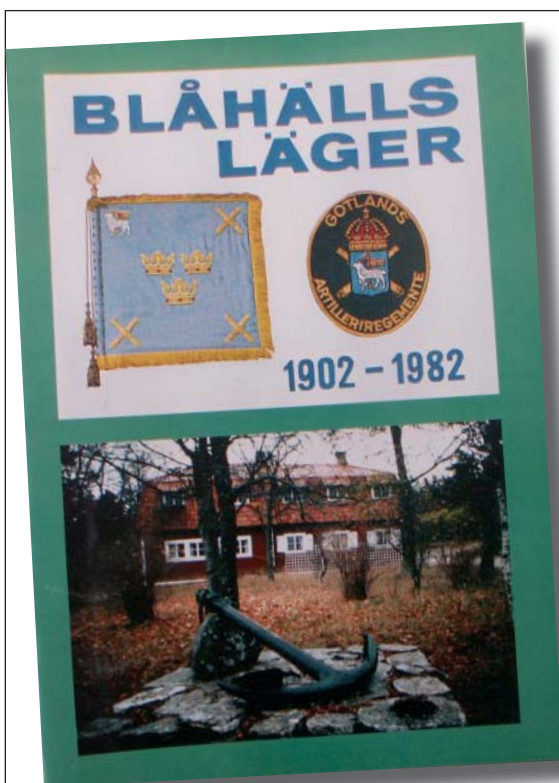
1975 gick han Motorskolans grundkurs i Strängnäs, och redan året därpå var han tillbaka på Motorskolan, gick körlärarkursen, och fick godkännande som militär körlärare.

Fram till 1983 var han motorbefäl på 2. och 3. pansarskytte-

kompanierna. Därefter kom han under 14 år att som adjutant vid Livkompaniet hålla ihop den basala verksamheten medan befälet i övrigt skiftade, mer eller mindre årligen. Tore var omvittnat smidig och omtyckt av de värnpliktiga eleverna, han var en som aldrig var "omöjlig". Tore kunde aldrig göra något halvdant, det han tog tag i skulle "vara rätt".

Hans sista befattning i yrket blev som chef stabsexpeditionen P 18, från 1998-2002. Utåtriktad som han var kom han där att sakna kontakten med det yngre befälet och hans hjälpande hand kunde inte nyttjas på det sätt han själv ville. Han lämnade den aktiva delen av yrket den 30 april 2002, men han lämnade ingalunda regementet. Han nyttjades flitigt som bussförare i olika sammanhang och hjälpte till vid tävlingar som Gotland Grand National. Han var medlem i Gotlands Officerskår sedan 1990 och har där gjort sig känd som en fin och omtänksam kamrat och som skicklig bussförare. Han var den som var först på plats vid våra träningar, låste upp och började dukningen, och han var den sista som synade av lokalen, släckte och låste. Så kommer vi att minnas vår vän Tore Andersson.

NILS-ÅKE STENSTRÖM

Blåhälls läger

-nytryck av minneskrift

Blåhälls läger på Tofta skjutfält hade tjänat ut 1982. Under en 80-årsperiod hade det förvaltats och brukats av A7, men där hade även bedrivits en omfattande verksamhet inom öns frivilligrörelser. Läget var lokaliserat till en mycket vacker plats, men ur övningssynpunkt låg det fel. Med sitt läge i mitten av skjutfältet måste det ofta utrymmas vid skarpskjutningar. Detta, i förening med att läget var slitet och underhållet de senaste åren efter-satt, resulterade i att Chefen för Armén 1983.05.02 tog beslutet om avveckling.

Kaptenen vid A7, tidigare P 18, Yngve Rosén, fick till uppgift

att skriva en minneskrift om Blåhälls läger. Den trycktes vid MKG reprocentral. Yngve Roséns författarskap kan betraktas som en kulturgärning för att bevara minnet av Blåhäll, och det historiska Tofta skjutfält. Många har under åren frågat efter skriften, men svaret som kunnat lämnas är att upplagan är slut för länge sedan.

Emedan betydligt bättre metoder numera finns att tillgå, samt att intresset bedömdes vara stort, så har nu Visborgsslätts Museivänner låtit göra ett nytryck. Genom att trycka bilderna direkt från originalen har kvalitén blivit betydligt bättre. Den som med stort intresse arbetat med detta projekt är reproanställd Ann-Charlotte "Lotta" Ohlsson, samt hennes chef, kaptenen Anders "Ante" Larsson.

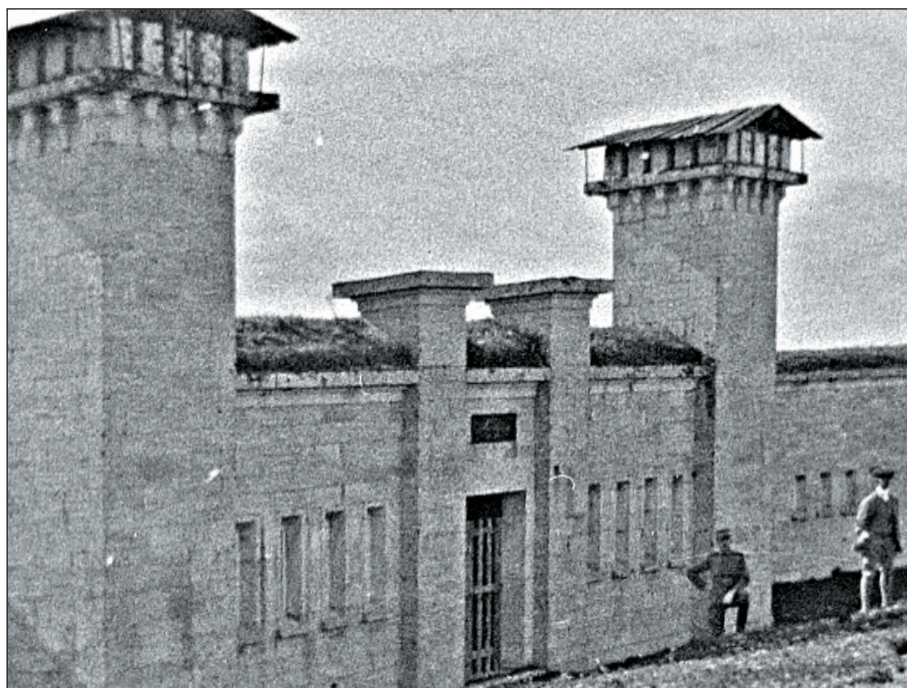
Priset är 100 kronor (vid försändelse tillkommer porto)

Kontakta Rolf Larsson på telefon 27 30 96, eller Nils-Åke Stenström på 27 89 78 för överenskommelse om överlåtande.

Boken är tryckt i A4-format och omfattar nära 270 sidor.

Fältsmöte 2006

Tema: försvaret av inloppet till Slite

Årets fältsmöte genomföres vid batteri-plats Mojnér i Boge den 24 till 25 augusti.

Vägvisning infarten c:a 1 km söder Sjuströmmar. Kostnaden för den enskilde är 250 kronor för båda dagarna. Övernattning erbjuds i sedvanlig ordning i kronans 20-mannatält m/39. Nattvila kan även ske i Slite stugby, mot en kostnad av 100 kr, varvid eget sänglinne skall medföras. Betalning sker av den enskilde vid inmönstringen. Deltagarna påminnes om bad- och regnkläder.

Anmälan

Skriftlig anmälan erfordras. Klipp ur, skriv av, eller kopiera talongen, fyll i noggrant och posta den senast fredag den 30 juni under adress **Våduren, Gotlandsgruppen, Box 2012, 621 26 Visby**. Det går även bra att maila in talongens uppgifter till vaduren@zeta.telenordia.se

OBS! Har Du av någon anledning inte haft möjlighet att anmäla dig i tid, eller om du har andra frågor, kontakta Kurt Nysell på telefon 0498 – 26 43 09, eller epost kurtnysell@sverige.nu

**Jag anmäler mig
som deltagare i
fältsmötet 2006.**

Namn.....

Adress.....

Ort.....

Telefon.....

Mobil .....

Övernattning, kryssa ett alternativ

Övernattar i tältlägret .....

Övernattar i stugbyn .....

Torsdag 24/8

Tid	Plats	Omfattning	Övningsledare
0800	F.d. vakten P 18	Samling. Busstp till batteriplats Mojnér i Boge	Sven Larsson
0900	Inmönstring, Mojnér	Indelning i kompanier Tilldelning och visitation av utrustning, förmiddagkaffe ur koktross	Moboff, J-C Ankre
1030	Lägret	Uppställning i bataljon	Vice ordförande
1040	Lägret	Besök vid platsen för det äldsta försvaret på landsidan	Bengt Hammarhjelm
1130	Lägret	Lunch	C Koktrossen
1300	I omgivningen	Fältsövning om vandringspris	Lars Skalin
1600	Lägret	Lägerlif, fätbaren tillgänglig	Enskilt
1700	Lägret	Prisutdelning	Lars Skalin
1730	Lägret	Orientering om Mojnérbatteriet 1939	Bo Eklund (KA3)
1800	Lägret	Chefen har ordet	C ao P 18
1830	Lägret	Middag	C Koktrossen
1930	Lägret	Lägerlif, Fältsartister	Hemligt?
2200	Lägret	Busstp till Stugbyn i Slite	Förelägningschefen
2400	Lägret/Stugbyn	Tapto	Ordningsman

Fredag 25/8

Tid	Plats	Omfattning	Övningsledare
0700	Lägret/Stugbyn	Revelj	Förelägningschefen
0730	Lägret	Förplägnadstjänst, frukost	C Koktrossen
0900	Uppställning	Busstp till Slite hamn	Transportchefen
0915		Båtup till Enholmen	Transportchefen
1000	Studiebesök	Studium av Karlsvärds fästning	Bengt Hammarhjelm
1230		Återtåg till Slite och Mojnér	Transportchefen
1300	Lunch		Trossto
1400		Avslutning av KFÖ 2006	Ordförande (vice)
1500	Avresa	Återtransport Visborgsslätt	Tpch

Dagpluton

Fem kamrater erfordras som ersätter de insatser som tidigare utfördes av fänrikarna. Dessa skall vara i tjänst från onsdag 08.23. Dagpluton betalar ingen avgift. För att undvika kommandering erfordras frivillig **anmälan senast 06.30 till Ola Mehlqvist**, på telefon 217229 (hemmet) 227075 (sommarvistet) eller epost ola.mehlqvist@telia.com

Valborgsfirandet i P 18 änge är en familjeangelägenhet, vilket klart märks på antalet yngre deltagare.

Valborgsmässofirande i P 18-ängen

För femtonde våren i följd firades Valborgsmässoafton i P 18 änge. Det blev också den sista gången som denna

tidpunkt högtidlighölls i regementets regi. Ansvaret för ängets hävd överförs nu till "Visborgs Jakt- och

Viltvårdsförening". Fram till början av 1970-talet hälsade regementet våren på Norra Hällarna. Under en femton-årsperiod, fram till 1992, var P 18 inte engagerad i något valborgsmässofirande.

Änglet vid Hunnelund noterades som en naturskön plats i slutet av 1970-talet, men föll i glömska och kom att uppmärksammas först under överste Anders Sifvertssons tid som chef P 18 (1988-1992). Han gav major Lars Lindström, då brigadkvartermästare, och kapten Björn Lundkvist sitt fulla stöd att utveckla änglet. De har också nedlagt omfattande arbetsinsatser i området. Av de övriga som genom åren engagerat sig särskilt i änglet och dess utveckling, är majoren Jan-Eric Engström. Efter kontakter med skogsvårdsstyrelsen påbörjades röjning 1991, och året därpå, Valborgsmässoafton 1992, invigde överste Anders Sifvertsson änglet genom att tända elden. Änglet har sedan dess utvecklats. År 1995 uppfördes "bandtäun", en valvbro byggdes, och en slipsten anskaffades. 1997 blev änglet belönat för god skötsel. 1999 stod bulhuset klart. Änglet har hittills

kunnat vårdas och utvecklas, tack vare en orderpunkt som talat om att det "stabsmässiga" ansvaret åligger brigadkvartermästaren, medan genomförandeansvaret åligger Garde kompani. Motsvarande resurser kan, av förståeliga skäl, knappast uppåtdådas av den nye huvudmannen.

Javisst gör det ont...

Årets firande inleddes med samling till musik från klockan 1815 av "Gotlands blandade blåsare". Under tiden förberedde trossropp m/ä kaffet med kanelbul-len som senare skulle erbjudas publikum.

Klockan 1830 steg chefen för avvecklingsorganisation P 18 (C Ao P 18), överstelöjtnant Ronny Larsson fram och önskade alla välkomna. Han vävde sitt tal till våren kring Karin Boyes "Ja visst gör det ont..." Han upplevde hösten som rogvande med naturen som går in i en viloperiod inför vintern. Våren upplevdes som den starkaste årstiden som lätt orsakar stress genom allt som pockar på att göras. Han fortsatte: "Den mer romantiska versionen är att i denna tid ligger möjligheter och förväntningar, förväntningar om det som skall komma.

Pehr Nylander har tagit emot den symboliska "nyckeln" i form av räfsan, och är nu fullt medveten om vad som åligger Visborgs Jakt- och Viltvårdsförening" rörande ängets framtid.

Lars Lindström är just avtackad som ängsfogde. Med ett belåtet leende på läpparna och ett stadigt grepp om gåvan avlägsnar han sig i riktning 2650.

Två av trosstroppens personal, Roberth Östergren och Agne Ahrling, kokar kaffe.

Tvenne bekantingar - Lars Boström i samspråk med Bengt Söderlund.

Sedan kommer dagarna som blir längre och längre, blåsip-porna blommor, björkarna slår ut, hägg och syren blommor, värmen kommer, grillen plockas fram ur sitt vinteride och med detta kommer vänner till fest och glam. Det är så vackert och behagligt att man nästan smäller av, och det går inte att stoppa. Man vill hålla kvar i denna tid, stanna upp utvecklingen, men det går ju inte, och så får man ångest. Är det kanske just detta Karin Boye menade med att det gör så ont..."

Efter några ord om just årets vår, som föregåtts av en ovanligt seg vinter, avslöt han med att läsa den första av de tre verserna

i Karin Boyes dikt;

Ja visst gör det ont när knoppar bryter.

Varför skull annars våren tveka? Varför skulle all vår längtan bindas i det frusna bitterbleka? Höljet var ju knoppen hela vintern.

Vad är det för nytt som tär och spränger?

Ja visst gör det ont när knoppar bryter, ont för det som växer - och det som stänger..."

Avtackning

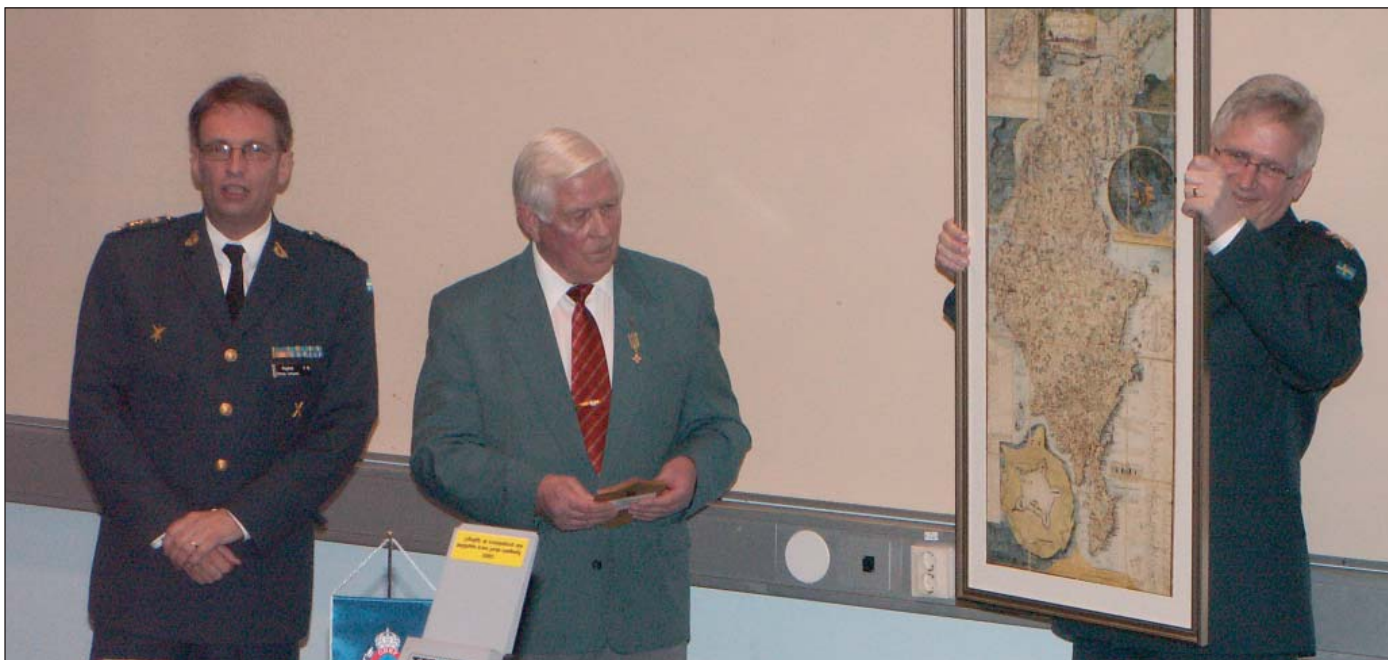
Därpå fick Lars Lindström gå fram och bli avtackad med en "gotlandsbagg" för sin tid som ängsfogde. Sedan kall-

lades Pehr Nylander fram. Han fick ta emot en symbolisk "nyckel", i form av en räfsa, som tecken på att Visborgs Jakt- och Viltvårdsförening, från och med nu, har att förvalta P 18 änge med dess inventarier. Som en underförstådd "order" till föreningens representant avslöt chefen ao P 18: "Det är min förhoppning att vi även nästa år kan samlas här och fira vårens ankomst".

Han avslutade med att utbringa ett fyrfaldigt leve för våren. Därpå följde så unisont framförande, till musik, av Sveriges Nationalsång. Så var det dags att tända brasan. Chefen Ao P 18 tände inte själv elden, utan

han lät tända densamma, och den uppgiften utfördes även i år av kapten Lars-Eric Thor. Som en gardering av ett korrekt upppflammande av elden hade det av Lars Lindström hopsamlade bränslet preparerats med petroleum av mindre flyktig karaktär. Medan publiken värmde sig vid brasan konserterade orkestern. Regementet bjöd besökarna på kaffe med kanelbulle, vilket iordningsställts av trosstroppen, och nu serverades av dess personal och några inkallade lottor. Vädet var det bästa tänkbara, och de omkring tvåhundra besökarna fick uppleva ett värdigt firande av vårens ankomst.

NILS-ÅKE STENSTRÖM

Regementet avtackar Sven Larsson med den historiska gotlandskartan från 1790-talet, här vackert inramad.

Årsmötet tackade Sven Larsson

Torsdagen den 9 mars 2006, klockan 1730, inledde GRKF sitt årsmöte i Hörsalen i byggnaden AVAR. Med säkerhet torde man kunna säga att det var sista gången lokalen kostnadsfritt kunde nyttjas för detta ändamål. Ett 40-tal medlemmar hade hörsammat kallelsen, däribland Lars-Inge Hägle, Bo Kjellander och Bengt Belfrage från Stockholmskretsen.

Efter att Sven Larsson hälsat välkommen inleddes med en parentation över de under verksamhetsåret bortgångna medlemmarna Frank Kronlund, Bruno Sjöberg, Bengt Lindell, Evert Engström, Magnus Gardell, John Farmansson, Sune Johnsson, Bengt Falk, Tore Andersson och K-G Langsgård. Bengt Belfrage spelade "The Last Toast" på signalhorn följt av Sven-Arne Wighammar som exekverade Amazing Grace på flöjt. Emedan ordinarie sekreterare var bortrest valdes kassören, Ingemar Ohlsson, att föra protokoll. Till justeringsmän utsågs Pär Östergren och Roland Snäckerström.

Ingemar redogjorde för verksamhetsberättelsen där det bl.a. kunde utläsas att GRKF totalt har 830 medlemmar, inklusive de 116 i Stockholmskretsen. Av dessa är 334 ständiga medlemmar som betalt engångsavgift. Antal nya medlemmar har under

året varit 413. I princip alla dessa tillhör de som slutat/bytt ort i samband med nedläggningen. Regementet har för dessa betalt medlemsavgiften första året. Ingemar orienterade om den ekonomiska berättelsen, Claes Randler delgav revisionsberättelsen, varefter styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret.

Verksamhetsplan

Sven Larsson presenterade förslag till verksamhetsplan för 2006. En av punkterna rörde KF stöd till flyttningen av museet till Tingstäde. Där fick Rolf Larsson möjlighet att orientera om nuläget och underströk vikten av att alla KF helhjärtat engagerade

sig i frågan. Verksamhetsplanen godkändes.

Kassören redovisade förslag till inkomst- och utgiftsstat för 2006, och det framgick klart att kärva tider stundar. Skall den årliga verksamheten drivas som tidigare år, så kommer, beroende på det uteblivna stödet från regementet, årligen 17.000 kronor att behöva tas från kassan. Enkel matematik visar att KF-kassan därvid är tömd inom fem år. P-Å Sporre kom med inlägget att årets KFÖ skulle läggas i malpåse, i avvaktan på hur utfallen blir. C ao P 18, övlt Ronny Larsson, kunde då lugna församlingen med att årets KFÖ redan var budgeterad och klar - det kom att gå som tidigare år, med undantag

av att fänrikarna måste ersättas med andra krafter.

Ändring av medlemsavgiften

Styrelsen föreslog ändring av medlemsavgiften till 100 kronor, från årsskiftet 2006-07. Samtidigt upphör möjligheten att betala engångsavgift. Styrelsen räknar med att så många som möjligt av de per år betalande medlemmarna innan dess blir ständiga medlemmar. Kassören tackade i förväg "de som nu kommer att betala sin engångsavgift och ändå lämnar ett frivilligt bidrag." Stockholmskretsen betalar 10 kr per medlem och år till föreningen. Mötet antog enhälligt styrelsens förslag. J-C Ankre presenterade stadgeändringar, vilka föranleddes bl.a. av regementets nedläggning. Ändringarna fastställdes med en mindre korrekturändring.

Avtackning och hedersmedlemmar

Överste Gunnar Karlson utsågs till hedersmedlem i GRKF. Veterannålen tilldelades Svante Hagström, Bengt Ericsson och Ove Lindström. Ordförandeklubban överlämnades av Sven Larsson till övlt Ronny Larsson, som efter några korta inlägg avslöt den formella delen av mötet klockan 1900. Bo Kjellander, vilken uppnår åldern 80 år 03.10, kallades nu fram, varvid Bengt

40-årsnålen skall strax delas ut. Från vänster Bengt Ericsson, Svante Hagström och Ove Lindström.

Hammarhjelm höll ett tal till hans ära. Han uppvaktades av regementet med en dricksplunta med snasglas, och av GRKF med dess standar. Så var det dags att avtacka Sven Larsson, som varit vice ordförande sedan 1992. Ankre inledde med att läsa PTH:s dikt "Den första permissionen", och avslöt med att "nu hade Sven också fått permission, även om han bett att få vara kvar som gratulant." Sven tillägnades en av Belfrage specialskriven signal, vilken blåstes av kompositören själv medan Sven själv fick hålla upp det inramade notbladet. Vidare erhöll han en blombukett "att ta hem till Gunnel för att hon alltid släppt i väg honom", samt en flaska innehållande ett okänt fluidum. Slutligen tillägnades han titeln hedersmedlem i GRKF. Regementet avtackade Sven med en inramad version av den historiska gotlandskartan från 1790-talet, samt blommor. Slutligen överlämnades en fylld butelj av Stockholmskretsens ordförande Lars-Inge Hägle, som tack för de gångna åren. Även denna flaska hade ett okänt innehåll. Bengt Belfrage fick likaledes av GRKF ta emot en butelj för sin komposition. Därmed var det slut i Hörsalen, och klubbmästaren Kjell Thomsson gav order för utspisningen - sill med ärter och pannkaka väntade i restaurang Whitstjärna, varefter fortsatt samkväm var förberett på Cederströmska mässen.

Val av funktionärer

Ordförande:
Övlt Ronny Larsson (nyval)
Vice ordförande:
Jan-Christer Ankre (nyval)
Sekreterare:
Crister Persson (omval)
Kassör:
Ingemar Ohlsson (omval)
Klubbmästare:
Kjell Thomsson (omval)
Ledamöter:
Kurt Nysell (omval)
Jan-Eric Engström (omval)
Per-Lennart Karlsson (nyval)
Revisorer:
Claes Randler (omval)
Lars-Ove Hoas (omval)
Valberedning:
Stefan Pettersson (nyval, smk)
Jan Olai (nyval)
Roland Snäckerström (nyval)

Beredskapsmålningen på Cederströmska mässen

Bild från överlämningen 2/9 1997. Här ses tavlan placerad under väggmålningen vid överlämnandet. Från vänster överste Karl-Erik Smedetun, Sture Granqvist, övlt Peter Molin och CMKG, genmj Göran de Geer.

De som haft ärende till Officers- MKG- eller Cederströmska mässen som den numera heter, kan knappast ha undgått den monumentalmålning som pryder dess östra vägg. De som närmare studerat konstverket finner namnet på mästaren, Curt Viberg.

I slutet på 1990-talet dök under märkliga omständigheter upp en mindre kopia, som möjligen kan vara en förlaga till väggmålningen. Svante Hagström var handläggare då denna tavla hamnade på Gotland. Han har sökt uppgifter om tillkomsten av väggmålningen och i en artikel av Övlt Nils Söderberg hittat följande: "När matsalen byggdes om till sitt nuvarande utseende minns jag inte. Den var emellertid ny på hösten 1939. Vid ombyggnaden hade officerskåren tänkt sig en "monumentalmålning" på östra kortväggen men den var inte färdig då. När jag någon gång 1941-42 kom på besök på Visborgsslätt från min förläggning på landet fanns den där. Jag skulle tro att dåvarande major Lindh var initiativtagare. Motivet är hämtat från Holmhällar och troligen målat

efter foto av konstnären Curt Viberg, som väl då var i beredskaps tjänst" I Gotlandsinfanteristen nr 2, 1942, finns ett fotografi av målningen, med följande bildtext: "Konstnären Curt Vibergs praktfulla väggmålning på I 18:s officersmässa lämna vi här ovan en reproduktion av. Som synes är det ett gotländskt kustlandskap som får utgöra en verkningfull ram åt den militära gruppen, som står i full försvarsberedskap" Konstverket är 4,25 m långt och 1,95 m högt. Tidningsupplagan gavs ut i februari 1942, sannolikt var tavlan då nyss färdigställd.

1997 fick Chefen för Gotlands militärkommando ett brev och en bild av en tavla med exakt samma motiv från chefen för "Test Range RFN" i Vidsel. Han frågade om MKG kände till tavlan på bilden. Ärendet överlämnades till C adm Svante Hagström, som brevlades förklarade vad tavlan föreställde. C RFN ville då skänka tavlan till MKG och överlämningen skedde 1997-09-02. Överste Smedetun flög själv ner tavlan till Gotland. Tavlan, som sannolikt är en förebild till den väggmålning

som finns i matsalen på mässen, är alltså skänkt av Test Range RFN i Vidsel (FMV provningsavdelning provplats Vidsel) och är överlämnad 1997-09-02 av överste Karl-Erik Smedetun och Sture Granqvist. Auktionist Roland Andersson i Vidsel har troligen köpt tavlan tillsammans med en del annan konst hos Tyresö Antik. Vid en auktion 1992-93 ropades den in av lokalvårdare Syrene Lundberg, Vidsel, för 35 kr. Syrene Lundberg skänkte målningen till en loppmarknad i Bredsel, där den inköptes av Sture Granqvist RFN, för 35 kr. Eftersom Granqvist och hans hustru tyckte den var för stor i lägenheten skänkte de den till RFN. Inramningen är gjord av Sture Granqvist. När CMKG, Göran De Geer, mottagit målningen överlämnade han den med donatorns välsignelse till Gotlands Regemente och tjt chefen övlt Peter Molin. Tavlan är 112 cm bred och 64 cm hög. Den är signerad "Beredskap på Gotland 1940. Curt Viberg 1941".

Svante Hagström under gallringsarbete.

Omfattande ideella arkivinsatser

Vid sidan om arbetet med inleveransen av MDG/MKG och Gotlands regementes arkiv till krigsarkivet, har även våra föreningsarkiv sammanställts och lämnats över till Visby Landsarkiv

Det är Svante Hagström som genom omfattande ideella insatser svarat för en omsorgsfull gallring och packning i arkivkartonger, följt av egna transporter till landsarkivet. Detta har Svante iordningställt och levererat;

Hjulryttaren

Sedan 1947 har subalternkåren vid Gotlands regemente sammanställt en jultidning som delgivits äldre kamrater i samband med jullunchen. I denna tidskrift kunde subalternerna - utan påföljd - häckla sina äldre kamrater.

Samlingen, omfattande åren 1947 till 2005, har överlämnats till Landsarkivets vård.

Kamratföreningen Signalkompaniets signalister (SS40) Signalisterna vid Signalkom-

paniet 1939-1940 bildade ovan nämnda förening.

Medlemstidningen "Åtskillnad" utgavs 1940-1945, samt med jubileumsnummer vart femte år, 1965 till 1990, har överlämnats till Landsarkivet.

Gotlands regementes kamratförening

Gotlandsinfanteristernas kamratförening (GIKF) bildades den 2 september 1934. Under 1935 bildades en Skånekrets, en Gotlandskrets och en Stockholmskrets. Under 1937 tillkom en Kalmar/Ölandskrets, en Göteborgskrets och en Östgötakrets. Det tillgängliga arkivmaterialet från GRKF, Kalmar/Ölandskretsen och Stockholmskretsen har överlämnats till Landsarkivet

Gotland, Gotlandsinfanteristen och Väduren

GRKF tidning som 1940-2005 utgivits med pekuniär hjälp från Gotlands regemente finns idag i kompletta samlingar vid Landsarkivet, Almedalsbibliote-

ket och Kungliga biblioteket. Militärmuseet Visborgsslätts samling som genom åren inbunds i vackra klotband genom Svante Hagströms försorg finns till vidare hos denne i väntan på museets slutliga lokalisering.

Underbefäls-/Plutonofficersföreningen

Protokoll, avtal, daglistor och diverse handlingar från tiden 1973-1981 i form av en arkivbox har inlämnats som gåva till Landsarkivet i Visby

Gotlands underofficerssällskap

Sällskapet handlingar finns arkiverade i åtta boxar (folieformat) och omfattar tiden 1908-1983. Arkivet omfattar stadgar, protokoll, medlemsförteckning, historik och foton. Ovanstående överlämnas till Landsarkivet under mars -06.

Wisborgs officersförening

Arkivet omfattar tiden 1981-1995 och är förpackat i fyra boxar. Överlämnas till Landsarkivet i Visby.

Kungliga Gotlands infanteriregementes musikkårs enskilda pensionskassa.

Pensionskassan startade 1896 och den 17 juli 1903 fastställdes reglementet. Den 5 oktober 1944 förvandlades den till "Stiftelsen Kungl Gotlands infanteriregementes musikkårs pensionskassa". Kassan permuterades den 31 oktober 1990, utestående fordringar avskrevs och behållningen fördelades på återstående delägare. Från 1902 kunde delägare även ta lån i Kassan via en Lånekassa. Kassans arkiv har överlämnats till Landsarkivet.

Bengt Lindwalls arkiv

Arkivet omfattar i huvudsak kapten Bengt Lindwalls (1879-1942) klippsamlingar, vilka under 1990-talet sorterades, klassificerades och monterades i klippböcker genom försorg av Carl-Göran Stenström, Spånga.

Bengt Hammarhjelm som vi är vana att se honom, rak och ståtlig, berättande om något historiskt skeende. Här vid minnesstenen på Sandesrum, för Grötlinge kompani, augusti år 2000.

Bengt Hammarhjelm har med ett idogt arbete bevarat ett viktigt stycke gotländsk historia åt eftervärlden.

Ett gediget historieintresse med tyngdpunkt i den gotländska militärhistorien har lett till att Bengt Hammarhjelm genom åren skaffat sig en unik kunskap om Gotlands försvar som sträcker sig alltifrån Gutasagens värld och fram till tiden kring det senaste millennieskiftet.

Denna kunskap har allmänheten kunnat ta del av genom många böcker samt debattartiklar och inlägg. Förutom mer omfattande skeden i historien har enstaka objekt som Karlsvärds fästning och Tingstäde radio fått sin skildrare i Bengt Hammarhjelm.

Då epoken Gotlands nationalbeväring och regemente nu nått sitt slut har Bengt Hammarhjelm sett till att dess verksamhet dokumenterats i bokverket med samma namn där han verkat som projektledare och en av flera författare. Bengt Hammarhjelm är också en eftertraktad och uppskattad föreläsare och beskrivs av många av sina åhörare som ett levande uppslagsverk.

Visby den 12 december 2005

Claes-Göran Nilsson
kommunfullmäktiges ordförande

Anne Ståhl Mousa
kultur- och fritidsnämndens ordförande

Gotlands Kommuns kulturpris 2005

Bevarande av ett viktigt stycke gotländsk historia

Den 12 december 2005 delade Gotlands kommun ut sitt årliga kulturpris under en ceremoni på Borgen. Årets mottagare var Bengt Hammarhjelm. Priset bestod av ett diplom, en check på 10.000 svenska kronor, blommor och kaffe för pristagaren och hans familjemedlemmar.

Bengt Hammarhjelm tackade med följande tal:
"Herr Ordförande. Fru nämndordförande. Ärade ledamöter. När jag nu står inför Gotlands folkvalda församling för att tacka, känner jag det mycket högtidligt. Ja, så högtidligt att jag skall citera vår store nationalskald, Esaias Tegnér. Vid magisterpromotionen i Lund 1820 sade han bl a: "Härförarn ensam vinner icke slaget, de djupa leden vinna det åt honom." Ni representerar ju de djupa leden, i detta speciella avseende genom Er Kultur- och fritidsnämnd.

Även de som nominerat mig representerar de djupa leden. De har haft eller har någon anknytning till det gotländska försvar, som allt sedan 1811 stått berett att värna ön. Det var starkt folkförankrat. Gotlands nationalbeväring skapades ju genom ett avtal mellan gotlänningarna och kungen. Det blev ett föredöme för riket i övrigt och dess anda levde kvar in i våra dagar.

Det gotländska försvaret höll främmande makter borta från ön. Oförsvarat skulle Gotland ha kunnat bli ett lätt byte i ett stormaktskrig, t ex mellan Tyskland och Ryssland. Båda skulle ha velat ha ön som bas. När Gotland stod under säker svensk kontroll, då bortföll risken för sådana stormaktsplaner. På så sätt blev det gotländska försvaret en förutsättning för den lyckosamma

svenska neutralitetspolitiken. Denna fredsbevarande gärning är i hög grad värd att behållas i tacksamt minne.

Utöver materiella resurser har försvaret tillfört Gotland en mängd välutbildade människor, som med sina familjer har berikat det gotländska samhället. De har skapat de livaktiga frivilligorganisationerna i vilka kvinnorna nog har varit i majoritet. Det gällde ju att friställa gotländska män för tjänst i stridande enheter. Man kan därför gott säga, att försvaret har genomsyrat det gotländska samhället.

De värnpliktiga från fastlandet har också bidragit till detta. De har känt sig behövda och har blivit väl mottagna. De har återgäldat detta genom att behålla Gotland i gott, för att inte säga kärt, minne.

Det är viktigt att det gotländska försvarets företrädare och deras gärning inte blir bortglömda. Att kulturpriset i år har gått till en militärhistoriker ser jag som ett tecken på att de heller inte har blivit det utan att deras minne hedrats. Detta värmer mitt hjärta och jag tänker med rörelse på de djupa leden, som - i bildlig mening - vunnit slaget åt mig. Det är i denna högtidliga stämning som jag nu framför mitt djupt kända tack till Gotlands Kommun och dess Kultur- och fritidsnämnd för att jag tillägnats 2005 års kulturpris."

Denna tidnings läsare, där huvuddelen haft sin yrkesmässiga gärning inom Försvarsmakten, hälsar säkert med särskild tillfredsställelse valet av årets kulturpristagare.

NILS-ÅKE STENSTRÖM

Sittande från vänster: Överstelöjtnant Lennart Lissheim, major Pekka Hammartoft, personalkonsulent Elisabeth Johansson, överstelöjtnant Ronny Larsson, personalhandläggare Britt Ohlsson, kapten Jan-Erik Frimodigs och major Lars-Göran Nyberg.

Stående från vänster: Kapten Lars-Göran Weinebrandt, kapten Peter Svensson, major Per-Lennart Karlsson, personalkonsulent Lars Randelius, kapten Gunnar Trennestam, löjtnant Tage Göthberg, major Jan-Eric Engström, kapten Anders Larsson, löjtnant Börje Siggelin, kapten Lars Larsson, kapten Olle Gardell, förrädsman Göte Pettersson, löjtnant Lars Tell, löjtnant Nils Johansson och löjtnant Roland Snäckerström.

Sista avtackningen på P 18

Tisdagen den 11 april avtackade C Ao P 18, överstelöjtnant Ronny Larsson, de som hade, eller var i färd med, att lämna regementet och Försvarmakten intill 2007.08.31, på grund av uppnådd pensionsålder.

Det blev den sista avtackningen av personal i Gotlands regementets regi. En del vänner hade slutit upp, och tillsammans var närmare tretti personer församlade på den Cederströmska mässen. Samling var utlyst till 1800. Då chefen pers, Jan-Eric Engström, själv hörde till de som skulle avtackas, så låg nu ansvaret för det praktiska genomförandet på kapten Pär Östergren. Han hoppades på ett klagörande under kvällen av en del "dunkla frågor".

Efter en välkomstdrink i order-salen, följde en gruppfoto-fotografiering, var det dags att gå till bords. Kvällens program följde rutinerna från senare år. Det innebar att var och en av de som skulle avgå, förväntades att vid lämpliga tillfällen under måltiden berätta om sig själva och vad de avsåg att ägna sig åt. Några avstod att berätta.

Börje Siggelin tog först till orda. Han avsåg starta ett bemannings-

företag, och hoppades kunna förmedla arbete för avgångna kamrater. Han besvarade även en av de dunkla frågorna som handlade om en övernattning i kastalen vid Sundre kyrka. Det var vid en fälttjänstövning under Claes Randler, som då meddelat att övernattning skulle ske i kastalen i Sundre. Börje hade aldrig hört ordet "kastal" och såg framför sig något hotellliknande logi. Men han trädde en sopsäck över huvudet och sov ändå hyfsat, däremot blev han väckt av chefen i fruktan att han blivit kvävd inne i säcken.

Nils-Bertil "Niklas Johan" (NJ) Johansson besvarade nästa dunkla fråga, rörande "om man kan bli omkörd av sitt eget hjul". NJ hade faktiskt lyckats med denna bedrift. Det var införd en storövning i Skåne som "Rune Klas" beordrat hjulbyte på kompaniets King Cab. Strax söder Växjö låg NJ med nämnda fordon i 90 km i timmen. Som motorbefäl låg hans tankar naturligtvis hos förare och fordon vid det egna kompaniet. Hade han tänkt på allt? Hade han kontrollerat allt? Jo, det hade han. Bilens övriga passagerare noterade NJ belåtna min då han visslade lätt på "Skånska slott och herresäten".

Plötsligt noterar NJ i ögonvrån att ett komplett hjul - med godkänt mönsterdjup - kör om honom till vänster, i en hastighet som något överstiger det egna fordonets. NJ noterar naturligtvis att hjuldimensionen passar just King Cab, och funderar lätt över varför hjulet är ute på egna vägar, och utan förare. Bäst att kontrollera. När NJ medelst sträckning av höger ben ansätter bromsen i det egna fordonet inser han vad som hänt - det egna fordonet har tappat ena hjulet, och för att detsamma inte skulle glömmas bort, så hade det, i en sista anspänning, accelererat förbi för att ge sig till känna. Det rullande hjulet girar ut på en åker där det lugnt lägger sig till ro. Ett par hjulbultar kunde letas upp och färdens fortsatte, dock med något reducerad hastighet. *Lars-Göran Nyberg* hade gård i Lokrume, där byggnaderna var i behov av Falu rödfärg. I socken fanns ett kooperativt daghem, och där ville han arbeta och lära de små liven att gräva eldställningar. Han berättade om befälet som föranstaltat om urinprov, men som den aktuella dagen kom på att han var ute en dag för tidigt. Han var dock situationen vuxen - "I dag var

det bara övning, i morgon kissar ni skarpt!"

Britt Ohlsson berättade om sin telefonkontakt med chefen pers på P 18, då hon skulle byta arbetsplats. De kom överens om att träffas, varvid Britt undrade hur hon skulle känna igen chefen pers. Denne svarade att "det ser du, jag är regementets stiligaste befäl!". Dagen kom, och Britt fick hjälp att identifiera honom på avstånd, innan hon steg fram till Jan-Eric Engström med orden; "Det måste vara du som är regementets stiligaste befäl!" När Britt nu avslöjade fusket, så tappade chefen pers ännu en illusion.

Lars-Göran Weinebrandt hade varit hemma två år och trivdes utmärkt. Han kör dagligen skolbuss.

Pekka Hammartoft hade många idéer, konsultfirma, bygger bulhus och viltvattendamm där han skall sitta och mata kräftor.

Per-Lennart Karlsson gjorde värnplikten vid P1 och kom 1980 till P 18. Han slutade år 2000 med avgångsvederlag och tillbringade de följande fyra åren i Wien med hustrun Lena. Familjen återkom till Gotland år 2004, och sedan dess har P-L förgäves sökt arbete inom ekono-

Löjtnant Nils Johansson, "Niklas Johan", berättar med stark inlevelse om det rullande hjulet.

Major Jan-Eric Engström avtackas.

Personalhandläggare Britt Ohlsson tar emot diplomaten av överstelöjtnant Ronny Larsson

Lars Randelius och Elisabeth Johansson följer med intresse avtackningen av övriga kamrater.

misektorn. Han har under tiden guidat tyska kryssningsturister, vikarierat som lärare och drivit en studiecirkel i tyska språket. För närvarande är han timanställd på Swebus som förare. **Lars Tell** bygger ut snickarboden, renoverar sin segelbåt och planerar gå en gymnasieutbildning i biodling. Han murar och snickrar och åtar sig hantverksarbeten. **Gunnar Trennestam** "jobbade övertid" emedan han hade möjlighet att sluta redan förra året. Han kommer inledningsvis att hjälpa sin broder, mackägaren Bosse, med bensinförsäljning och biluthyrning. **Lars Larsson** kommer från A1, kom till A7 1997, till P 18 2000, och slutar nu som platschef vid FMLOG. **Lennart Lissheim** kom från I 5 i Östersund och började på P18 1980. De sista fyra åren har han

haft tjänst i Stockholm. Han har en del renoveringsprojekt på gång, dessutom skall han "ta upp golfen igen". **Peter Svensson** har eget företag med F-skattsedel. Han har med framgång deltagit i det militära kocklandslaget. Förutom markservice till frun så lagar han mat vid Gåsemora på Fårö. **Anders "Ante" Larsson** har som förenings- och förbundsmänniska inga fritidsproblem. Dessutom äger han en gård. I Roma driver han ett antal projekt, bl.a. skall sockerbrukets gamla dammar konverteras till badplatser. Många skakar på huvudet åt dylika planer, men det gjorde de även då kampanjehemmet togs över och förvandlades till det vandrarhem som idag fungerar alldeles ypperligt. Ett av de större projekten är att omvandla sockersilon till något kommersiellt nyttigt.

Olle Gardell har eget hus, samt dotter och måg i Västerås som också köpt sig hus. Olle ansåg att "man nog inte skulle planera för mycket". Han kunde också avslöja den sista dunkla frågan; om grisarna på Borgvik kunde tala. Det var under en SÖB med övernattnings i Borgvik, där Olle under pågående plansmideri nödgades gå ut för att lätta på trycket. Gentlemannamässig som han är så avlägsnade han sig ett stycke, icke nöjd med uppnått avstånd kliver han över ett stängsel. Plötsligt blir det "ett jäkla liv" bakom honom, det visar sig vara en gris som grymtar över att bli störd i nattens sena timma. Olle svarar med våldsamma besvärjelser, dock utan respons från det fyrfota djuret, så svaret på den "dunkla frågan" blir; "Grisar pratar inte på Borgvik". **Jan-Eric Engström** berättar att det var han som införde att

dessa avskedsmiddagar skulle utspisas på regementets porslin och bestick. Livets motgångar hade lärt honom att ta en dag i taget. Han ville inte flagga upp något särskilt inför framtiden, men nämnde barnbarnen, fiske (vännen Erik Gabrielsson väntar i Västergarn) golf, trav, kamratföreningen och att hjälpa Börje Siggelin i hans bemanningsföretag. Efter middagen skedde samlings för kaffe och den egentliga avtackningen. Pär Östergren läste upp yrkesmeriterna, varefter var och en tilldelades ett diplom, blommor, en jetong, vars valör bestämdes av tjänstgöringstiden på regementet, samt en presentlåda innehållande en dricksplunta med tvenne glas. Kvällen fullföljdes med ett välgörande samkväm.

Försvarets minnen

Många försvarsanställda har ansett att man bör spara gamla tiders material, uniformer, vapen, fordon, teknisk utrustning o.s.v. Det har därvid inte spelat någon roll att vi har en central myndighet, Statens Försvarsmuseer som förvaltar Armémuseum, Marinmuseum och Flygvapenmuseum. Ambitionen att förvalta försvarsmateriel av olika slag och ålder har funnits vid alla de förband som "spanargänget", under Hans Lönegren, besökt. Här berättar han om minnen från de platser de besökt.

Ett skäl att samla har varit att ge försvarsinformation. Ett annat skäl är att ge en historisk bakgrund till aktuellt försvar. Ett tredje har varit att berätta om det ärorika regemente man verkat vid. Känt är överste Hugo Beckhammars trots mot flygvapenchefen Bengt Nordenskjölds beslut att allt gammalt skulle skrotas och slängas. Beckhammar, som varit chef för det svenska flygförbandet i Finland under Vinterkriget, hade samlat flygplan och utrustning från den tjänsten. Den samlingen utgör i dag en intressant del i Flygvapenmuseets samlingar i Malmslätt tillsammans med annat som den traditionsintresserade översten bevarade.

Vilka, och hur många av de förbandsmuseer som finns idag som kommer att bevaras åt framtiden vet vi inte, men det finns en utredning som funderat, utrett och kommit med förslag. Varje garnisonsort och varje förband vill naturligtvis ha kvar sin historia och vårda sina minnen, men mängden föremål och minnessaker man vill spara är alltför stort. Till bevarandevärda inventarier som bär historiens vingar finns porträtt, möbler, prissamlingar m.m. Det mesta härrör från mässor som fanns på varje regemente. Dessa objekt tillhör respektive officerskår och ingår inte bland de föremål som regementsmuseerna visar.

Under våra spaningar har vi besökt ett antal förband och på varje plats har det funnits ett museum. Utställda föremål, vapen och fordon är i mångt och mycket lika, vilket regementsmuseum man än besöker. Det som skiljer är modeller av övningshedar, särskild personhistoria eller specifika händelser som

Käns bilden igen? Hjässan på skans I i Tingstäde fästning

gjort regementet känt. Det vi fann vid våra besök var detta:

Växjö. Kronobergs regemente, I 11

I anslutning till det stora garnisonsområdet fanns ett museum i en särskild byggnad med minnen från Kronobergs regemente och Karlskrona grenadjärregemente, det senare organisatoriskt kopplat till I 11 från 1925 till krigsutbrottet 1939. På museet visas en modell av regementet på Kronobergshed, norr om Alvesta, med många olika byggnader utspridda i det flacka landskapet. I ett hörn av museet hade man en arrest med en ilsken smålänning bakom galleret. Det ville visa del av Vilhelm Mobergs rekryttjänstgöring vid regementet. Moberg har ju i minst två romaner behandlat soldaters vardag och verklighet. "Raskens" bär minnen och erfarenheter från hans egen barndom. "Soldat med brutet gevär" är en uppgörelse med det svenska försvaret under krigsåren, som han ansåg var undfallande och eftergivet. Han trivdes inte i det militära. Redan vid vårt besök uttrycktes farhågor för att det stöd museet hade skulle komma att försvinna efter några år. Man sökte olika lösningar i samråd med företaget och intresseföreningar.

Skövde. Skaraborgs regemente, P 4

Skaraborgs regemente har inte lagts ner. Under mer än två tidigare sekler var regementet förlagt till Axevalla hed. År 1913 flyttade man in i kaserner i utkanten av Skövde.

P 4 har en ärorik historia med medeltida ursprung. Man har ett innehållsrikt museum med materiel, vapen, inventarier, kartor, fotografier m.m. Dessutom har man byggt upp en databas med personaluppgifter innehållande regementets alla indelta soldater. En tavla av förläggningen på Axevalla minner om den epok då både Skaraborgs- och Västgöta regemente var förlagt där. Varje regemente hade sin del av övningsheden. Gränsen mellan förbanden var ett väl identifierbart dike. I en garagebyggnad i Axevalla har man samlat, ja rent av staplat, ett stort antal pansar- och stridsvagnar från hela världen. De flesta härrör från andra världskriget. Där finns amerikanska, ryska, tjeckiska,

tyska, svenska m.fl. stridsvagnar. Samlingen är värd att visa även för dem som inte är specialintresserad av pansarvapnet och dess krigshistoria.

Linköping; Livgrenadjärregementet I 4, Svea artilleriregemente A 1, Svea trängregemente T 1 och Östgöta luftvärnsregemente, Lv 2

I Linköping minner garnisonsmuseet, en stor timrad byggnad vid kringfartsleden Södra Länken, om den stora garnisonens olika regementen. Museets utställning är organiserad i bottenvåningen, en alltför liten yta för minnen från fyra regementen. Trots mängden minnen samsas man om utrymmet och visar materiel, miniatyrbildningar, porträtt, uniformer m.m. En modell beskriver slaget vid Stångebro år 1598.

Karlsborg, Livregementets husarer, K 3

Den anrika Karlsborgs fästning består av ett omfattande område med många byggnader och befästningar på Vanäs udde i Vättern. Livregementets husarer, K 3, flyttade dit 1984. Fästningsmuseet omfattar flera stora rum. Man visar utrustning, uniformer och minnen från flera regementen som varit förlagda till Karlsborg. En avdelning visar soldater från K 3 i FN-tjänst, en annan Skaraborgs flygflottilj, en tredje fallskärmsjägerutbildningen. Vid Karlsborg fanns intill mitten av 1990-talet Västgöta flygflottilj, F 6. Flygfältet betjänade och betjänar Fallskärmsjägarskolan som ingår i K 3. Den imponerande fästningsanläggningen, de många byggnaderna och det välfyllda museet, visar den historiskt intressanta utvecklingen av det svenska försvaret, format av centralförsvarsdoktrinen under 1800-talet.

Eksjö, Göta Ingenjörregemente, Ing 2

Eksjö lever vidare som garnisonsort. I 12 har lagts ner men Ing 2 finns kvar. I 12s kaserner fylls successivt med civila verksamheter. Ing 2 administrerar det omfattande regementsområdet där också Försvarets fältarbetscentrum finns lokaliserat. Utanför tätortsområdet ligger det gamla Ränneslätt, ett förläggings- och övningsområde inte minst känt under baltutlämningen 1946..

Vid vårt besök kunde nog endast den gamla traditionsfyllda officersmässen klassificeras som kulturhistoriskt värdefull. Byggnaden som flyttats flera gånger, bl.a. från Hultsfreds slätt, har nu placerats så att den är användbar också för civila ändamål. Från matsalens väggar blickar bistra överstar och generaler på besökarna. Man känner traditionens och historiens vingslag. Sannolikt finns olika fält- och ingenjörsmateriel samlade, men inte organiserade i ett museum. Inte långt från regementet ligger Eksjö museum. Man har en stor samling Albert Engström-minnen, intressanta att beskåda och reflektera över. I anslutning till museet finns en mindre utställning husarminnen.

På spaningsflottiljen F 11 i Nyköping. Från vänster Sture Karlsson, Curt Jacobsson, Hans Lönegren, Evert Göransson, Bert Jacobsson och Bengt Fäldt, framför en S 29, spaningsversionen av "flygande tunnan".

Nyköping, Södermanlands flygflottilj, F 11

Södermanlands flygflottilj, som började sin verksamhet 1941, var en av det Kalla Krigets barn. Flottiljen lades ner 1976. Flygfältet vid Skavsta används i dag som civilflygfält. Intresserade F 11-anställda har samlat materiel från flottiljens verksamhet som spaningsenhet. Man var bl.a. utrustad med det som kallats världens vackraste flygplan, den engelska Spitfire. I Nyköping har man ingen Spitfire kvar, men däremot några spaningsversioner av Tunnan, Draken och Vampiren.

Jönköping, Smålands artilleriregemente A 6

E 4-an, riksvägen mellan Stockholm och Helsingborg, passerar tätt under Smålands Artilleriregementes röda kaserner. Yngre vägfärdande kopplar sannolikt inte samman de mäktiga byggnaderna med det gamla regementet, ty nedläggningen är tjugo år avlägsen. Kaserner och kanslihus har, som på andra garnisonsorter fyllts med civila verksamheter. Konsulter, entreprenörer, försäljare och andra med behov av kontor har flyttat in i lokalerna.

I en förrådsbyggnad intill kasernerna har man samlat minnen från regementets verksamhet från slutet av 1800-talet till nedläggningen. Lokalerna är små, men man utnyttjar varje utrymme för att visa vapen, uniformer, materiel, fordon och pjäser m.m. Regementet har givit namn åt det köpcentrum som byggts upp i anslutning till gamla

A 6. Regementet övade på Skillingaryds skjutfält några mil söder om Jönköping.

Visby, Gotlands regemente P 18

P 18:s museum behöver väl ingen närmare presentation för läsarna. De omfattande samlingarna i den gamla matsalen rymmer mycket av det som användes av regementena i Visby. I 18, A 7, Lv 2 och P 18 har alla bidragit till samlingarna. Det finns mer att ställa ut än det finns plats. Den till åren komne besökaren känner sig själv som ett museiföremål bland de uniformer och materiel som han använde under rekryten. Utvecklingen går snabbt och oundvikligt.

Museernas som försvarsupplysare

Skaraborgs regemente anlidade "Västgöta-Bengtsson", den gamle skolläraren Sixten Bengtsson, för att med historia och historier ge nyinryckta värnpliktiga en känsla för regementet, regionen, landskapet och landet. Det var en populär och effektiv PR-verksamhet. Att regementet dessutom hade ett välorganiserat museum bidrog till att sprida försvarsupplysning. Sixten Bengtsson är borta, men museet finns kvar.

På Gotland gavs vi som anträdde vår militära bana på 1950-talet flera tillfällen att med intresserade befäl lära känna ön med sin unika natur och kultur. Närheten till andra världskriget och början på det Kalla Kriget präglade den tiden.

Försvarsmakten i dag är Hemvärnet och Nationella skyddsstyrkan. Enligt annonser i dagspressen behöver man utbildad personal för att fylla sina förband med kompetenta befattningshavare. Så länge det finns en känsla för att försvaret berör alla medborgare kan man nog fylla de platser som behövs för att forma förbanden. I takt med att allt färre får göra värnplikt, urholkas försvarsviljan. Många regementsmuseer är i allmänhet små enheter som sprider försvarsupplysning och samtidshistoria runt om i landet. Emellertid kan inte alla dessa samlingar bevaras. Inte heller kan man med gott samvete skrota samlingarna. Under några år har en utredning utrett vad som finns, vad som bör

sparas och hur detta kan ske. Utredningen "Försvaret i Förvar" kom i november 2005 med ett förslag till framtida försvarsmuseer.

Försvaret i förvar

Utredningens uppgift var att föreslå hur man speglar det Kalla Krigets svenska försvaret. Man föreslår att det byggs upp 23 museer runt om i landet, var och ett med ett särskilt tema som bakgrund och som visar hur den sektorn inom försvaret var organiserat, utrustat och övat

I norra Norrland ska del av Bodens fästning och Kalixlinjen visa hur fästningstanken avsågs fungera. I Göteborg ska Sävvebasen visa flyg- och stridsledning. I Strängnäs samlar man försvarets fordon i ett museum dit också pansarmuseet i Axvalla flyttas. I Ystad tänker man visa en ledningscentral, i Karlstad brigadmuseum och i Hemsjö utanför Härnösand ett museum för kustartilleriet. Ett artillerimuseum i Kristianstad, ett Lv-museum i Halmstad, ett robotmuseum i Vidsele, ett hemvärnsmuseum i Vällinge och ett mobförråd i Opland, Östersund, är andra temabaserade museer på förslag.

I Skillingaryd tänker man att visa regementsheden och den verksamhet som där bedrevs. Ett krigsflygfältsmuseum planeras i Bratforsheden nära Filipstad. Ett museum för utlandsverksamheten under åren är tänkt förläggas till Stockholm. Per Albin-linjens befästningar ska visas i Helsingborg. Slutligen kommer Karlsborg, Vaxholms kastell och Tingstäde fästning att bevaras som museer. Tingstäde fästning avses visa samlingarna från P 18 och KA 3 och skildra Gotlands försvaret under det Kalla Kriget. Om redovisade förslag kommer att genomföras, och vad som händer med de museer som inte ingår i förslaget, kommer att visa sig under innevarande år. Det viktigaste beslutet i det avseende är om regeringen skjuter till de 35 miljoner som man räknar med behövs.

Tingstäde fästning

Gotlands historia är sedan Krimkriget förknippat med öns norra del och med Fårösund och Tingstäde. Såväl första- som andra världskriget och det Kalla Kriget har präglat Gotlands moderna historia mer än någon annan del av Sverige.

Förhoppningsvis kommer de militära samlingarna på Visborgsslätt och i Fårösund att flyttas till Tingstäde. Fästningen har renoverats och förvaltas nu av Tingstäde Hembygdsförening. Måtte de som i dag arbetar med P 18:s museum orka engagera sig och bygga upp ett museum på ny plats. Det behövs ett militärt museum på Gotland som visar att försvaret har varit en viktig del i hela öns utveckling.

Föreningsmöte Visborgsslätts museivänner 2006-04-06:

Stora förändringar för museet

Förrådsgården i Tingstade. Bilden visar de lokaler som kan bli aktuella för det nya museet. Längst bort till vänster den i texten nämnda "norra magasinsbyggnaden".

Den 6 april 2006 genomfördes mötet i restaurang Hwitstjerna. Det hade samlat 23 deltagare där öns alla kamratföreningar, samt Tingstade hembygdsförening, var representerade.

Rolf Larsson valdes som ordförande för mötet, och Nils-Åke Stenström som sekreterare. Ordföranden orienterade om verksamheten sedan senaste föreningsmötet 2004. Det sista året hade gått bra. Regementets dag och nedläggningsceremonin hade dragit mycket folk, likaså det sista "öppet hus" som genomfördes i februari. Ovanligt många betalande grupper hade bokat in besök då det kungjorts om flyttning av museet. Ett antal långt framskridna idéer inom utvecklingsarbetet hade av naturliga skäl avbrutits och lagts på is när beslutet om avveckling kom.

God ekonomi

Kassören, Per Åke Wallin, redogjorde för föreningens ekonomi för de två senaste åren och konstaterade att soliditeten var god. Utgående balans visade i slutet på 2004 en summa av nära 65.000 kronor, vilket ett år senare hade stigit till 107.000 kronor. Orsakerna till den ovanligt stora höjningen är, förutom ökade intäkter, två; dels har verksamhet och utgifter avsiktligt hållits nere sedan det blivit klart att museet skulle flyttas, dels tillfördes 25.000 kronor ur Lagerlöfs fond.

Hans Lagerlöf var värnpliktig vid I 27 år 1903, för till Amerika och blev en stor mecenat för regementet och dess beväringar. Hans största donation, 25.000 kronor, skedde 1946. Tidigare gåvor hade varit riktade mot viss verksamhet, men denna utgjorde en fond där regementschefen disponerade avkastningen för att hjälpa värnpliktiga som inte kunde stötts med statens medel i angelägna personfrågor. Utkastet till fondens stadgar skrevs av då avgångne militärbefälhavaren, Gustaf Mauritz Törngren. Båda var framsynta, ty det framgår att om regementets lades ner skulle fondens behållning tillföras dess museum, till vars upphov Lagerlöf var den pådrivande kraften. Så har nu skett.

Osäker framtid

Någon verksamhetsplan för det kommande året kunde självfallet inte presenteras med alla dess osäkra faktorer. I dagsläget koncentreras på etapp nr 1, vilket innebär utflyttning ur nuvarande lokaler och transport av all materiel till magasinering i Tingstade. Parallellt med detta pågår förhandlingar om museilokal, organisationsform och ekonomistudier. En tänkt organisationsplan över "Forsvarsmuseum Tingstade" presenterades. De lokaler som eftersträvas finns inom den inhägnade förrådsgården. Enklast är att få tillgång till

sjukvårdsförrådet som är klart för inflyttning. Där finns personal- och lagerutrymmen, samt valv. Exteriören är dock inte av museal karaktär.

Det är däremot den norra magasinsbyggnaden, vilken har tre våningar och är i gott skick. Nackdelen är att den fordrar omfattande och kostsamma insatser i form av inre arbeten som isolering, värme- och ljusanläggningar och avlopp för personalutrymmen. På förrådsgården finns också garageutrymmen för strids- och hjulfordonen, samt en byggnad där trossroppen kan disponera halva utrymmet för sin utrustning.

Huvudspåret i förhandlingarna är således Förrådsgården, men som en sista utväg får utredas alternativ i Gamla Lägre med huvudmuseum i "gymnastiksalen". De små garageutrymmen som finns där är dock helt otillräckliga i utställningshänseende.

Ett av de större problemen kan bli att lösa museifrågan i Fårösund, emedan KA 3 KF-ordförande hävdade att något flytt till Tingstade inte är aktuellt för deras del.

Representanten för Tingstade hembygdsförening, Kjell Kuylenstierna, såg positivt på en etablering av museet i hemorten. Han underströk att det var viktigt att verkligen se verksamheten på sikt, så att den inte föll när nuvarande generation inte längre har

kraften att driva verksamheten. Hembygdsföreningen har inga pengar att stötta museet med, men väl folk, arbetskraft och kunskap.

Ordföranden orienterade om att styrelsen i Visborgsslätts Museivänner diskuterar stora förändringar, bl.a. att kollektivanslutningen av KF-medlemmarna ersätts av ett enskilt medlemskap. Han bad mötet att ge styrelsen mandat att utarbeta förslag till ändring av inriktning och stadgar, samt kalla till nytt möte då förhandlingarna utmynnat i konkreta resultat. Mötet beslöt ge styrelsen detta uppdrag. Avgående funktionärerna Per-Åke Wallin, Bengt Hammarhjelm och Sven Larsson avtackades med blommor.

NILS-ÅKE STENSTRÖM

Visborgsslätt museivänners styrelse

Ordförande Rolf Larsson
Kassör Robert Knutas
Sekreterare Nils-Åke Stenström
Ledamöter
 Jan-Christer Ankre
 Anders Nilsson
 Göran Hellström
 Mats A Hansson
 Lars Randerius
Revisor
 Elisabeth Havdelin
 Magnus Olofsson
Revisorsuppleanter
 Roland Snäckerström
 Inger Säbom
Valberedning
 Jan-Eric Engström (P18 KF)
 Ingemar Guthenberg (Lv 2 KF)
 Inget namn förelåg (A7 KF)

Stockholmskretsen höll sitt ordinarie årsmöte tisdagen den 28 mars 2006 i Militär-sällskaps lokaler, Långa Raden på Skeppsholmen i Stockholm. Till årsmötet kunde under-tecknad hälsa 26 medlemmar varmt välkomna.

Närvarande inbjudna gäster var regements- och garnisonschefen Ronny Larsson tillika nyvald ordförande i GRKF, samt nyvalde vice ordförande i GRKF, Jan-Christer Ankre.

Före detta regementschefen Gunnar Karlson hälsades särskilt välkommen, liksom tidigare kretsordförandena Bo Kjellander och Stig Skallak. Ordföranden i I 16 Stockholmsavdelning, Lennart Törnqvist, var traditionsenligt närvarande och hälsades välkommen.

Parentation hölls för de sedan föregående årsmötet avlidna medlemmarna Vidar Andersson, Sven Ljungblom och Sigvard

Stockholmskretsen

Sjöqvist. Under en tyst minut ägnades minnet av de avlidna medlemmarna, var-efter Bengt Belfrage framförde tystnads-signalen "The Last Toast".

Efter sedvanliga års-mötesförhandlingar erhöll styrelsen ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret.

Ny hedersmedlem

Årsmötet antog enhälligt styrelsens förslag till nya stadgar för Stockholmskretsen, samt utsåg överste Gunnar Karlson till hedersmedlem i kretsen. Huvudföreningens årsmöte den 9 mars hade även utsett honom till hedersmedlem i GRKF. Gunnar Karlson fick under mötet ta emot bevis för sitt hedersmedlemskap av respektive ordförande.

Valberedningens ordförande, Christer Svärd, framlade valberedningens förslag. Vid årsmötet fick undertecknad fortsatt förtroende att vara ordförande för kretsen under ytterligare ett år, det femte i ordningen. Genom valen blev det inga förändringar av styrelsens sammansättning, men däremot några ändringar av övriga funktionärer. På egen begäran avgick revisorsuppleanten Lars Casserberg och förste fanförelsen Christer Fohlström.

Dessa ersattes med nyval av Per Nordenvall respektive Kristofer Gegenwarth. Befattningen som ställföreträdande förste fanförelse, som Gegenwarth innehåft, lämnades vakant i brist på lämpligt namnförslag.

Avtackning

Ordföranden framförde varmt tack till Christer Fohlström för hans 25-åriga arbete och ansvar med att föra kretsens fanor vid olika evenemang, både i Stockholm och på Gotland. Per Nordenvall hälsades också välkommen som nyvald revisorsuppleant.

Kretsens veteranåld tilldelades Lars Troedsson. Övriga fyra mottagare av nålen var inte närvarande. Ragnar Hansens vandringspris överlämnades till Kristofer Gegenwarth för bästa rekrytering under 2005. Efter årsmötet intogs en välsmakande supé under en trevlig samvaro med sång och tal. I anslutning till kaffet informerade Ronny Larsson i aktuella frågor om verksamheten inom regementet och pågående arbete med avvecklingen av garnisonen på Visborgsslätt, som pågår t.o.m. augusti 2006. Jan-Christer Ankre orienterade om ändrade förutsättningar för GRKF efter regementets nedläggning och det uteblivna stödet till verksamheten. Ändringarna berör också Stockholmskretsen. Många

frågor från medlemmarna kunde besvaras vid den efterföljande diskussionen. Klart är att museets delar i gamla matsalen på Visborgsslätt omgäende flyttas till Tingstade för magasinering och vid senare tidpunkt iordningsställs i slutliga lokaler där. På Visborgsslätt kommer inget militärt att finnas kvar. Det planeras att Gotlandsgruppen skall samlokaliseras med F 17G i ett kommande nybyggt hus vid flygplatsen norr om Visby. För GRKF och kretsen är det viktigt att påpeka det ökade ansvaret för verksamheten. Betydelsen av varje medlems insats efter för-måga, stor eller liten, blir därför mycket viktig särskilt när det gäller museet och anordnandet av den årliga så kallade "Kamrat FöreningsÖvningen" (KFÖ) i augusti.

Ordföranden kunde avsluta den trivsamma kvällen med tack till alla närvarande och konstaterade att vi nu är inne i ett nystartskede med ändrade förutsättningar som kräver mer eget arbete och nytänkande för kommande verksamheter. Tillsammans kan vi säkert göra framtiden till något bra för varje medlem, som uppmanades komma med förslag, idéer och eventuella egna insatser för den kamratliga verksamheten.

**LARS-INGE HÄGLE
ORDFÖRANDE**

Stockholmskretsen inbjuder till två kamratträffar hösten 2006

14 september

Studiebesök i Ridarhuset torsdag 14 september med ärtmiddagsbuffé.

Kl 15.45-16.00 Samling vid ingången till Ridarhuset, Riddarhusstorget 10, Stockholm.

Kl 16.00-17.30 Visning av Ridarhuset av Ridarhusgenealog Per Nordenvall.

Kl 17.30-18.00 Promenad genom Gamla Stan till Källaren Diana.

Kl 18.00- Ärtmiddagsbuffé på Källaren Diana, Brunngränd 2-4 i Gamla Stan.

Buffén består av smör, bröd,

mellanöl, ärtsoppa, varm punsch, pannkaka med grädd och två sorters sylt samt kaffe. Kostnaden för måltiden är cirka 100 kronor per person.

För deltagande i visningen och middagen sker anmälan *senast tisdagen den 12 september 2006* till klubbmästaren Per-Olov Alama 08-39 67 22 (gärna sen kväll) eller ordföranden Lars-Inge Hägle 08-777 13 46, 073-993 56 80 eller e-post lih@telia.com.

15 november

Styrelsemöte i kombination med kamratträff och föredrag av överste Gunnar

Karlson, onsdag 15 november i Försvarshögskolan, FHS, och restaurang "Syster & Bror", Drottning Kristinas väg, Stockholm.

Kretsen håller styrelsemöte klockan 15.00-17.00 i FHS lokaler, Drottning Kristinas väg 37, Stockholm med samling 14.30. Därefter är det samling kl 17.00 i restaurang "Syster & Bror" på Drottning Kristinas väg 24, för föredrag kl 17.30. Måltid omkring klockan 19.00. Kostnaden för måltiden är cirka 125 kronor per person. Kvällen beräknas vara avslutad omkring kl 20.30.

Föredraget hålls av överste

Gunnar Karlson, numera tjänstgörande i Högkvarteret, och handlar om aktuella frågor inom Försvarsmakten.

Anmälan till styrelsemötet, kamratträffen och måltiden skall ske *senast söndagen den 12 november 2006* till ordföranden eller klubbmästaren enligt ovan.

Alla är varmt välkomna liksom besökande kamrater från Gotland och från andra kamratföreningar i Stockholm. Trevligt om vi blir många deltagare vid båda träffarna. Välkomna!

**LARS-INGE HÄGLE
ORDFÖRANDE**

Kamrater!

Alla förband på Gotland är nu ett minne blott – en förfärlig utveckling. Vi i respektive kamratförening har nu ett ansvar för att föra traditionerna vidare och bevara kamratskapet på bästa sätt genom olika aktiviteter. Nu har alla militära kamratföreningar på Gotland samlats till en gemensam tidskrift och vi hälsar Gotlands regementes kamratförening välkommen till en, som vi hoppas och tror, tidskrift som kommer att fortleva i många år framöver. Nu är det Gotlandsgruppen, där för övrigt fyra officerare från A 7 jobbar, som förhoppningsvis kommer att stödja kamratföreningarna framöver. Största behovet av stöd är att få hjälp med tryck och utskick av denna tidskrift vilket vi hoppas löser sig på bästa sätt.

Vår kamratförening jobbar nu vidare med olika traditioner och aktiviteter och vår verksamhet kommer att fortsätta, i ungefär samma omfattning som tidigare, så länge intresse finns. Vi i styrelsen var väl lite oroliga inför den årsavgift som vi ånyo infört från och med detta år men denna oro var obefogad och det visar sig att det finns ett stort intresse för vår verksamhet. I dagsläget har vi cirka 200 medlemmar som betalt sin avgift och vi har förhoppning om att det kommer att öka ytterligare. Vi har dessutom lyckats rekrytera nya medlemmar till ett större antal än på länge. När det gäller våra åtaganden så pågår fortfarande arbetet med att flytta våra tavlor och prydnadsföremål till Suderbys herrgård och det beräknas vara klart under våren. Museet på Visborgsslätt håller på att tömmas och det kommer att upprättas ett nytt gemensamt försvarsmuseum i Tingstäde under 2006 – 2007.

Det enda kvarvarande artilleriregementet, A 9, finns numera lokaliserat i Boden. Det blev således återigen flytt från för de artillerister som ville vara kvar inom truppslaget men nu är det väl sista anhalten för våra artilleribröder får vi hoppas. Gunnar Trennestam har besökt regementet och berättar på annan plats lite mer om verksamheten där.

Vi hörs och ses

ANDERS NILSSON

Styrelse

Ordförande
Sekreterare
Kassör
Ledamöter

Revisorer
Valberedning

Anders Nilsson
Gunnar Trennestam
Stefan Ekman
Göte Nilsson, Leif Svensson,
Nils-Folke Eriksson, Göran Karlsson
Tommy Sjöli, Göte Andersson
Sylve Nilsson, Torbjörn Holmberg

Välbesökt årsmöte

Här är en liten rapport ifrån A 7 Kamratföreningars årsmöte den 4 maj som för sista gången genomfördes på Cederströmska mässen. För det första var det väldigt roligt att så många hade hörsammat kallelsen och deltog i mötet. Vi var 41 medlemmar närvarande och kunde denna gång räkna in 8 damer däribland.

Anders Nilsson valdes att leda förhandlingarna och gjorde det med sedvanlig bravur. Förutom stadgarnas krav på mötesinnehållet så gavs information om vårt medlemskap i Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund (SMKR), flytt av museet till Tingstäde och medlemmarnas åtagande i museets framtida

verksamhet. Ingen anmälde sig frivillig till detta arbete. Lite information gavs även om förevisning/förvaring av våra föremål vid Suderbys. Av styrelsen föreslagna förändringar i föreningsstadgarna godkändes av mötet med några små men bra påpekande om ändringar. Ändringarna förleddes av att det ständiga medlemskapet nu har upphört och för att verksamheten nu omfattar ett kalenderår, mot tidigare två, så ändras "Ordinarie föreningsmöte" till att bli "Årsmöte". En förändring som föreslogs och godkändes vid mötet var att välja hälften av styrelsen på två år och andra hälften på ett år. Endast ordföraren väljs av årsmötet medan uppdragen i

styrelsen sedan fördelas bland valda ledamöter vid styrelsens konstituering.

Beslutad verksamhet

14 september Ärtlunch i Hwitstjärna kl. 12.00 (Stefan Ekman)
23 november Stockholmsmöte i Fatburen kl. 19.00 (Max Magnusson)
2 december Sedvanligt Sancta Barbarafirande (Göran Karlsson)
15 mars -07 Årsmöte med ärtmiddag vid Suderbys kl. 17.00 (Styrelsen)
15 april -07 Presstopp för artiklar till Kamrattidningen

Jubileum 2007

Styrelsen kommer vidare att besluta om ett eventuellt jubileum nästa år eftersom A 7 Kamratförening "fyller 70 år" den 12 september. Två alternativ till lämplig tidpunkt har diskuterats. Alt 1: I början av juni, lördag den 2 eller tisdag den 5, då kan även A 7 Högtidsdag den 4 juni uppmärksammas. Alt 2: lördag den 1 september vilket då medför att ärtlunchen i september 2007 ställs in. Styrelsen är tacksam för synpunkter på de föreslagna tidpunkterna och vad du som medlem tycker om ett eventuellt "jubileumsfirande"!!

Val vid mötet

Anders Nilsson, ordf (1år)
 Gunnar Trennestam, sekr (1år)
 Stefan Ekman, kassör (1 år)
 ledamöter
 Göte Nilsson (1 år),
 Leif Svensson (2 år),
 Nils-Folke Eriksson (2 år),
 Göran Karlsson (2 år)
 Björn Wizén och Max Magnusson, suppleanter (1 år)
 Tommy Sjöli och Göte Andersson, revisorer (1 år)
 Svenerik Johansson och Rolf Hansson, revisorsuppleanter
 Sylve Nilsson och Torbjörn Holmberg, valberedning

Avslutning i A7-rummet

Efter mötet, ca. kl. 18.00, inhandlades diverse starka drycker och mötesdeltagarna satte sig därefter till bords framför uppdukad "Gubbröra" med tillbehör. Första snapsvisan var givetvis A 7:s egen, "Glaset vi höjer", som sedan följdes upp med "Tack för supen" och "När gäddorna leker ...". Årtsoppa, punsch och pannkakor avrundades sedan med kaffe tillsammans med eget valt alternativ till i "A 7-rummet" på mässen.

Tack till alla som deltog och hoppas att vi blir minst lika många nästa gång

Sista måltiden på mässen!

Välbesökt ärtlunch

Den 16 mars genomfördes vårens sedvanliga ärtlunch i restaurang Hwistjärna. Observera att jag skriver inte "militärrestaurang" längre eftersom det numera är en "civil restaurang" som drivs i privat regi av några som tidigare var anställda av Försvarsmakten.

Denna ärtlunch hade lockat rekordmånga medlemmar som uppenbarligen längtade efter ärtor, punsch och pannkakor. Vi var 42 stycken som träffades vid lunchborden och för att matcha den siffran får vi nog gå tillbaka till 1990-talet då ännu Gotlands artilleriregemente fanns kvar och var vid full vigör! Det är naturligtvis inte bara

maten som lockar utan man vill även passa på att vid dessa tillfällen växla nyheter och minnen med likasinnade "A 7-are". Efter lunchen brukar ordföranden delge aktuell information och denna gång var inget undantag. Rolf Larsson, fortfarande en av "eldsjälarna i museet", fortsatte med information om museets framtid och flytt till Tingstäde. På Visborgs slätt skall museet vara avvecklat senast den sista augusti i år. Jag passade även på att berätta lite om mitt besök vid Artilleriregementet i Boden. Mina intryck och några bilder därifrån finns redovisade i en separat artikel här i tidningen. Utöver mat, umgänge och information så fanns vid denna

Det var trångt vid borden i matsalen men det finns plats för flera bord och flera lunchgäster.

ärtlunch ytterligare ett "dragplåster". Det var i form av Svante Ståhl som höll ett uppskattat och intressant föredrag om olika uppfattningar om Karl XII död och Skottet i Fredrikstens fästning 1718. Du kan läsa mera om innehållet i Svantes föredrag som finns redovisat, i sammanfattad form, på annan plats i denna

tidning.

Jätteroligt att så många kom och var delaktiga i vårens ärtlunch och jag hoppas att det inte var någon tillfällighet utan att den utvecklingen fortsätter i den riktningen!

GUNNAR TRENNESTAM

Från ständig medlem till betalande medlem

Som tidigare informerats och beslutats om så kommer A 7 Kamratförening att ifrån och med 2006 endast ha betalande medlemmar vilket medför att begreppet "ständigt medlemskap" har upphört. Vi bad i förra numret av tidningen om synpunkter på detta och vi har i huvudsak endast fått positiva svar på det beslutet. Vi uppfattar det som att förståelse finns bland föreningens medlemmar att det var ett beslut som, av ekonomiska skäl, måste tas för att på sikt säkra kamratföreningens överlevnad.

Som ett uttryck för detta vill vi, efter godkännande från avsändaren, delge våra läsare vad han skrev i sitt brev efter ha läst om förändringen i förra numret.

"Jag har just läst notisen om framtiden och ekonomin i kamratföreningen. För mig som trampade Blåhälls kalkstenshällar och snavade i slånårsriset under sergeanterna Martingers och Björnlunds ledning 1954 har kamratföreningen fungerat som en länk till min ungdom. En påminnelse om de otaliga och fantastiska skrönorna om styckjunkare Widerström och ihågkommandet av den omutligt rättvise löjtnant Anshelm med sina opusade skor.

Även om A 7 inte var ett paradiset så var det för mig, en 20-årig Stockholmare, ett ganska angenämt ställe att tillbringa 10 månader på. Martinger lärde mig att matematik inte var särskilt svårt och Björnlund brukade bjuda på danska wienerbröd medan löjtnant Anshelm vänligt såg till att vi uppträdde någorlunda anständigt. Widerström med majs pipan var Widerström, värd att hedra men mest att skratta åt.

Numera är jag så pass handikappad, flera stroke och ledbesvär, att ännu ett besök på ön ter sig närmast som en utopi, trots att en son tillbringar all sin fritid i en stuga mellan Roma och Ljugarn. Jag har länge undrat hur lång tid det skulle ta innan föreningen beslutade att avskaffa det för mig som medlem ytterst förmånliga systemet med ständigt medlemskap. De futtiga hundralappar som jag en gång har betalat täcker väl knappast medlemstidningen under ett år.

Med tanke på mina fysiska hinder och allmäntillståndet, stryk mig ur medlemsförteckningen, Jag har inget att tillföra föreningen. Mina

minnen av A 7 kommer alltid att vara ljusa liksom hågkomsterna av Martinger och Björnlund alltid kommer att vara.

Med vänlig hälsning

Jean Claesson"

Tack än en gång för ditt positiva brev som säkert väcker minnen hos andra som läser detta.

Det finns säkert många flera som har minnen från tiden vid A 7 och vi är säkert ännu flera som tycker det skulle vara roligt att få ta del av dessa minnen. Skriv gärna ner dina "A 7-minnen" och skicka till Gunnar Trennestam, Styrmansgatan 361, 621 50 Visby, så att publicering kan ske och därigenom komma andra till del.

Hur många har valt att fortsätta vara medlemmar i föreningen?

I skrivande stund är det 192 som betalt in årsavgiften för 2006. Av dessa är 115 boendes på Gotland och resterande 77 på fastlandet.

Vi hoppas naturligtvis fortfarande på att det blir flera, helst alla tidigare medlemmar, som väljer att fortsätta vara medlem i föreningen. Antalet damer i föreningen har ökat! Vi hoppas på ännu flera genom att medlemmarna "värvar hustru/man, sambo eller någon annan kvinnlig/manlig bekant" som medlem, så att även dom får möjlighet att träffas samt delta i vår verksamhet.

A 7 Kamratförening som startades den 12 september 1937 firar sitt 70-årsjubileum nästa år och om du har några förslag till hur vi skall uppmärksamma det så hör gärna av dig. Adressen finns här ovan.

Givetvis kommer ett eventuellt jubileum att diskuteras vid det ordinarie föreningsmötet den 4 maj. - Vad mötesdeltagarna tyckte om ett jubileum nästa år finns att läsa om på annan plats här i tidningen!

Du som har betalat årsavgiften för 2006 har en adresetikett med svart text på denna tidning och om du inte har betalat så är texten blå.

Om du ännu inte betalat men vill fortsätta vara medlem i framtiden så blir du det genom att sätta in 100 kr på A 7 Kamratförening plus-giro 18 98 82-4. Kom ihåg att fylla i avsändare!

GUNNAR TRENNESTAM

Signalister på 35-års jubileum

På bilden syns fr.v. Dennis Johansson, Västervik, Cai Ström, Loftahammar, Bengt Klingvall, Visby, Nils-Inge Olsson, Garda, Billy Alexandersson, Vimmerby, Göran Carlsson, Västervik, Jan Höglund, Gamleby, Sven-Ove Alfström, Alert Norrby, Silte, Christer Nilsson, Roma, Peter Sköld, Söderköping och Anders Nilsson. Två signalister ytterligare deltog i träffen men var tvungna att avresa innan besöket på museet nämligen Kjell Pettersson, Märsta och Malte Serrander, Vaxholm.

Åren 1969-70 gjorde 14 ynglingar sin värnplikt på A7 i Visby. Det har nu gått 35 år sedan vi signalister muckade. Redan år 1986 bestämde vi att det borde anordnas en träff med jämna mellanrum. Och träffats har vi gjort vart femte år. Helgen den 21-22 maj var det dags för en ny träff. Inkvarteringen skedde i Kneippbyns stugby och på lördagkvällen firades det bl.a. med mat från Österdahls Kök och bastubad. På söndagen var det ett möte på militärmuseet och träff med de befäl som hade ansvaret för vår signalistutbildning. Vid vaken P18 tog Sven-Ove Alfström och Anders Nilsson emot oss och lotsade oss till museet där Anders och Sven-Ove guidade runt oss på ett mycket sakkunnigt sätt och där vi naturligtvis stannade längst på artilleriets område. Eftersom Gotlands försvar inte är vad det har varit så får man vara tacksam för det arbete som läggs ner i museet. Besöket avslutades med kaffe och lite tillbakablickar från tiden i "lumpen". Nästa möte blir om fem år i Söderköping. Ett besök på museet kan varmt rekommenderas och vi signalister kommer säkert att göra ett återbesök i framtiden.

BENGT KLINGVALL

Aktiviteter 2006/2007

- 14 september Ärtlunch i Hvitstjärna kl. 12.00 (Stefan Ekman)
- 23 november Stockholmsmöte i Fatburen kl. 19.00 (Max Magnusson)
- 2 december Sedvanligt Sancta Barbarafirande (Göran Karlsson)
- 15 mars Årsmöte med ärtmiddag vid Suderbys kl. 17.00 (Styrelsen)

Artilleriträff i Stockholm

Torsdagen den 24 november samlades några "fastländska" Gotlandsartillerister för den årliga kamratträffen i "Fatburen" vid Karlbergs slott. Vi var närmare bestämt 13 till antalet, alltså tyvärr något färre än 2004, men det var lika trevligt och roligt som tidigare år ändå. Vi åt och drack gott och berättade gamla anekdoter från "A 7:s fornstora dar".

Denna gång hade vi ett celebrert besök av en representant från P 18 Kamratföreningens Stockholmsavdelning, Lars-Inge Hägler. Han berättade lite om deras aktiviteter och tillsammans diskuterade vi hur vi kan utveckla ett samarbete mellan våra båda föreningar. "Mötet" gav mig (undertecknad) "fria händer" att utveckla Stockholmsträffen. Vi får se vad det blir av detta. Själv jobbar jag på Hemvärnets stridskola HvSS, en fantastiskt vacker arbetsplats, som definitivt är värt ett besök. De flesta som var med på träffen i Fatburen tyckte det skulle vara kul att få göra ett besök där så jag lovar att återkomma angående detta. I väntan på det och för att göra det lättare för mig att nå ut till dig snabbare vore jag tacksam om du, som är Gotlandsartillerist i Stockholmstrakten, meddelar mig din e-postadress. Min adress hittar du här nedan och givetvis får du gärna komma med lite idéer och kanske även erbjuda dig att ansvara för något trevligt evenemang.

Avslutningsvis, sin vana trogen, så tackade en av våra f.d. chefer Helge Gard å deltagarnas vägnar för ett trevligt arrangemang. I skrivandes stund är det nu bestämt att nästa kamratträff blir den 23 november 2006 på samma ställe i "Fatburen" vid Karlbergs slott kl. 19.00. "The same proceeds as last year"! Jag ordnar med detaljerna. Tack alla ni som kom och välkomna igen! - Till alla som inte var med, välkomna nästa gång!

**FÖR A 7 KAMRATFÖRENINGENS
FASTLÄNNINGAR
MAX MAGNUSSON**

e-postadress: max.magnusson@mil.se

Snabbdata om Archer
Kaliber 15,5 cm
Maxskottvidd ca. 60 km
Laddsystem och mekanism liknande Haub 77B
20 granater medförs i pjäsens magasin
Eldhastighet ca. 9 skott/min
Längd 14 m
Vikt 30-34 ton beroende på utförande
Marschfart ca. 70 km/tim
Från "stopp till skott" ca. 30 sek

Intressant besök på Artilleriregementet i Boden

Jag fick under ett par dagar i början av mars möjlighet att åter en gång besöka artilleriet i Boden. Det är nu, efter det senaste försvarsbeslutet, den enda platsen i Sverige där artillerister utbildas.

Kontrasten mellan dagens Wisborgs slätt, där allt just nu handlar om avveckling, och garnisonsområdet i Boden, där det i stället handlar om utveckling, var mycket påtaglig. Många platser inom garnisonen, däribland vid Artilleriregementet, påminner mera om en stor byggarbetsplats än en plats där utbildning sker eller skall ske. Det byggs både nytt och renoveras på "bred front"!

Undantaget är området öster om Bodens kraftstation där tidigare Ing 3, AF 2 och A 8 var grupperade. Hela det området har i princip lämnats av Försvarsmakten. Ett undantag är dock att i f.d. "Fo 63 stabsbyggnad" som ligger mellan f.d. A 8 kanslihus och f.d. A 8 mässbyggnad (med det passande namnet "Festningen") sitter just nu delar av "Lönekontoret i Boden".

Koll på lönekontoret

Mina sista löneutbetalningar som Försvarsanställd betalas nu ut via detta lönekontor och det kan jag tycka känns lite konstigt när man alltid haft sin lönehandläggare på Gotland tidigare. Att jag sedan lyder under lönekassan vid S 1 i Enköping gör ju inte saken mindre konstig. Snacka om en Försvarsmakt i förändring!

Museum som heter duga

Ett andra undantag i området är att på f.d. A 8 kasernområde håller man på med att iordningställa ett "nytt" garnisonsmuseum "som heter duga". Man bygger ihop skolkompagniets kasern med gymnastiksalen genom en "mellanbyggnad" av glas i flera våningar. Dessutom bygger man tre nya stolplador för förvaring av fordon och pjäser. Enligt uppgift så finns det även planer på att bygga en linbana från museet över dammen och upp till "fortet på Rödberget". Det var en av "försvarsanläggningarna runt omkring Boden där A 5 / (A 8) tidigare grupperade". Betalar Försvarsmakten för byggandet och driften av det nya garnisons-

museet? Knappast!

Men här finns en kommun som tar ansvar, är pådrivande och satsar. Om det sedan blir med eller utan linbana får väl framtiden utvisa. Fint ser det i alla fall ut att bli!

Artilleriregementet

Åter till "Artilleriregementet" av i dag. Jag skriver Artilleriregementet för att skriva om A 9 i Boden tycker jag känns väldigt fel och efter vad jag förstod under mitt besök där så är jag långt ifrån ensam om den uppfattningen. Precis som folk här på Gotland ännu kallar Korsbetningen för A 7-området eller bara A 7, så kommer med all sannolikhet artilleriet i Boden att i folkmun kallas för A 8 även i framtiden. Möjligen kan "Artilleriregementet" bli en benämning som även kommer att användas.

Kanske är det läge för att återigen börja använda A 5 i stället? Som jag tidigare nämnde så ser Artilleriregementets kasernområde ut som en byggarbetsplats. Man har tagit över S 3 gamla kasernområde som ligger när-

maste granne med I 19 kasernområde. Naturligtvis så har man redan renoverat kanslihuset och nu pågår renovering av kasernerna. I kanslihuset pratade jag med majoren Roland Lundberg som berättade att regementet i dag har 144 officerare och 9 civilanställda. Med dessa skall man utbilda 415 artillerister och man hoppas även på att i framtiden dessutom få utbilda 50 stycken förstärkningsvärnpliktiga. Roland bad mig ta med en hälsning hem till hans kurskamrater, Peter och Stefan Ahlvin, vilken jag härmed framför.

ArtSS i Boden

Sedan december förra året så pågår även renovering av den f.d. skolbyggnaden som i stället för lektionssalar nu skall bli ett kontorslandskap som ArtSS ska nyttja. "ArtSS" i Boden!? Även det ett begrepp som på något sätt känns lite felplacerat när det "ligger i Boden". För mig är och kommer nog alltid ArtSS att vara synonymt med Trängslet i Dalarna. Man är väl gammalmodig och det är väl tur att det snart är dags för pensioneringen!

A 7-traditioner

Kvar att berätta om från Artilleriregementets område är Artillerimässen. En av anledningarna till min Bodenresa var att ta reda på hur A 7-traditioner och de A 7-föremål, som skickades till A 9 i Kristinehamn vid nedläggningen av A 7, nu kommer att tas om hand vid Artilleriregementet. Svaret är, att våra föremål, finns på plats i nämnda artillerimäss tillsammans med föremål från alla andra f.d. artilleriregementen i Sverige.

En mindre renovering av mässen har utförts och snart står den inför en större och mera omfattande renovering. I mässens olika rum har man möblerat upp med möbler som tillhört våra olika artilleriförband och i rummen förevisas även övriga föremål från dessa nu nedlagda regementen. A 7 saker fanns, vid mitt besök, placerade i det stora rummet på andra våningen. Vi skickade inte så mycket till Kristinehamn vid nedläggningen eftersom P 18 tog på sig att vårda minnet av A 7 på Gotland. Det mesta finns således kvar här och styrelsen håller nu under våren på med att se efter om något mera kan och skall skickas till Boden för framtida beskådande. Behovet finns definitivt där eftersom A 7, just nu, är ganska klen representat vid framtidens "Artilleristiska högberg"!

Det modernaste artilleriet

Utanför själva regementsområdet, på körplanen ovanför bandkanonhallen, så bygger man för artilleriets del en ny pjäshall för Haubits 77B och/eller för den nya artpjäsen Archer. Pjäshallen skall vara färdig i höst. Vidare startar snart byggandet av ett nytt motorområde som skall innehålla vårdhallar, teknikhall och spohall. Det blir ett enormt "motorkomplex" som skall stå färdigt nästa år. Avslutningsvis hade jag turen att ute på "Södra fältet" få se den svenska arméns modernaste artilleriskapelse, en "Archer", grupper och öva inför skarp-skjutning som skulle ske veckan efter mitt besök. Man brukar ju påstå att gotlänningar brukar man stöta på var helst man befinner sig och övningsfältet i Boden var denna dag inget undantag från detta.

För ut ur denna "Archers personalutrymme" kom en tekniker vid namn Fredrik Rosengren från Fårö! Fredrik är son till Hasse Rosengren, officer vid f.d. KA 3, där även Fredrik tjänstgjorde fram till nedläggningen av KA 3 då han valde A 9 som sitt nya regemente. Han valde sedan att flytta med artilleriet upp till Boden.

Kanske är steget från Gotland upp till Norrland inte så stort och svårt att ta. Så låt oss hoppas att A 7 Kamratförening någon gång i framtiden får en möjlighet att göra det.

Jag avslutar med att önska alla "Bodenartillerister", för det kan man väl ändå säga att dom är, lycka till med artilleriutbildningen i framtiden.

Resurserna i form av lokaler och utbildningsanordningar m.m. har ni eller så får ni det. Sedan är det bara att arbeta hårt och låta det "Smälla högt"!

Vi "Gotlandsartillerister" hoppas att Artilleriet även i framtiden har sin givna plats i det svenska försvaret.

Till sist ett särskilt tack till min guide i Boden, kaptan Mats Olofsson, som dessutom är "kurskamrat" med mig sedan AKS i Uppsala 1977. Mats jobbar i dag vid Fastighetskontor Mitt, så han hade verkligen överblick och kontroll på vad som har hänt och vad som skall hända i Bodens garnison.

GUNNAR TRENNESTAM

PS.

ett litet tips för dig som vill veta mera om vad som händer och sker inom artilleriet är att, om du har tillgång till Internet, gå in på Artilleriregementets hemsida www.artreg.mil.se.

Det är en mycket bra och informativ hemsida med mycket intressant läsning. Du kan via länkar på sidan ta dig till "Kamratföreningen Bodenartilleristen" och en del andra militära kamratföreningar. Du kan även läsa deras tidning som heter "artilleristen" samt t.ex. via en annan länk ta dig "upp till fortet på Rödborget" för att ta reda på lite mera om det. Lycka till!

Byggarbetsplats Artilleriregementet! Förutom en av regementets två kaserner syns även det färdigrenoverade kanslihuset längst till vänster. Man kan ju undra vad en gammal S 3:are tycker om detta!

Skolkompans gamla kasern som byggs ihop med den gamla gymnastiksalen.

Några av föremålen från A 7 som fanns i ett hörn av det stora rummet på andra våningen i den ännu inte färdigrenoverade mässen. Fyra tavlor varav två inte syns i bild, regementets kompaniernas och Sancta Barbaras bordstandar, minnesboken från Korsbetningen, "miniatyrartilleristen" i en glasbubbla samt en miniatyrkanon. Mycket mera fann jag inte och det kändes "lite tunt"!

Anders Farinder segrade i Mortimer Sederholms åtråvärda vandringspris

Så har då ytterligare en Sankta Barbara fest genomförts, nu för 6:e gången efter det att A7 lades ned som förband på Gotland. Mycket glädjande är att det fortsätter att vara en bra närvaro på vårt firande trots att det nu är snart 6 år sedan A7 "försvann".

I firandet deltog ca. 40 medlemmar varav 21 stycken deltog i tävlingen om Mortimer Sederholms vandringspris. Denna tävling får vi nog säga har intagit en något mer civilt anpassad form nu, med anledning av att de attribut vi använt oss av genom åren på ett naturligt sätt nu börjat avregleras. Detta ser jag inte som en nackdel utan jag tror att det gäller för oss att utvecklas framöver för att kunna fortsätta vårt firande.

En sak att nämna i sammanhanget som är mycket glädjande är att vi nu även börjar få ett kvinnligt deltagande på Mortimer-tävlingen. Förut har vi självklart haft kvinnliga officerare som tävlat men nu utvecklas tävlingen i positiva riktningar när Elisabeth Kimell ställde upp och gjorde

detta förtjänstfullt. All heder åt dig Elisabeth!

Detta är en av de saker som vi verkligen måste ta tillvara på i framtiden – så samtliga A7:are, se nu till att ni plockar med era respektive inför 2006 års Sankta Barbara så kanske vi når oanade höjder i deltagarantal framöver.

Hur gick det då i tävlingen?

Ja, en sak som vi dock inte gjort avkall på, trots vår allt mer civila inriktning, är de grundläggande statuter som råder avseende Mortimer Sederholms vandringspris. I tävlingen ingår fortfarande moment som kast, skytte, precision, orientering, teknik och teori. Sedan får man själv avgöra hur militärt anknutna grenarna av dags dato är, men traditionen väger tungt och grundprinciperna i tävlingen står orubbliga.

Kastgrenen bestod av ett raketartillerimoment. Kjell Jonsson höll nerverna mest i styr och knep förstaplatsen följd av Tuften och därefter Elisabeth Kimell.

Skyttegrenen bestod av kardborregolf (Fredrik Thurell 1:a, Tobbe Holmberg 2:a och Anders

Nilsson 3:a) Precisionsdelen bestod av kakelkryss som skulle placeras till exakt en kvadratmeter. Där lyckades Tobbe bäst följt av Mats Lagerqvist och därefter Mats Runander.

Orienteringen var ett latrintunmoment med havrekross och polarblandning. I tunnorna skulle att antal vita hårda saker upp på kortast tid. Här tog Anders Farinder en överlägsen seger före Sylve Nilsson och Fredrik Thurell.

Det näst sista momentet var Milles Suduko-hörna. Där vann Micke Håkansson följt av Sylve och Anders Farinder. (Tyvärr Tobbe – här sumpade du din chans till totalsegern – du hade guldläge!!!)

Det sista momentet var således teknik stationen. Här gällde det att bevisa sin skicklighet avseende skruvmejsel, hammare och såg. Den som lyckades bemästra dessa verktyg bäst var Anders Farinder följt av Tobbe och på tredje plats Max Magnusson. Som ni ser så nämns många namn på medaljplatserna i respektive gren – glädjande

eftersom detta förhoppningsvis innebär att alla har chansen i de olika momenten oavsett om man är ung eller gammal.

Väl kämpat

Dock fanns det ett par namn som nämnts lite oftare än de andras och det för oss osökt in på totalresultatet. Årets segrare i Mortimer Sederholms vandringspris blev Anders Farinder. GRATTIS ANDERS.

Tvåa kom den evigt unge Sylve Nilsson och på tredje plats kom Tobbe Holmberg.

Stort tack alla ni som ställde upp på Mortimer Sederholms tävling 2005.

Väl kämpat alla!

Nu lämnar jag över stafettpippen till nästa gång och ser verkligen fram emot 2006 års tävling. Med samlade krafter försöker vi nu få med oss våra respektive på hela Sankta Barbarafirandet.

Tack för dessa två år och på återseende den 2 december 2006.

ISAK MALM

Slutlig plac	Namn	Kast			Skytte		Precision		Orientering		Teori			Teknik		Summa Plac
		Poäng	Tid	Plac	Poäng	Plac	Fel	Plac	Tid	Plac	Rätt	Tid	Plac	Tid	Plac	
1	Anders Farinder	13		7	390	6	131,00	19	0,28	1	50	9,04	3	56,9	1	37
2	Sylve Nilsson	12	47,6	9	230	13	58,00	12	0,45	2	50	8,55	2	1,07,8	4	42
3	Torbjörn Holmberg	9	41,8	15	470	2	4,00	1	0,59	5	0	15	21	59,8	2	46
4	Kjell Jonsson	24		1	210	14	21,00	5	1,21	7	19	15	14	1,13,1	8	49
5	Micke Håkansson	15		5	320	9	52,00	9	1,57	13	50	6,58	1	1,24,0	15	52
6	Mats Runander	10	25,7	11	150	18	13,00	3	1,33	11	50	12,48	5	1,10,6	6	54
7	Anders Nilsson	10	48,5	13	460	3	93,00	16	1,22	8	44	8,12	9	1,17,9	9	58
8	Olle Bjurström	10	35,7	12	260	11	28,00	6	1,59	14	49	15	7	1,20,4	12	62
9	Max Magnusson	14		6	190	16	69,00	15	(9)2,00	15	44	15	10	1,06,8	3	65
10	Fredrik Thurell	3	33,9	19	550	1	65,00	14	0,46	3	34	15	11	1,35,8	18	66
11	Åke Palm	12	53,1	10	280	10	31	7	1,3	10	27	15	13	1,28,8	17	67
12	Elisabeth Kimell	19		3	260	11	55,00	10	(8)2,00	18	50	15	6	2,08,1	21	69
13	Thomas Nilsson	22		2	60	21	120,00	18	1,22	8	50	12,14	4	1,28,4	16	69
14	Peter Stolt	9	32,4	14	450	4	131,00	19	(9)2,00	15	30	15	12	1,12,9	7	71
15	Carl-Arne Malmberg	18		4	390	6	110,00	17	(8)2,00	18	46	15	8	2,01,1	20	73
16	Olle Håkansson	5	58,4	18	420	5	64,00	13	(8)2,00	18	18	15	15	1,08,7	5	74
17	Gunnar Trennestam	12	35,5	8	70	20	19,00	4	(9)2,00	15	12	15	17	1,23,1	14	78
18	Mats Lagerqvist	3	51,7	20	200	15	12,00	2	1,4	12	6	15	20	1,18,1	10	79
19	Björn Wizén	0		21	190	16	56,00	11	1,18	6	16	15	16	1,21,1	13	83
20	Göte Nilsson	5	34,8	17	360	8	38,00	8	(8)2,00	18	8	15	18	1,58,2	19	88
21	Leo Lövdahl	6		16	150	18	163,00	21	0,52	4	8	15	18	1,19,9	11	88

Vid detta bord i Hwitstjärna sitter de två damerna som deltog i firandet. Elisabeth Kimell på vänstra sidan och Agneta Runander på den högra.

Traditionsenligt Sancta Barbarafirade

Den 3 december förra året genomförde A7 Kamratförning firandet av Sancta Barbara för sjätte gången. Firandet inleds som vanligt med tävlingen om Mortimer Sederholms vandringspris.

Kvällen inleddes med att de "Barbarafirare" som ej deltagit i eftermiddagens tävling hämtades vid vaktens. Sammanlagt var vi ca. 40 stycken närvarande som hade samlats på kaserngården för att ära Sancta Barbara med salut från "vår gamla" kanon m/02. Klockan 17.30 genomförde jag traditionsenligt talet till Barbara och kommanderade därefter "Salutpjäsen, genomför salut till Sancta Barbaras ära"!

Pjässervisen bestående av Sylve Nilsson och Torbjörn Holmberg såg till att saluten, som vanligt, avfyrades snabbt och snärtigt. Det är alltid en underbar känsla att höra en kanon "mullra" och visst är det en värdig start på kvällarna då vårt helgon skall firas.

Festmiddag

Därefter var det dags att avnjuta festmiddagen i Hwitstjärna och under samlingen till denna fanns givetvis möjlighet att förbereda sig med en "aptitretare". Under middagen sjöngs det friskt och temat för kvällen var ett antal artillerivisor som undertecknad hittat på "nätet".

- Givetvis inleddes kvällen med A7 snapsvisa! Självklart hölls också en del tal under kvällen och bland talarna kan nämnas f.d. chefen för A7

Olle Bjurström, A7 sista personalchef och kamratföreningens ordförande Anders Nilsson och från medlemsidan nämner jag Sune Andersson.

Prisutdelning

Efter en trevligt och god middag samt övrigt samkväm genomfördes prisutdelning med anledning av Mortimer Sederholms vandringspris. I årets tävling hade vi för första gången en kvinnlig deltagare - Elisabeth Kimell. Elisabeth var under många år, fram till nedläggningen, kompanisjuksköterska vid A7. Lite senare var det dragning i det populära Barbaralotteriet. Prisbordet bestod även i år av "godis för män" d.v.s. elverktyg och diverse andra bra att ha prylar. Ett trettiotal priser lottades ut bland dom som hade köpt de sammanlagt 60 lotter som deltog i dragningen.

Omkring tolvtiden så gjorde sig nog tröttheten lite till känna efter en hård dag och årets Barbarafirande avslutades för den här gången.

Tyvärr var det lite färre antal deltagare än tidigare år. Låt oss nu hoppas att den trenden vänder och att 2006 års firande istället visar, med ett ökande deltagarantal, att Sancta Barbara

fortfarande är värd att firas i vintermörkret.

Middagen i Hwitstjärna var kanske den sista där och att den inte genomfördes på mässen berodde på att en före detta A7 officerare gifte sig just den här dagen och hade abonnerat mässen. "Varför gifta sig när man kan fira Sancta Barbara??" (egen fundering). I år, 2006, kommer vi att ära Sancta Barbara den 2 december så boka in det datumet redan nu. 2005 var det två kvinnliga kamrater som deltog i firandet. Jag ser fram emot att fler kvinnor deltar i vårt firande. Därför uppmanar jag alla att betala in medlemsavgift även för hustrun, sambon, flickvännen m.fl. så att Elisabeth får konkurrens av fler damer i tävlingen. Jag tror även att våra damer skulle uppskatta att få komma till dukat bord och att få träffas igen som "A7-damerna" kunde göra tidigare! Jag passar på att tacka Stefan Melin och Isak Malm för arbetet med 2005 års firande och hälsar Sylve Nilsson och Mats Lagerqvist välkomna till kommittén för 2006 års firande. Till alla andra säger jag väl mött till 2006 års Sancta Barbarafirande i Suderbys Herrgård(?) den 2 december

GÖRAN KARLSSON

"Di gamle" i samspråk vid Sancta Barbarastandaret. Olle Bjurström, Kalle Lindström och Kjell Jonsson.

Ankaret lyfts bort ifrån sin plats utanför AVAR för att tjänstgöra på "annan plats"!

Blåhällsankaret

Detta ankare, som tidigare var placerat framför Officerspaviljongen i Blåhälls läger, bärgades i början av 1940-talet av fänriken Axel Hullberg. Som dragkraft vid bärgningen hade han sin tropp och som flytkraft användes 6 st tomfat för att få ankaret in till stranden.

Den sista biten, uppför backarna, fick han dock även hjälp av en bandtraktor. Ankaret prydde därefter sin plats vid vägskälet söder om "massen" och är en utav bilderna på omslaget till minnesskriften "Blåhälls läger 1902 – 1982". I samband med nedläggning av lägret flyttades ankaret till Visby. "Starke man" den gången var löjtnanten Thore Svensson. Ankaret glömdes sedan nästan helt bort men fick

till slut en ny hedersplats vid DSA-huset, AVAR, på Visborgsslätt. "Flottans män", en marin kamratförening i Visby, gick länge och kastade blickar på ankaret där det låg bland dom röda rosorna väster om AVAR. Dom saknade nämligen den ultimata symbolen för sina intressen - ett ankare! Ett ankare som man ville ha till "yttre utsmyckning" av sin lokal, Marinstugan, på Hällarna. Vid A 7 Kamratföreningens Ordinarie föreningsmöte 2005 beslutades att vi skulle erbjuda "Flottans män" att ta över ansvaret samt att förvalta detta "Blåhällsankare". Beslutet blev till ett positivt svar på deras tidigare framställan om att få överta "vårt ankare" och har man som "Flottans män"

tillgång till både sextant, lod och pejl, så är det säkert skönt att även kunna ankra upp i någon skyddad vik också!

Lite fakta om "Blåhällsankaret"
Tullkammaren G XI: 3 Nr 7 dec 16 1894:

"Tullinspektören i Klinte rapporterar att på Åland hemmahörande barkskeppet AMANDA, fört av skepparen A. E. Eriksson, på resa från Viborg till Köpenhamn, med last av bräder, den 15 december strandat och förolyckats vid Stafsklint i Tofta".

Gotlands Allehanda har en utförligare beskrivning:
"Om strandningen vid Stafsklint i lördags natt äro vi i tillfälle att ytterligare meddela: Skeppet AMANDA som mätte

380 ton och var 28 år gammalt hade på sin resa hunnit till södra Östersjön, då det i fredags eftermiddag överfölls av den svåra sydvästliga stormen i närheten av Öland och sprang läck. Då kapten Eriksson icke ansåg rådligt att trotsa stormen, var det hans mening att under kusten av Gotland stryka upp mot Kappelshamnsbukten för att där söka skydd. Men vid halvtiden på natten till lördagen då fartyget befann sig utanför Stafsklint kastade vinden plötsligt om på nord-vest och slungade skeppet redlöst in på den branta stranden. Inom mindre än en halvtimme var det sönderslaget. Besättningen fick bärga livet på de av bränningarna kringkastade plankorna, kaptenen formligen slungades i land

Blåhällsankaret på sin nya plats framför Marinstugan på Hällarna dit det flyttades genom Övn- och skjutfältsavdelningens försorg den 9 maj 2005. Flottans män har därefter rengjort, målat och försett ankaret med en ny och ståtlig stock.

med kajuttaket. I land lyckades man ordna ett vindskydd av skeppsdelar och segeltrasor. Så snart det dagades tog sig två man upp för branten och genom skogen bort till Norrgårda där de lyckades göra sig förstådda. Ingen kunde svenska. De fick mat och torra kläder, norragårdabönderna hämtade deras kamrater, såg till att även dom fick mat och kläder och transporterade därefter samtliga till Visby där de fick läkarvård. En av den nio man starka besättningen gick förlorad vid olyckstillfället, dock vet man icke när detta hände. Kapten Eriksson kommer att om fredag aflägga sjöförklaring härstädes, varefter manskapet som representerar skilda nationaliteter hemsändes”.

Ångfartyget Roma
 Detta var en av många händelser på skjutfältsstranden. En annan är om ångfartyget ROMA av Visby som också strandat där. Den 28 september 1900 var hon

på väg till Burgsvik för att lasta spannmål då hon mötte hårt väder. Eftersom hon var tom arbetade hon svårt i den grova sjön, när sedan vädret tilltog kunde hon inte hålla sjön utan slogs upp på hållpallen några hundra meter söder Nyrevsudde. Ett trasigt propellerblad och roder var märkligt nog de enda skadorna som uppstod vid strandningen. Den kvinnliga delen av besättningen inkvartades hos några fiskarfamiljer vid Gnisvärd. Övriga stannade kvar för att invänta bärgningsbåt och för att vakta eftersom kustbefolkningens urgamla rätt, att förbättra sina levnadsvillkor med det som stranden ger, var på den tiden djupt rotad. Bärgningen blev betydligt svårare än man räknat med. Lossdragning misslyckades! Under två månaders tid högg man timmer och byggde en slip under fartyget, nya försök gjordes men fartyget som stod tioalet meter från land lät sig icke rubbas. Den 30 december

avbröt man arbetet, pålitliga vakter lämnades kvar och den 20 april lyckades bärgningsbolagets POSEIDON dra loss ROMA och bogsera henne till Visby där stora folkmassor väntade. Hon hade ju varit ett populärt utflyktsmål under hela vintern. Efter reparation på varvet i Oskarshamn fortsatte ROMA sin fraktfart mellan de gotländska lanthamnarna.

Fynd på stranden
 Till slut det här med att ”gå stranden”. Det berättas om en person från Gnisvärd som i nattens mörker, det gällde ju att vara före tull och kustbevakning, hittat ett fat sprit på Marsängsstranden. Nu gällde det att få upp det över strandvallen och in i skogen – nästan uppe tappade han fotfästet, stod på näsan och avled – fatet återtog sin plats på stranden. Hans kamrater var inte långt borta. De lyckas få bort både liket, spritfatet och enligt ryktet ytterligare ett till innan dagen grydde.

Fortsättningen? - Det ryktas om århundradets mest upprymda gravöl! Agne Enekvist, välkänd forskare och kännare, talar om ett allmänt slagsmål som lär ha pågått i mer än tre dygn nere i fiskeläget.

Allt borde kanske kunna avskrivas som en bättre fiskehistoria. - Men hur då förklara ett brev som jag läst? Avsändare är landshövdingen och mottagare landsfiskalen i distriktet. Innehållet, förkortat, påtalar: ”Det ogudaktiga leverne som haver till förne att fiskeriet dageligen förminskas, landsfiskalen får i uppgift att detta noga tillse och sin hand däröver hålla”!

Som avslutning avslutning hoppas jag att ”Flottans män” får glädje av ankaret och att dom även bärgar ankarspelet så att det åter får kontakt med sitt ankare!

HILDING ”TUFFTEN” NILSSON

Artikelförfattaren Svante Ståhl. Bilden är tagen under föredraget efter ärtlunchen den 16 mars. Det är Svante i mitten!

Från Tofta skjutfält till Fredrikstens fästning

För ca 40 år sedan stod jag med ett batteri om sex 10,5 cm m/40 på Tofta skjutfält och sköt granatkartescher och kunde se hur otroligt effektiva dessa granater var. Något år senare var jag i Norge och passade då på att besöka Fredrikstens fästning och för mig med Toftaskjutningen i färskt minne var det inget mysterium hur Karl XII dog där 1718.

Även om de norska kartescherna var annorlunda än granatkartescher så var även dessa otroligt effektiva och att sticka upp huvudet ur löpgravan, som kungen gjorde, var helt enkelt livsfarligt. I en "gazett", daterad Stockholm den 10 december 1718 sägs också att kungen dödades av en karteschkula. "Skottet skedde med en kartesch ur ett annat fort,

som låg på sidan därav för sig själv". Men redan i januari 1719 började morddrykten komma i svang för att aldrig upphöra. De senaste tio åren är det just mordteorin som har övertagat.

Analysen 1988

1988 gjorde översten Gunnar Grenander en ballistisk analys av händelsen. Uppsatsen gav han titeln "Karl XII:s död, Ett ögonvittnes berättelse bekräftas". Hans slutsats var att kungen dödades av en karteschkula av bly avfyrad från Overberget, en skans utanför huvudfästningen och alltså därmed i överensstämmelse med "gazettens" innehåll. Hans analys var så övertygande att Nationalencyklopedin skriver följande om Karl XII:s död: "Grenanders ballistiska undersökning avvisar helt lönnmordsteo-

rien. De seglivade ryktena om att kungen lönnmördades kan numera avvisas." Detta skrevs 1993 men stod sig endast ett år.

Hård kritik

Redan året därpå kom en avhandling författad av Rolf Uppström med titeln "Mysteriet Karl XII:s död". Uppström ger Grenanders analys hård kritik. Framförallt påpekar Uppström att karteschkulor av bly bara användes till små kanoner. Om man använde sig av blykulor till större kanoner, som här är aktuellt, skulle de mjuka blykulorna klumpa ihop sig vid avfyringen. Den röntgenundersökning, som genomfördes 1917 av kungens skalle visade ej heller spår av bly medan kungens ena fot hade blyspår. Kungen blev ju skjuten i foten strax innan slaget

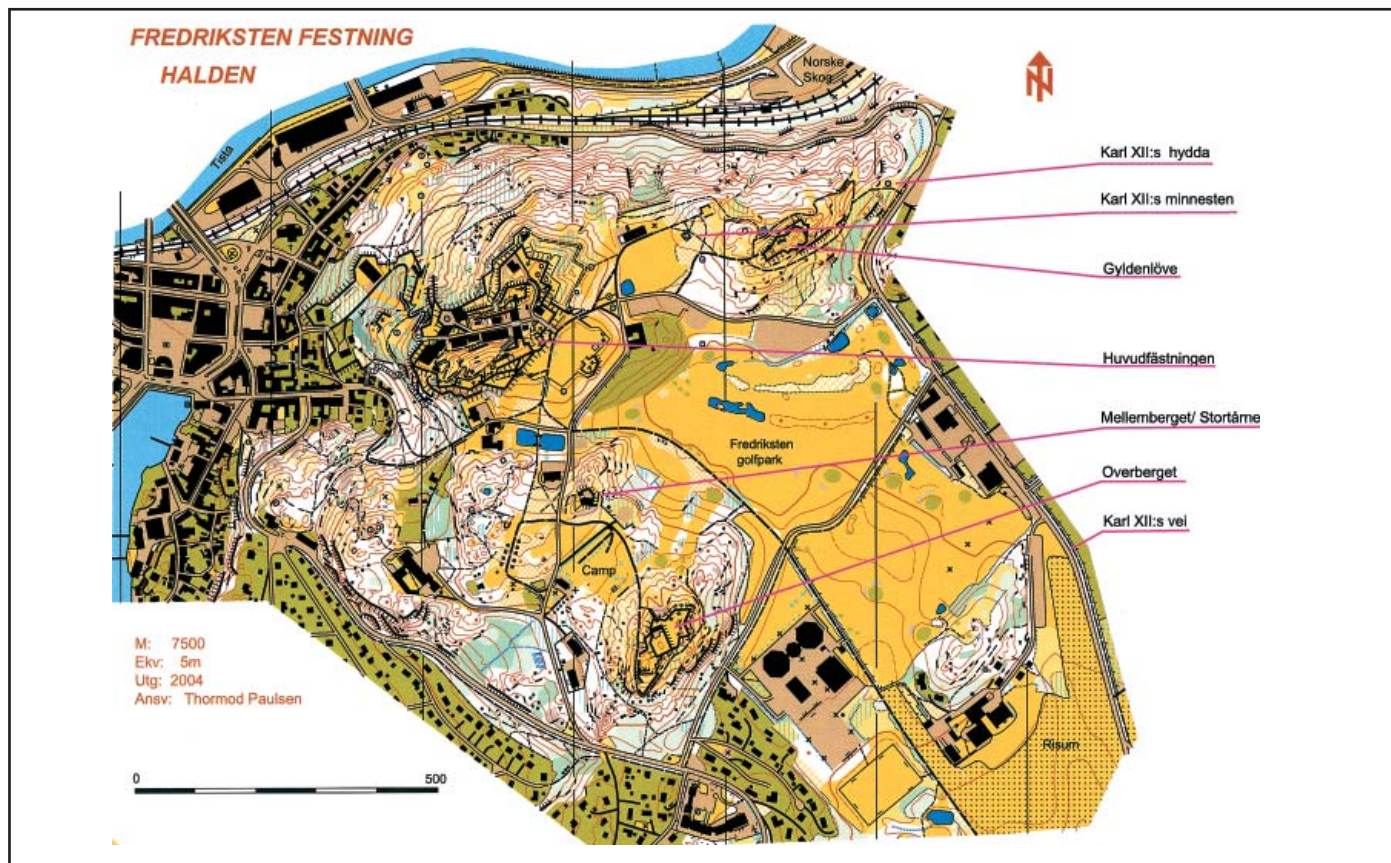
vid Poltava 1709. Inte heller av denna anledning kunde den dödande kulan ha varit av bly vare sig den kom från en kartesch eller en musköt.

Kunde då normmännen ha kartesch med järnkulor? Jodå! Men inte i den storlek som dödade kungen, alltså 18-20 mm. Så små järnkulor av järn kunde man inte tillverka 1718 enligt Uppström och andra forskare.

Mord eller inte?

Hans slutsats är att den enda återstående möjligheten tycks vara en specialprojektil, alltså en mantlad projektil där kulknappen kan vara ett alternativ. En specialprojektil innebär med nästan 100 procents säkerhet mord, säger Uppström.

Här är alltså problemet i ett nötskal. Forskarna hittar ingen

passande fientlig kula och därför har kulknappen, som är en blykula med mässingshölje - alltså en mantlad kula - blivit det enda tänkbara alternativet.

Jag blev litet nyfiken. Många soldater dödades samma kväll alldeles i närheten av Karl XII. Varför blev dessa dödade av kulor från fästningen men inte kungen?

Sensationell uppgift

Genom kontakt med en norsk kommandörkapten, som är expert på gamla vapen, fick jag den sensationella uppgiften att fästningen visst hade karteschkulor av järn i "rätt" storlek, närmare bestämt 4360 kg smidda järnkulor i storlek 14-20 mm innan belägringen inleddes! För denna forskarbragd fick han Norsk Militært Tidskrifts silvermedalj samt en belöning på 12.000,-. Men denna i detta sammanhang väsentliga information förblev obekant i Sverige. Nästa steg var att ta reda på anslagshastigheten mot kungens huvud för en järnkula med 20 mm diameter och en vikt på 32 gram.

Hjälp från Anga

Där fick jag hjälp av en sommargotlänningen från Anga med mycket stort kunnande inom verkansområdet. Han räknade

fram anslagshastigheten men hänsyn till skadorna på skallen till mellan 115-200 m/s. Kunde en karteschkula avfyrad från Overberget, belägen 625 m från löpgraven nå kungen med denna hastighet? Ballistisk expertis från Bofors visade att så var fallet. Anslagshastigheten blev 146 m/s.

Ett ögonvittnes berättelse anger att kulan kom från Overberget. Berättelsen innehåller flera mycket intressanta detaljer. * Kungen "ville taga denna myckna eld och skjutande (från huvudfästningen) i närmare ögnasikte". Kungen lyfts upp och vänder blicken mot fästningen och får därmed Overberget snett till vänster i ungefär den vinkel, som likbesiktningen 1917 anger att kulan hade vid passage av huvudet.

* Först höll den som har lämnat vittnesmålet kungen under fötterna "men som var gång kanonen lossades från Overberget släppte handen efter, sank hans Maj:t alltid så långt neder att han var betäckt". Kan detta vara riktigt? För det första kan man under "denna myckna skjutande" urskilja en speciell kanon på Overberget? (Overberget hade en 18 punds och sex 6 pundskanoner.) Ja, till exempel om det var 18 pundaren, som hade ett annat och kraftigare ljud än 6

pundarna. För en krigserfaren officer, som vi har att göra med här, torde inte detta vara särskilt svårt. Det kan även vara så att man på den plats där kungen befann sig eventuellt kunde uppfatta en bogvågsknall när karteschen lämnar eldröret i överljudsfart. I så fall blir ljudet utomordentligt distinkt och karaktäristiskt och bäst hörs denna bogvågsknall om man, som var fallet här, står i skjutriktningen framför kanonen.

Efter ett tag "slog kungen håll i wallen med sin foth och således gjorde sig fotfäste så högt att han kunde ligga med armarne på wallen".

* Nästa fråga; Vilken tid förflöt mellan det att man uppfattade mynningsknallen och karteschkulorna slog ner vid löpgraven 625 meter längre bort? Svaret är drygt en sekund, vilket bör ge erforderlig tid att göra precis så som vittnet säger, alltså att ge kungen skydd mot kartschkulorna genom att sänka ner honom i löpgraven när mynningsknallen nådde löpgraven. Denna information liksom sannolikheten att vittnet kunde urskilja en särskild kanon på Overberget ger vittnesmålet trovärdighet.

* På ytterligare en punkt är berättelsen särskilt intressant och det är att vittnet tydligen så klart uppfattar denna kanon på

Overberget att han, förmodligen halvt omedvetet räknar skotten. Han anger sålunda att kungen dödades vid "4:e skottet" från Overberget.

Slutsats

Min slutsats är att Gazette av den 10 december 1718, som säger att kungen dödades med en karteschkula som kom "ur ett annat fort, som låg på sidan för sig själv", sannolikt är helt korrekt! Min utredning är publicerad i Karolinska förbundets årsbok 2003, som kom ut försenad i juni 2005. Karl XII-experten Peter Englund har aldrig trott på det här med kulknappen utan lovat att äta upp sina gamla kalsonger om det skulle visa sig om denna var den dödade kulan! Han har recenserat min utredning i Dagens Nyheter och han säger, uppenbarligen lättad över att slippa tugga i sig sina kalsingar: "Glöm kulknappen. Karl XII sköts av fienden, punkt slut!" Jag vill avsluta med att använda mig, litet modifierat, av Neil Armstrongs ord vid den första månlandningen; Det är ett långt steg mellan Tofta skjutfält och Fredrikstens fästning men det är ett kort steg mellan karteschskjutning på Fredriksten 1718 och Tofta drygt 200 år senare!

Samtliga kamratföreningar är nu med

Sedan förra numret av vår tidning kommit ut har nedläggningsceremoni för P 18 ägt rum och avvecklingen av kasernetablissemnet är inne i sitt slutskede. För museivännerna blev det dock en chock när besked kom strax före jul att muséet skall vara utrymt senast i augusti i år. Det hade inte förekommit några som helst signaler tidigare om att byggnaden skulle användas till annat, resultatet blev alltså att man med kniven på strupen måste packa ihop samlingarna och hitta nya lokaler för muséet. Inget är slutligt bestämt men det lutar åt att muséet i fram-tiden kommer att finnas i Tingstäde.

Som Du ser har vår tidning fått ytterligare en intressent, då P 18 kamratförening har till-

kommit. Därmed är öns samtliga kamratföreningar med i vår tidning.

Detta nummer blir också det sista som ges ut med ekonomiskt stöd av Avvecklingsorganisation P 18. Hur tryck-och distributionskostnader skall hanteras i framtiden är ännu inte löst. Att göra en nättidning kopplad till vår hemsida ser vi idag inte som någon lösning, alla har inte tillgång till datorer och internet. När Du fått detta nummer bör Du, som säkerställt att föreningen har Din rätta adress, hittills ha fått två nummer av "Luftvärnsregementets kamrater", utgiven av Luftvärnsregementet. Jag hoppas att Du uppskattar den tidningen också samt att Du nu får fyra tidningar per år.

I tidigare nummer har jag väddjat till medlemmarna att skriva ner sina minnen från grund- och repetitionsutbildning mm. Responsen på det har varit – noll! Jag har också efterlyst fotografier, men även här har utbytet varit magert. Det måste hemma i lådor och i album hos medlemmarna finnas fotografier från tiden på Lv 2 och som är av luftvärnshistoriskt intresse. Det som är av särskilt intresse är miljöbilder t.ex. matlagning vid kokgruppen, Kalle mekar i reparationstältet, Olle och Nisse som sambandskarlar vid måldatamottagaren, signalister i radioterrängbilen etc. Namn, tidpunkt och plats är uppgifter som om möjligt bör vara med. Sänd bilderna till mig, de returneras när vi tagit kopior.

Förändringarnas vindar har ännu inte blåst förbi men om ett år får vi hoppas att frågorna om finansiering av vår tidning, muséets gruppering och var vi kan deponera kamratföreningens tillhörigheter har fått en bra lösning. Vi i Lv 2 kamratförening har fortfarande all anledning att se ljus på framtiden. Jag avrundar med att tillönska alla en fin sommar.

RUTGER EDWARDS

Lv 2 Kamratförening i Linköping

f d Kungliga Östgöta Luftvärnsregemente

Ordförande	Sven Ahlgren
Vice ordförande	Jan Ågren
Kassör	Arne Augustsson
Sekreterare	Ebbe Svensson

Lv 2 Kamratförening i Visby

f d Gotlands Luftvärnskår

Ordförande	Rutger Edwards
Vice ordförande	Fredrik Hård af Segerstad
Kassör	Torsten Enström
Sekreterare	Börje Kavhed

In memorian

Löjtnant Alf Utas lämnade oss den 12 mars 2006. Han avled helt oväntat i sitt hem i Bro. Alf var född 5 juni 1946 och blev anställd som befälselev vid Lv 2 1 januari 1964. Han blev furir 19 december samma år och befordrades till löjtnant 1 juni 1983. Alf kom tidigt att få specialinriktning mot motor – och underhållstjänst. Under perioden 1975 till 1981 gick han kurser i drivmedelstjänst, koktjänst, motortjänst och kurs för militära körlärare och kom följaktligen att tjänstgöra huvudsakligen

som motorbefäl framför allt på 10.kompaniet. Utbildningsåret 82-83 var han dock placerad på 11.kompaniet vid gruppbefälsskolan och trossplutonen. Under tio år, 1983-1993, var Alf kompaniadjutant på 10.kompaniet för att avsluta sitt militära liv som expeditjonsbefäl och chef inre utbildningsanordningar på DSA (Drift-och ServiceAvdelningen), som lydde under A 7. 1 juli 2000 gick Alf i förtida pension, s.k. 55+, och ägnade sig sedan bl.a. åt att köra skolbuss. Alf var också en duktig orienterare med många framskjutna placeringar på meritlistan och han var en hejare på att brygga god gotlandsdricka. Han var sedan 2002 styrelseledamot i Lv 2 kamratförening.

Alf var en vänlig och försynt person med mjuk framtoning. Han var en hedersman.

RUTGER EDWARDS

EFTERLYSNING!

Vi efterlyser adresserna till följande medlemmar: Sven Eriksson med senast kända adress Gripgatan 19, 582 43 Linköping och Mikael Karlsson med senast kända adress Bäckgatan 28, 603 58 Norrköping. Om någon vet deras nuvarande adresser, meddela det till sekreteraren.

Nit och redlighet till Pekka

Den 17 juni 2005 hölls traditionsenligt sommarinformation till garnisonens personal och vid samma tillfälle utdelades utmärkelsen NOR (För nit och redlighet i rikets tjänst). Kanske var det sista gången som denna informationsträff för garnisonens personal genomfördes, såvida inte Gotlandsgruppen kommer att fortsätta denna tradition kommande år. Skillnaden mot tidigare år var dock att ceremonien inte hölls i Kungsladugårds trädgård utan i regements-parken utanför militärrestaurangen och att den inte leddes av en general utan

av C Ao P 18, överste Gunnar Karlson. Gotlandsmusiken underhöll varefter deltagarna fick lyssna till garnisonschefens sommartal. Ett trettiotal anställda tilldelades därefter NOR efter 30 års anställning i staten. En av dem som erhöll utmärkelsen var major Pekka Hammartoft, som då tjänstgjorde på Gotlandsgruppen som hemvärnsbataljonschef. Nu är Pekka placerad i avvecklingsorganisationen och han går i förtida pension om ett år. Efter ceremonien avnjöts en buffé ute i det fria.

RUTGER EDWARDS

Lv 2 Kamratförening styrelse

Ordförande Rutger Edwards
Ulfsparrs väg 26, 622 60 Visby,
0498-26 40 15
rutger.edwards@swipnet.se

Vice ordförande
Fredrik Hård af Segerstad
Fyndgatan 5, 621 48 Visby. 0498-21 57 05
fredrik@vibble.se

Sekreterare Börje Kavhed
Södervärnsgatan 32, 621 46 Visby,
0498-21 75 59
borje.kavhed@telia.com

Kassör Torsten Enström
Styrmansgatan 323, 621 51 Visby,
0498-21 18 19
torstenenstrom@hotmail.com

Ledamot Ingemar Fransson

Ledamot Kjell Pettersson

Ledamot Vakant

Adjungerade Ingemar Gutenberg
Göran Hellström

**Lv 2 representant Visborgsslätts
Militärmuseum** Sven-Ove Svensson
Unghanse Eskelhem, 621 97 Visby,
0498-26 53 85

Stockholmsavdelningen

Ordförande Göte Lundqvist
Hedlundsg. 3, 632 21 ESKILSTUNA,
016-135661

Vice ortförande Caj Sjögren
Götgatan 114, 118 62 Stockholm,
08-702 02 51

Bli medlem i Lv 2 kamratförening

Kamratföreningen står öppen för envar som har varit **värnpliklig** vid Lv 2 (Lv 3 G, Lv 2 G) eller varit **anställd** på Lv 2 eller **tillhört krigsförband** vid Lv 2 eller annan person som **visat intresse** för förbandet.

Medlemskap kostar bara 25,-/år eller ständigt medlemskap för 250,-.

Postgiro 61 07 90-8.

Vill du ha mer information så kontakta någon i styrelsen.

Kom ihåg att anmäla adressändring

Hemsida: www.lv2kamratforening.se

Webmaster: Fredrik Berg, 070-269 78 72, webmaster@fredrikberg.com

Vart tog de sedan vägen?

I Ledstrålen nr 12 / 2000 finns på sista sidan en redovisning över var all personal vid Lv 2 hamnade vid nedläggningen år 2000.

33 stycken fick ny tills vidare-placering vid P 18 och som alla då trodde, en säker framtid vid Gotlands regemente.

Försvarsbeslut 2004 innebar att de ånyo blev nedlagda och fick söka sig en ny framtid. För ett relativt stort antal innebar den nya placeringen på P18 endast en redovisningsteknikalitet, de påbörjade direkt efter Lv 2 nedläggning och i vissa fall före nedläggningen tjänstledighet för att prova civil anställning och de kom aldrig att praktiskt tjänstgöra på P18.

Här redovisas vad de ägnar sig åt våren 2006.

Först de officerare som aldrig tjänstgjorde på P 18: Kapten Monica Norberg är anställd vid länsstyrelsen som projektledare. Kapten Johnny Bjersander är anställd vid CSN (Centrala studiestödsnämnden). Kaptenerna Jesper Andersson och Niclas Sköld samt löjtnant Mats Carlström är anställda inom äldreomsorgen i kommunen. Kapten Ove Hansson är anställd vid

Samhall som ställföreträdande distriktschef. Löjtnant Magnus Sjöndin utbildade sig till polis och tjänstgör i Eskilstuna. Fänrik Henrik Hagström är anställd vid Teracom.

Följande fick befattningar på P 18 eller annan enhet i garnisonen efter Lv 2 nedläggning:

Major Pekka Hammartoft är placerad på Avvecklingsorganisation P 18 (Ao P18) och lämnar försvarsmakten sommaren 2007 med förtida pension, s.k. 55+. Kapten Ulf Nilsson är kvar som IT-befäl i den lilla rest av försvarsmakten som blir kvar i Visby. Major Tommy Olsson är chef för POGG (PersonalOmställningsGrupp Garnison) och när han har hjälpt den kvarvarande personalen till nya framtider planerar han att bli "civil". Major Ingemar Gutenberg och kapten Magnus Kann har ny placering vid Upplands regemente, S 1, i Enköping men Ingemar tjänstgör på Hemvärnets stridsskola i Vällinge. Major Mikael Qviberg arbetar på ett företag som sysslar med TV-reklam. Kapten Freddie Jangesäter avgår med förtida pension, 55+, sommaren 2006. Kapten Birger Björkegren är kvar i avvecklingsorganisationen till sommaren 2007.

Kapten Claes Sirland arbetar i familjeföretaget Siral, som sysslar med vindkraft. Kapten Alf Jacobsson samt löjtnanterna Mårten Hansén och Pontus Lindbom har ny placering vid Skaraborgs regemente, P 4, i Skövde. Alf tjänstgör dock vid SWEDINT i Kungsängen och far världen runt i olika utlandsmissioner. Majorerna Gunnar Sohlin, Anders Karlsson och Ragnar Östermark studerar på Högskolan i Visby medan major Fredrik Hård af Segerstad arbetar på Svenska Spel. Kapten Kaj Pettersson är egen företagare i fastighetsbranschen. Kapten Jan Nilsson arbetar som konsult / säljare inom artistförmedlingsbranschen. Major Martin Liander har genomgått chefsprogrammet vid Försvarshögskolan, har ny placering vid Högkvarteret och tjänstgör vid Ledarskapsinstitutionen på Militärhögskolan Karlberg. Löjtnanterna Kent Jönsson (den äldre) och Bengt Hansson har gått i förtida pension och Kent har flyttat åter till Skåne. Kapten Christer Wahl är anställd inom Kriminalvården på Gotland. Major Andreas Nikolausson studerar för att så småningom bli lärare. Löjtnant Anders Fritz har

ny placering vid Göta ingenjörregemente, Ing 2, i Eksjö medan löjtnant Carl Lundin är tjänstledig från sin placering vid Göta trängregemente, T 2, i Skövde och studerar industriell ekonomi vid universitetet i Karlstad. Överstelöjtnant Ingemar Fransson fick placering vid P 18 först för något år sedan och han går i förtida pension sommaren 2006 och löjtnant Joachim Klasson, som erhöll transport till P 18 från Lvregementet 2001 arbetar nu på ett IT-företag i Stockholmstrakten. Sist men inte minst vår assistent Åsa Grahm som efter Lv 2 nedläggning fick en befattning på Gotlandsgruppen (Hemvärdet). Efter stor vända flyttade hon och tog den erbjudna befattningen vid Helikopterflottiljen i Linköping. Trots all bedrövelse över den sista förbandsnedläggningen på Gotland är det en tröst att all vår personal, så långt man nu kan bedöma, har kunnat skapa sig nya framtider, i de flesta fallen i helt nya yrken, och att huvuddelen dessutom kunnat bo kvar på Gotland.

Karlsborg

Resa 8-11 september till Karlsborg, Linköping och Jönköping

Följ med på en intressant och spännande resa till luftvärnets vagga i Karlsborg, våra egna rötter i Linköping samt Förvarshistoriska museet i Jönköping. Resan är upplagd som förra gången med egen buss över en förlängd weekend, torsdag 8/9 - söndag 11/9.

Du kommer bl a att delta i kamratlig samvaro med Östgöta Luftvärnsregementets kamratförening, guidad tur i garnisonsmuseet i Linköping och det fantastiska Flygvapenmuseet, gamla Linköping, äventyrstur på Karlsborgs fästning samt en guidad tur. Övernattning i Forsvik (välkänt ställe från Arn-böckerna av Jan Guillou), Förvarshistoriska museet (A 6) Jönköping.

Priset (som är subventionerat av föreningen) är bara 1.340:-* I priset ingår buss med chaufför, båtbiljetter, entré + guide på museerna, logi med frukost.

Tillkommande är egna utlägg för bl a luncher, middagar samt entrén på A 6.

* för enkelrum blir priset 1.610:-

Anmälan till Börje Kavhed senast den 15:e juni. Först till kvarn gäller...

Du är garanterad plats först när du betalt in 1.340:- eller 1.610:- på Lv 2 kf :s pg 61 07 90-8.

Se även separat inbjudan som medföljer tidningen (gäller Lv 2 kf)

Medlemmar från P 18, A 7 och KA 3

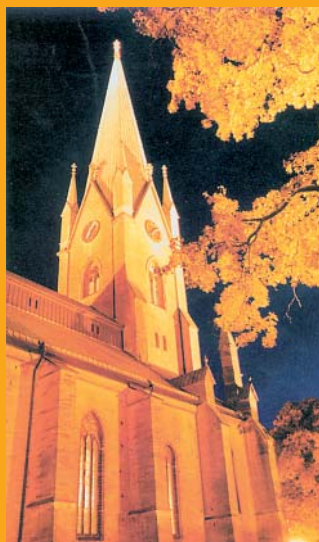
är välkomna att delta i mån av plats.

Vill du veta mera?

Kontakta Rutger Edwards 0498-26

40 15 eller Börje Kavhed 0498-21

75 59

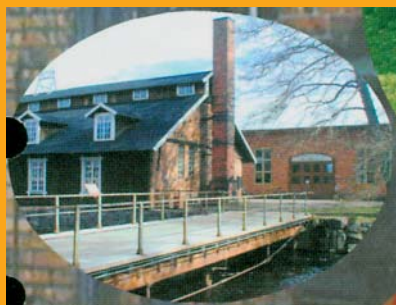

Linköping

Flygvapenmuseet

Forsvik

Garnisonsmuseet

ev. syn längs vägen

XXX mötet för Nordiska militära kamrat- föreningarna

Nordiska militära kamratföreningsmöten genomförs vartannat år och värdskapet alternerar mellan de fyra nordiska länderna. Det 30:e mötet genomfördes 9–12 juni 2005 och värdförbandet var Gardesjägarregementet i Sandhamn omedelbart öster om Helsingfors. Från Sverige deltog ett 40-tal personer och det totala antalet deltagare var c:a 220. Från de gotländska kamratföreningarna deltog Jan-Christer Ankre och Lars-Inge Hägle från P 18 och undertecknad från Lv 2. För de svenska deltagarna började mötet onsdag eftermiddag ombord på m/s Mariella med förhandlingar och föredrag av försvarsmaktens informationschef överste Anders Hedgren, som informerade om den ”nya” försvarsmakten. Det är tveksamt om några av de grånade deltagarna blev imponerade. Torsdag morgon anlände vi till Helsingfors och transporterades till Sandhamn för inkvartering på logement och lunch. Det var inte utan viss förtjusning jag kunde konstatera att jag i den svenska kontingenten var näst yngst, endast en Karlbergskamrat var yngre.

Ceremonier
Efter lunch vidtog de ceremoniella delarna av mötet. Öppningsceremonien på regementets flaggplan innehöll hissning av nationsflaggorna med understöd av regementets musikkår, hälsningstal av bl.a. regementskommendören (låter det inte trevligare än regementschef?) överste Pertti Laatikainen, kransnedläggning vid minnesmonumentet över de stupade av respektive lands huvudorganisationsordförande, från Sverige kommendör Sune Birke.

Därefter blev det bussfärd till Sandudd och hjältegravarna. Här hölls korum och lades kransar på bl.a. marskalk Mannerheims grav samt på minnesvården över svenska frivilliga, som stupade i fortsättningskriget 1941–1944, och vars stoft aldrig kunde återföras från slagfältet. En av de svenska deltagarna hade varit soldat i detta krig och hade naturligtvis egna minnen. Dagens sista programlagda punkt var Helsingfors stads mottagning med buffé i stadshusets pampiga festsal. Biffiga säkerhetsvakter med hörselsnäckor i öronen kontrollerade noggrant våra inbjudningskort. För att underlätta fortsatt samvaro var Försvarsmässen på regementet öppen till långt in på småtimmarna. Finskt försvar och Gardesjägarregementet
Fredagen ägnades åt föreläsningar och regementets uppvisningar. Ett antal föreläsningar om finsk försvarsmakt nu och i framtiden samt om det civila och frivilliga försvaret gav oss en insikt om att det skiljer sig en hel del i synsättet på ömse sidor om Bottenhavet. T.ex. att efter mobilisering har man i Finland c:a 100000 man i fältförbanden och c:a 250000 man i territorialförsvaret. Jämför med motsvarande siffror för Sverige. Efter de stillasittande föreläsningarna var det uppiggande att få se figurativ marschmusik av regementets musikkår och sedan ta del av materieluppvisning av allt från eldhandvapen, utrustning för strid i ort till Sisu pansarterrängbil. Soldaten som förevisade Sisun berättade att hans mor var f.d. försvarsministern Elisabeth Rehn. Ett dråpligt sammanträffande.

Innan lunch, som avnjöts utomhus, förevisades några moment avseende strid i ort bl.a. inbrytning i och rensning av byggnad. Ett antal av de agerande soldaterna var kvinnor! En av Gardesjägarregementets uppgifter är skydd av huvudstaden, det var kanske därför naturligt att förevisa just dessa moment. Den personal som skötte den fältmässiga utspisningen var samma som vi mötte i matsalen, fast nu iklädd fältuniform. Ännu ett exempel på det annorlunda synsätt man har på tingens ordning i Finland, ett land med stor krigserfarenhet. Efter lunch förflyttades vi till Kupa-basen någon kilometer bort, där underofficersskolan genomförde stridsskjutning med eldhandvapen, tung kul-spruta, pansarvärnsvapen och granat-kastare. Resten av dagen gavs möjlighet att besöka Jägarhuset (d.v.s. deras museum) och bada bastu. Konstigt nog var Jägarhuset bara textat på finska vilket gjorde utbytet begränsat. På kvällen var åter Försvarsmässen öppen till mångas förtjusning.

Svensk historia
Två transportbåtar tog oss över till Sveaborg, där vi fick mycket professionell guidning. Sveaborg och kapitulationen för rysarna 1808 är ju fortfarande en omdiskuterad händelse i svensk historia. Vår grupp tilldelades en ung student som visade sig vara allt man kan begära av en guide; kunning, humoristisk, lättäm. Han belönades med ovationer och erhöll en medlemsnål av förbundsordförande Birke. Lunch intogs på Sveaborg och sedan kunde man välja att ta transportbåten till Helsingfors

eller regementet, de flesta valde att se närmare på huvudstaden. På Senatstorget pågick någon form av utställning med högljudd musikunder-hållning och serveringar. På lördagskvällen gick den högtidliga avslutningsmiddagen av stapeln i Försvarshögskolans matsal. Bordsplaceringarna markerades av nationsflaggor för att få en blandning av kontingenterna vid respektive bord. En musikkår underhöll inledningsvis, det hölls ett antal tal och så utdelades utmärkelser till därav förtjänta. Hedersgäster var Finlands marinchef, viceamiral Hans Holmström, och chefen för Helsingfors militärlän, tillika kommandant i Helsingfors, generalmajor Jan Laukka. För de som orkade var Försvarsmässen även denna afton öppen. Final

Den svenska kontingenten hade ingen brådska med avfärden på söndagen. M/s Gabriella avgick inte förrän på kvällen, vilket gav oss tillfälle att åter besöka Helsingfors och bl.a. besöka Krigsmuséet. Där pågick en specialutställning över krigshjälten och generalen av infanteriet Gustaf Adolf Ehrnroot, vilken avlidit 2004, 89 år gammal. Även denna utställning saknade textning på svenska eller engelska vilket inskränkte behållningen.

Mötet i Finland var mycket väl planerat både från finsk sida och från den svenska förbundsstyrelsen och genomfördes med precision, stil och finsk generositet. Det blir en utmaning för arrangörerna av det XXXI: a mötet, som genomförs 2007 på Bornholm.

RUTGER EDWARDS

Chefen P 18 under de tyska, polska, litauiska, lettiska och estniska flaggorna. Löjtnant Roland Snäckerström håller P 18 fana.

I maj 2005 var det 60 år sedan interneringslägret för bl.a. tyska soldater upprättades i Havdhem på södra Gotland. Lägret kallades av tyskarna för Lager Lingen, området heter sedan gammalt Dävingen. Minnet manifesterades den 8 maj genom ett gemensamt arrangemang av bl.a. Visborgsslätts museivänner och samtliga militära kamrat-

föreningar och allmänheten var inbjuden att delta. Särskilt inbjudna gäster var landshövding Marianne Samuelsson, Estlands honorärkonsul Veljo Pärli, Lettlands honorärkonsul Egil Linge och Tysklands honorärkonsul Jörgen Wessman. Sammanlagt deltog c:a 200 personer varav ett 20-tal från Lv 2 kamratförening.

Lägret administrerades och bevakades av befäl och manskap ur Gotlands infanteriregemente, I 18, och var i funktion till oktober 1945, alltså i knappt ett halvt år, då de internerade överfördes till Ränneslätt utanför Eksjö. Först i raden av talare var C P 18, överste Gunnar Karlson, som i sitt tal berörde beredskapen på Gotland. Hartmut Paudrach

berättade om lägret, där hans fader Günther var en av de internerade. De var i juni 1945 563 tyskar, 21 letter, 9 litauer, 7 ester, 5 polacker, 3 fransmän, 1 rumän och 1 tjeck och de hade alla flytt undan den sovjetiska framryckningen med båtar över Östersjön från den baltiska kusten.

För att hålla de internerade sysselsatta sattes de att arbeta inom jordbruket och med torvbrytning och i lägret byggdes en idrottsplats och en amfiteater. Dessa finns kvar än idag. Man ägnade sig också åt att uppföra teaterstycken och åt musikaliska aktiviteter.

Som sista programpunkt höll kyrkoherde David Börstad en betraktelse med anknytning till manifestationen. Därefter kunde deltagarna för en enkel penning njuta av soldatlunch, tillagad av museiföreningens trossropp, ta del av foto- och materielutställning eller vandra i lägerområdet i det vackra försommarvädet.

RUTGER EDWARDS

Boken om Lv 2

Boken innehåller mer än 15 kapitel, bl.a. historien uppdelad i tre kapitel, personal med foto och kort information över samtliga som hade ett anställningsförhållande vid Lv 2 våren 2000, krigsförbandens användning från 1939 till 2000, målflyget, idrott, nedläggningen mm. Cirka 125 bilder, totalt 220 sidor. Priset är endast 100:-. Vi sänder den gärna till dig i vadderad skyddspåse och då tillkommer porto 66:-. Sänd din beställning till Börje Kavhed, Södervärngatan 32, 621 46 Visby eller e-posta din beställning till borje.kavhed@telia.com. Det går även bra att ringa in din beställning, om du tänker hämta boken själv, 0498-21 75 59 eller 0709-41 54 76. Sänd inga pengar nu, inbetalningskort bifogas med boken.

Uppgifter för din beställning:

Ja, jag beställer __ exemplar á 100:-.

- Jag vill ha boken hemsänd, +66:- i porto
- Jag vill hämta boken

och ditt namn, adress, postnummer och ort samt telefonnummer dagtid.

Avveckling av den materiel, som ingick i Lv 2 krigsförband vid nedläggningen, är slutförd. Den materiel, som ej skall finnas kvar i den framtida organisationen, har skrotats eller sålts.

Den gamla trotjänaren lasterrängbil 934 och lvrobotbandvagn 701 gick till skrotning under 2002. Beslut om utgallring av 40 mm lvakan m/48 togs i slutet av 2003 men våra pjäser överfördes till fastlandet redan i början av det året. Enligt uppgift har de bästa eldrören tagits tillvara för att användas till luftvärnskanonvagn 90. Pjäserna i övrigt skrotades.

Robotsystem 90 skall, trots att det är ett modernare system än robot 70, inte vara kvar i den framtida organisationen och våra eldenheter överfördes till fastlandet 25 november 2003. De eldenheter system 70 som inte

behövs i den framtida organisationen, återköps av AB Bofors. Terrängbil 221, transportfordonet för lvtropp robot 70, som vi med stolthet och glädje tog emot fabriksnya 1979 (under första robot 70-året 78 / 79 användes lasterrängbil 934 som transportfordon), forslades till Visborgsslätt hösten 2003. På bilden, tagen i november 2003, syns 34 stycken av dem avvakta det slutliga ödet. Bilarna skall antingen skrotas eller säljas. Det var inte utan att jag höjde på ögonbrynen då jag sommaren 2005 såg en civilregistrerad 221:a på Kneippbyn, lastad med sommar- och badklädda ungdomar. Undrar om de över huvudtaget reflekterade över den gamle "krigarens" tidigare liv med stridsutrustade soldater på dygnslånga övningar.

RUTGER EDWARDS

Utbildning i linjebyggnad

Varför blev jag Lv 2:are?

Ja det kan man undra, men enklast är kanske att svara som biskop Brask i Linköping "Därtill var jag nödd och tvungen"!

Jag skall berätta hur och varför. Undertecknad är s k "långvägare" och värvade mig till A 9 i Karlsborg den 1/11 1939. På A 9 hade vi ett stort volontärantal – över 160 st. Vi skulle sedan – efter underbefälsutbildningen – delas upp på de redan beslutade luftvärnsförbanden från Malmö i söder till Luleå i norr. Som batterichef hade vi kapten Mark med stj Hall som adjutant. Båda två avgudades av oss volontärer, de tog på ett föredömligt sätt hand om oss vilsna ungdomar, som kom från alla tänkbara orter

i Sverige. Vår divisionschef var övlt Ragnar Lindblad, som på alla sätt främjade ett idogt och gott arbete. Kanske var han svår att komma in på livet, men välvillig och krävande. Utbildningen blev söndertrasad genom händelserna i Finland och sedan den tyska invasionen. Vårt volontärbatteri förlades 1940 i beredskap till Blåsås vid F 6 och vi byggde upp hela grupperingen under pågående utbildning. Våra chefer här var kaptenen Frumerie med fänrik K G Hjerpe som eldledningsofficer. Batteriets utrustning var 7,5 cm lvkan med Papello som eldledningsinstrument.

Konstapelskolan

Efter ett mellanspel som akan-tropp på Dalslandsmanövern startade konstapelskolan hemma på A 9. Här fortgick utbildningen planerligt och förhållandevis ostört. Dock inträffade en lustig incident. Som andraårsvolontärer hade vi ju ingen grad, men vi hade lagt oss till med kartfodral som uniformsattribut för att skilja oss från "förståringarna". Vi övervakade noga att inga andra gick utrustade så. På våren 1941 fick vi vår divisionschef Lindblad som tf regch och inbillade vi oss då att vi genom hans

medverkan skulle komma ifrån en del uppgifter som vi tyckte inte var oss värdiga. Några stycken valdes som konstapelskolans representanter och begärde företräde hos vår gamle divisionschef. Framställningen gjordes och resultatet lät inte vänta på sig. Övlt Lindblad slog näven i bordet och såg mäktat vred ut, reste sig upp och röt: "Jag skall visa herrarna vad ni är för några". Han kallade in stabschefen och gav order om att de handräckningsvärnpliktiga skulle åtnjuta fyra veckors krigspermission och under denna tid skulle konstapelskolan bestrida all handräckningstjänst på regementet. Så blev det också – jag tjänstgjorde två veckor i vedgården sysselsatt med att köra ved med hästkärra till de olika batterierna – vi hade inte centralvärme utan eldade i kakelugnar. De andra två veckorna tjänstgjorde jag i köket som handräckning. Husmor tyckte synd om oss och lät oss diska och hjälpa till i köksdelen. Hon befriade oss från chikanen att stå och dela ut mat till soldaterna i matsalen. Under sommaren 1941 tjänstgjorde jag som chef i regementets mätavdelning med ansvar att räkna ut de längdfel som upp-mättes vid skjutning med lvkan.

Resultaten skulle ligga på övlt Lindblads bord påföljande morgon. Om ett hundratal skott hade skjutits var det ett arbete som tog nästan hela natten. Vi hade då inte dagens hjälpmedel utan utnyttjade logaritmtabeller och "räknesnurror" och detta var ett tidsödande arbete, som ägde rum i föreläsningssalen i östra tornet. Vid dessa arbeten deltog nästan alltid övlt Lindblad ända tills resultatet förelåg. Ofta gav han order att en av oss skulle gå hem till hans hustru vid 22 – 23 tiden och säga att vi om en timme eller så kom för att dricka kaffe. Då detta var gjort återvände vi alla till de fortsatta beräkningarna. Med Lindblads rejäla och föredömliga uppträdande kunde han begära vad som helst.

Furirskolan

Hösten 1941 delades vi A9 underbefäl upp på de andra förbanden och jag hamnade på A 10 M, där jag fullgjorde min furirskola med kapten Helge Thålin (Sacha) som batterichef. Efter furirskolan och ett års trupptjänst erbjöds jag att gå kadettskolan. Då kriget fortfarande pågick och att jag omedelbart skulle bli inkallad, accepterade jag erbjudandet till vidareutbildning. Aspirantskolan låg i Karlsborg

Centralinstrument "PAPELLO"

vid gamla A9 – nu omdöpt till Lv 1. Efter avslutad skola skulle vi återvända till våra förband. Emellertid beslöts att alla långvägare på aspirantskolan skulle beordras till Lv 2 för att där tjänstgöra på det sk studentbatteriet och där vår lämplighet skulle provas.

Malmö tur och retur

Detta besked kom mycket överraskande. Jag hade precis fått en liten lägenhet i en villa på Håkanstorp i Malmö och flyttat in med min hustru. Anlände till Malmö dagen före långfredagen 1944 och åkte till Lv 4 och anmälde mig till tjänstgöring och får då veta att jag dagen efter annandagen skall anmäla mig i Linköping. Denna påskhelg blev en av de mycket stora överflygningarnas helg i Malmö. Min hustru som kom från Norrland hade aldrig upplevt mörklägning och överflygningar med luftvärnseld över hela himlavalvet. Då vi dessutom bodde så att inflygningen till Bulltofta låg nästan rakt över vårt hus, så var det en något skakig Anna som undrade vad hon hamnat i. För att inte fördärva hela hennes helg berättade jag först på påskdagen vad som skulle ske.

Jag tjänstgjorde under två månader på Lv 2 med min f d divisionschef Ragnar Lindblad som regch. Då han väl kände min privata situation förklarade han att jag skulle få åka hem till Lv 4 när inga ytterligare prov skulle erfordras.

Studentexamen

Hösten 1944 beordrades jag till Försvarets Läroverk och gick där till 1946 då studentexamen avlades. Somrarna tjänstgjorde jag på Lv 4 i olika befattningar. Då vi hade fem månader kvar före studentexamen bestämdes det att eleverna på studentlinjen skulle stanna kvar i försvarets tjänst minst två år efter avlagd examen. Om vi inte accepterade detta fick vi omedelbart sluta och återgå till våra hemförband. Kriget hade ju slutat och efterfrågan var stor på personal i det civila samhället. Åtskilliga slutade och tog sin examen som privatister. Själv hade jag familj och inga ekonomiska resurser att finansiera privata studier med, utan var tvungen att stanna kvar i det militära. Efter studentexamen

Folke Lindqvist och Lennart Ljunggren

blev det att åka till Karlberg och detta var en underbar skola, där man inte hade något som helst ansvar för mer än sig själv. Då min tidigare utbildning, med få undantag, hade omfattat allt vad som förekom på krigsskolan och då kunskaperna var väl befästa var på Karlberg ett "latmångsöra". Emellertid hade på FL inträffat en incident som jag berättat ovan, då alla elever på studentlinjen tvingats att underteckna en förbindelse om att stanna kvar i tjänst minst ett år efter krigsskolans slut, i annat fall skulle vi betala en anseelig summa för den erhållna utbildningen. Under sommaren 1947 kontaktades jag av en kamrat som arbetade på tjänstemannaförmedlingen i Malmö och han erbjöd mig ett arbete på SENTAB, som just då skulle börja byggandet av gummifabriken i Gislaved. Jag såg detta som en chans, när man hade gett mig ett mycket bra erbjudande och de var villiga att vänta på mig intills att KS var avslutat. Jag begärde därför skriftligt avsked och angav att jag inte önskade någon officersutnämning då KS var avslutat. Jag kallades omgående upp till lvinsp, som då var min gamle chef Lindblad. Han såg ut som ett åskmoln och skällde ut mig efter noter, rusade upp från sitt skrivbord och grep mig i nacken och byxbaken, sparkade upp dörren och slängde ut mig till stabschefen Frumerie. Jag hamnade på alla fyra och dörren åkte igen med en smäll, stabschefen såg något konfunderad ut och frågade vad som stod på.

Då jag berättat detta, var det bara att traska tillbaka till Karlberg, med beskedet att något avsked blev det inte, däremot om jag så ville slapp jag ifrån officersutnämningen och skulle återgå till Lv 4 som furir intills mitt anställningskontrakt hade löpt ut. Jag kunde inte med hänsyn till familjen göra detta, utan tog emot officersutnämningen och då jag som långvägare inte fick placeras på mitt gamla förband, bestämde insp att jag skulle placeras på Lv 2, för det hade Lindblad redan bestämt vid sommartjänstgöringen 1944. En lustighet var sedan att varje gång som öv Lindblad inspekterade Lv 2, gick han något kufiskt leende intill mig och frågade: "Nå trivs du fortfarande lika illa på Lv 2?" Givetvis förnekade jag vantrivsel och jag tror att det var mycket få som inte trivdes på Lv 2.

Lv 2:s personalpolitik och personalbehandlig uppskattade vi mycket. Vi fick självständigt bära vårt ansvar för utbildningen och ingen lade sig i, bara att vi hade målet klart för oss och att vi nådde detta. Kamratskapet var enastående och alla var lojala och strävade mot samma mål. Dessutom genomsyrades regementet av att man aldrig skulle splittra ett lag som arbetade bra ihop. Luftvärnet hade "passagesystem" och många kamrater var oroliga för omplaceringar bl a till Luleå. Bland subalterner gick allmänt talet om "att till Lv 2 vill ingen komma för där får man jobba så mycket", så vi behöver inte vara rädda för att folk skulle

begära förflyttning hit.

Det är med stor saknad som jag ser tillbaka på Lv 2-åren och när man läser kamratföreningens medlemsförteckning är det massor av minnen som dyker upp och många ansikten som passerar revy. Jag skulle väldigt gärna vilja återknyta bekantskapen med alla och tillsammans med Er återkalla många dyrbara ögonblick.

Karaktäristiskt för Lv 2 var att alla kände alla oavsett vilken kategori man tillhörde och att vi sällan man och man emellan använde personnamn, utan oftast var det – det förvärvade – "smeknamnet" som användes. Vem minns inte "Ögat", "Kalle Stubin", "Patton" och "Svante" för att nämna några. Dessutom var Lv 2 ett ställe där man genuint skötte sig väl och om det behövdes stöttade och hjälpte varandra utan krav på gentjänster. Tyvärr börjar leden att glesna och det är med sorg som jag nåddes av meddelandet att vår "GRAND OLD LADY" – husmor – frk Ekland gått ur tiden. Hon var en som stannade länge på sin post och alltid tog oss "gröngölingar" till dagbefäl väl om hand. Frid över hennes minne!

FOLKE LINDQVIST

som själv avled hösten 2005

Folke Lindqvist

Född 27 maj 1922.
Volontär vid A 9 i Karlsborg 1/11 1939
Officer, långvägare, 1947, placering vid Lv 2.
Folkes militära tjänstgöring var huvudsakligen inom stabs- och sambandstjänst.
Vid Lv 2 var Folke signalofficer under större delen av tiden.
Kapten 1959
Placering vid Lv 3 från 1963
Placering vid Lv 5 från 1970
Överstelöjtnant 1972
Avgång med pension 1982

Under senare år bosatt i Sköllersta, utanför Örebro.
Folke avled hösten 2005.

SMKR Representant- skapsmöte 2006

Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbunds Representantskapsmöte 2006 genomfördes 25 – 27 april på M/S Regina Baltica under resa till Tallinn. 42 deltagare, representerande ca 35 kamratföreningar, samlades på terminalen i Frihamnen vid 13-tiden.

Förbundsordförande Sune Birke förhandlingarna kl 14.00. Förbundet har f n drygt 36 000 medlemmar från 84 kamratföreningar. Brigadgeneral Berndt Grundevik, planeringschef vid HKV, informerade om Försvarsmaktens pågående omstrukturering från invasions- till insatsförsvaret. Värnpliktsutbildningen omfattar f n ca 9 000 personer per år. Det nordiska samarbetet är ett väsentligt inslag i SMKR verksamhet. De vartannat år återkommande Nordiska Militära Kamratföreningsmötena ger unika tillfällen för våra deltagare att lära känna de nordiska grannländerna från olika aspekter och vidgar förståelsen för vad som förenar och vad som skiljer oss åt.

Nästa Nordiska Militära Kamratföreningsmöte äger rum på Bornholm försommaren 2007. Och år 2009 är det Sveriges tur. Förberedelser för detta har redan inletts av förbundsstyrelsen. Förbundsstyrelsens omfattande arbete med att skapa en korrekt, aktuell och fullständig bild över anslutna föreningar och deras medlemmar i form av en med-

lemsförteckning redovisades av Nils Rosenqvist. Beklagligtvis har det även framkommit, att betalningsdisciplinen bland en del anslutna föreningar varit mindre god. Detta har föranlett styrelsen att se över rutinerna för betalning av avgifter. Det utlovades ett förbättrat aviseringsförfarande, men även en skärpning, genom att de som släpar efter under två år, riskerar uteslutning.

Under verksamhetsperioden har SMKR lyckats tillskapa ett fungerande kansli genom att engagera en kanslichef, Göran Paulsson, som arbetar på deltid. Kansliets adress är Teatergatan 3, 5 tr, 111 48 STOCKHOLM, tfn 08-611 85 40. Kansliet är t v öppet på tisdagar. SMKR hemsida är under uppbyggnad. Strävan är att under 2006 kunna gå ut till föreningarna med erbjudande om anslutning till hemsidan. SMKR har till Högkvarteret framfört önskemål att få i uppdrag att utreda hur kamratföreningsverksamheten i framtiden skall kunna utgöra naturlig del i Försvarsmaktens ordinarie verksamhet. Ett förslag till uppdrag har tagits fram och överlämnats till Högkvarteret, som dock ännu inte återkommit i frågan.

Två motioner behandlades.

Den första gällde arkivtjänst för kamratföreningarna. Förbundsstyrelsen konstaterade med beklagande att man inte effektuerat beslutet från 1996 års Representantskapsmöte. Efter kontakt med Krigsarkivet har man fått informationen att det inte finns några särskilda regler för hur kamratförening-

arna skall bedriva sin arkivtjänst. KrA är villigt att i befintligt skick ta emot de handlingar föreningarna önskar arkivlägga. Vid diskussion framkom det att det i vissa fall kan vara lämpligare att kamratförening lämnar sina handlingar till ett närbelägnare folkrörelse- eller länsarkiv. Förbundsstyrelsen fick i uppdrag att efter utredning återkomma med skriftlig rekommendation i frågan.

Den andra motionen avsåg ett återupptagande av de militära kamratföreningarnas vårparad. Förbundsstyrelsen delade motionärens uppfattning att det är angeläget att kamratföreningsverksamheten synliggörs. Man ställer sig däremot tvivlande till att en vårparad, som genomförs i

Stockholm, är det bästa sättet att åstadkomma detta, främst beroende på kostnaderna för transporter till och från Stockholm. Förbundsstyrelsen föreslog i stället att den ges i uppdrag att undersöka möjligheterna för kamratföreningarna, dels att medverka när Försvarsmakten på olika orter i landet anordnar Försvarets dag, dels att delta i de arrangemang, som frivilligorganisationerna genomför på nationaldagen, och som avslutas med att man marscherar till Skansen. Representantskapsmötet beslöt enligt förbundsstyrelsens förslag. Jag upplevde Representantskapsmötet 2006 som mycket väl förberett och genomfört av SMKR styrelse!

SVEN AHLGREN

SMKR:s ordförande Sune Birke i mitten med Leif Törngren till höger

Höstträff

Torsdagen den 21 september besöker vi Malmen. Helikopterbataljonen, Flygskolan och Livgrenadjärgruppen tar emot oss och informerar om sina verksamheter. I samband med lunchen kommer vi att uppmärksamma att det i år gått 60 år sedan Kamratföreningen bildades år 1946.

Vi samlas på Flygvapenmuseets parkering kl 09.45 och är åter vid Flygvapenmuseet ca kl 15.00.

Transport till och från Malmen i egen regi. De som är intresserade kan avsluta besöket med em-kaffe och en rundtur på Flygvapenmuseet. Träffen kostar inget och meddelas endast på detta sätt.

Boka därför den 21 september redan nu. Anmäl ditt deltagande senast den 8 september till: Bertil M Karlsson, tfn 0142-104 03, 0708-371518, Ebbe Svensson, tfn 013-823 25, 070-88 82 325 eller Sven Ahlgren, tfn 08-667 66 88, 070-272 43 33.

Alla är hjärtligt välkomna till Malmen!

Styrelsen

Styrelse 2004.-Kungl Östgöta Luftvärnsregemente kf

Ordförande Sven Ahlgren
sven.ahlgren@swipnet.se, 08-667 66 88, 070-272 43 33, 0142-640 48
Sandhamnsgatan 29, 115 28 STOCKHOLM

Vice ordförande Jan Ågren
013-17 91 45, 0702-27 40 64
Stiglötsgatan 4, 586 46 LINKÖPING

Kassör Arne Augustsson
013-29 71 04, Malmskogsvägen 14, 584 22 LINKÖPING

Sekreterare Ebbe Svensson
013-823 25, 070-88 82 325
Brook, Prestorp, 590 48 VIKINGSTAD

Vice sekreterare Sture Andersson
013-10 48 38, Hunnebergsgatan 49, 582 34 LINKÖPING

Klubbmästare Bertil Karlsson
bemaka@swipnet.se, 0142-104 03, 0708-37 15 18,
Almgatan 11 C, 595 32 MJÖLBY

Traditionsbevarare Curt Roth
013-24 59 66, 0490-280 67 Karl Dahlgrensg 23, 582 28 LINKÖPING

Försvarsvänner!

En sen vår efterträdde en lång vinter. Men djuren bryr sig inte. Lammungarna kommer även om det finns snö kvar. Det betyder att det finns en framtid även om det ibland känns litet mörkt och tungt. Jag har beklagat sammanbrottet för det nationella försvaret. Framförallt har jag saknat den idédebatt som borde varit innan beslut togs att avveckla Sveriges största folkrörelse alla tider. Det var fejt av våra folkvalda och media att inte våga ta den debatten. ÖB:s insatsförsvar har därför fått en onödigt svag idémässig grund, hur teknokratiskt rätt det än kan vara.

Den höga förändringstakten gör kamratföreningarnas uppgifter än mer angelägna. Inte för att bromsa förändringen – besluten är tagna – men för att hjälpa de 1000-tals fd försvarsanställda och de 10000-tals försvarsengagerade att förstå vad som hänt och händer. Det demokratiska folkförsvaret växte fram under 1900-talets första hälft, blomnade under dess andra del och kastas nu på komposten. Kamratföreningarna har en unik roll att hjälpa många litet äldre att bibehålla den arbetsgemenskap som var vanlig inom försvaret och som plötsligt försvann. Detta kan ske på många sätt. Genom vård av minnena från det som är borta, genom beskrivningar av det som varit, genom att bibehålla en och annan bra tradition och mycket annat. Detta ger också en bättre grund för det som skall bli det nya svenska försvaret. Endast kamratföreningarna och förbandsmuseerna kan sköta denna uppgift. Det kan inte ombesörjas av någon utsedd myndighet eller statligt verk. Jag hoppas att statens ledning har förstått dessa sammanhang men jag är inte säker på att ens ÖB har det helt klart för sig.

På det lokala planet i Fårösund har parenteserna med fastighetsbolaget Vasallen upphört. Inte en dag för tidigt! Jag hoppas att skadeverkningarna inte blir för stora pga bolagets svaga förvaltning. Pratet om att utveckla området ger jag inget för. Endast prat ger mycket sällan arbeten eller utveckling. Uppbyggnaden av filmateljén är i avgörande grad resultatet av en persons kompetens och energi – Arne Carlssons, Ingemar Bergmans fotograf. Folkhögskolans verksamhet är resultatet av en grupp starka idealisters drivkraft och att Nimbus med en driftig produktionschef nu kan bygga upp en stark rörelse i varvsområdet beror ytterst på Lars Danielssons modiga beslut att som länsarbetsdirektör låta bygga den stora industrihallen. Min uppgift vid detta tillfälle var att utverka ÖB tillstånd att mottaga hallen helt gratis för försvaret och den starka motvilja mot detta som jag mötte i Stockholm var mycket avslöjande. KA3 levde farligt! En hög militär chef försökte t o m övertala mig att få Danielsson att flytta investeringen (20 milj kr) till Vaxholm.

En erfarenhet av hallbygget blev att inom KA 3 vidta även andra åtgärder som skulle förhindra samhällskollaps vid en eventuell nedläggning. Vi sålde av en hel mängd äldre fastigheter i samhället och på andra platser och lyckades få regeringens tillstånd att reinvestera pengarna. Fast först fick jag en rejäl utskällning av försvarsministern för att jag inte talat med honom i förväg. Med dessa pengar moderniserade vi örlogshamnen och delar av varvet och byggde ut Bungeläget för att öka kursverksamheten vid KA 3. Det blev riktigt bra för försvaret! Vi försökte också underlätta företaget i Fårösund genom att köpa mycket mer tjänster utifrån och minska antalet egenanställda. Det var inte alldeles lätt att få fackföreningarna att acceptera detta men de ställde modigt upp så länge ingen blev direkt uppsagd. Vi ökade också utbildningsinsatserna för personalgrupper som skulle få det särskilt svårt vid en allmän uppsägning. När slaget föll hade de möjliga förberedelserna genomförts under mer än 10 år. Att det slutade ganska väl berodde nog till del på detta men också på P18:s generositet att överta duktig personal från KA 3 och inte minst på Fårösunds vilja att inte kollapsa som samhälle.

De gångna åren efter försvarsnedläggningen på ön har vi nyttjat för att bli rädda den marina 1900-talshistoren på Gotland. Det uppskattas av en hel del. Vårt nästa projekt som vi diskuterar är att försöka visa sammanhanget mellan försvar och samhälle på en liten garnisonsort. Nu hotas dock vår framtid. En statlig kulturutredning har föreslagit att ett nytt förbandsmuseum skall skapas i Tingstäde. Bli det så orkar vi inte fortsätta ett bra arbete. Konsekvenserna får vi diskutera längre fram i tiden. Vårhälsningar från norra Gotland

ANDERS HAMMARSKJÖLD

Ordförande
1.vice ordförande
2.vice ordförande
Sekreterare
Kassör
Klubbmästare
Museum
Information

Anders Hammarskjöld
Anders Berlin
Arne Ekman
Eva Weinebrandt
Jan Frändfors
Bernt Weinebrandt
Bernt Weinebrandt
Anders Berlin

Nimbus i Fårösund

Gotlands Varv som övertog Marinvarvet har sålts till Nimbus. Nimbus började med att anpassa stora plåthallen till sin plastbåtproduktion. När ombyggnaderna av främst ventilationssystemet var klart började man med att flytta ut viss motorbåtstillverkning till Fårösund från fabriken i Visby. Även en modell av Ryds motorbåtar flyttades till Fårösund.

Nu är produktionen i full gång i de anpassade lokalerna från Marinvarvstiden.

I lokalerna bygger man nu en ny segelbåt som ritats av den kände seglaren och konstruktören Pelle Pettersson. Den nya båten, - Maxi 1300 - är på 42 fot och är största Maxibåten som byggts. Den första båten har redan levererats och innan sommaren

skall ytterligare tre båtar vara klara för leverans. Ytterligare två modeller av segelbåtar förbereds att byggas i Fårösund nämligen Maxi 1050 och Maxi 1100. Successivt med att segelbåtstillverkningen växer så fasas motorbåtarna ut och återgår till fabriken i Visby. I Fårösund kommer sedan endast segelbåtar att tillverkas. Tillverkningen i Fårösund kräver utökade utrymmen och man är nu inne i slutskedet med att bygga om fler lokaler för att kunna utnyttjas för produktionen. Varvets stora kallförråd isoleras och skall utnyttjas för montering av däck. Den gamla ursprungliga plåt- och motorverkstaden, ”108:an” som redan på Marinvarvstiden stod på rivningsplanen har tagits till heder igen. Eftersom Nimbus räknar med en ökning av de

40 anställda så räcker omklädningsrummen och matsalen inte till. Man har därför renoverat den gamla matsalen och omklädningsrummen på övervåningen. I den gamla verkstaden sker nu tillverkning av Ryd-båtar och kommer senare att utnyttjas i segelbåtstillverkningen.

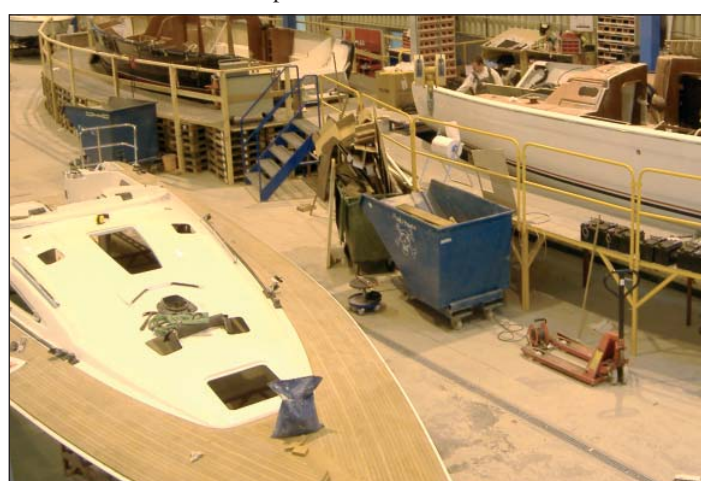
KA 3:s gamla båtskjul används som kallförråd för formar, verktyg mm.

Nimbus är inget reparationsvarv men slipen finns kvar och kan vid enstaka behov utnyttjas för torskättning. Sjösättning av nytillverkade båtar kan ske om kunden vill hämta båten direkt från tillverkaren. Kanske att vi någon gång i framtiden kan få se en flytande båtmässa av Nimbus-båtar tillverkade på Gotland. Nimbuskoncernen består i dag av båttillverkarna Nimbus pro-

duktion i Visby, Storebro, Ryd och Maxi-båttillverkningen i Fårösund.

Bland de anställda återfinns några från Marinvarvet. Örjan Lagergren började sin båtbyggargarbana på Marinvarvet 1981 som svetsare. Han var då med om att tillverka polisbåtar, följde med över till Gotlands Varv och stridsbåtarna, för att nu, på samma arbetsplats, fortsätta med Maxi-segelbåtar på Nimbus. Platschefen Christer Sandahl berättar att Lernia har en utbildning till båtmontörer varifrån man skall kunna rekrytera utbildad personal. En av lärarna på denna kurs är KA 3:aren och mariningenjören Mats Larsson, även han med ett förflutet från Marinvarvet.

ANDERS BERLIN

Första Amfibieregementet 2006

År 1902 bildades Kustartilleriet, och så småningom bildades totalt fem kustartilleriregementen placerade runtom den svenska kusten.

Precis som övriga försvarsmakten utvecklades kustartilleriet mot ett invasionsförsvar. Men i takt med en förändrad omvärldsbild skedde också förändringar i Försvarsmakten och Kustartilleriet.

Under -90 talet lades det ena Kustartilleriförbandet efter det andra ner, den 16 september 2000 stängdes portarna för gott på KA3 Gotland. Samtidigt bildades Amfibiekåren ur de två kvarvarande kustartilleriregementena, KA1 och KA 4 som sedermera blev Amf 1 och Amf 4. Men Riksdagens och regeringens nedskärning av Försvarsmakten var ännu inte färdig. Försvarsbeslutet 2004 innebar att även Amf 4 i Göteborg skulle avvecklas.

FOTO: KRISTINA SWAAN

Avvecklingen av samtliga regementen på Gotland har fått stora konsekvenser för alla Försvarsmakts anställda på Gotland men också för Hemvärns- och frivilligorganisationerna. När det fanns gott om förband fanns det också ett stort urval av ungdomar som gjort sin värnplikt och ville fortsätta kontakten med Försvarsmakten inte alltid som yrkesofficer utan ofta i någon frivillig organisation. Hemvärns- och övriga frivilligorganisationer fyller en oerhört viktig funktion och har ofta stått för den folkliga förankringen, vilket i sin tur ledde till att den personalen stod för mycket av försvarsinformationen till den breda allmänheten på ett naturligt sett. Jag ser det därför som viktigt att kamratföreningarna även i framtiden får det stöd som krävs för att fortleva och på så sätt också fortsättningsvis vara en informationslänk till samhället.

Vad har då blivit kvar av det forna kustartilleriförsvaret?

Efter försvarsbeslutet 2004 påbörjades ett digert planeringsarbete att avveckla Amf 4 och samtidigt flytta Amf 1 som nu är det enda kvarvarande Amfibieregementet. Den första september 2006 var regementsstaben flyttad till Berga/Haninge, övriga kompanier följde efter och slutligen var hela förbandet grupperat på Berga innan årsskiftet slut. Kvar på Rindö och på gamla Amf 4 finns i dag två avvecklingsorganisationer.

Med flytten följde nya utmaningar, Haninge garnison bildades, gamla och nya medarbetare med sina traditioner och rutiner skulle mötas. I det stora hela tycker jag att flytten har fungerat bra, men det har krävts ett hårt arbete av en mycket lojal personal. Det är också en grannliga uppgift att leda Regementet och Haninge garnison då förbandet är geografiskt spritt.

Vi pratar ofta om det som vi inte längre har kvar och glömmer allt det som faktiskt finns och utvecklas, jag skall kort försöka ge en

bild av Amfibiekåren i dag och den utveckling vi är på väg mot. På förbandet tjänstgör det i dag ca 300 officerare och 70 civila, vi har ca 700 värnpliktiga. Utbildningen sker idag i ett tre terminssystem, där de sista 6 månaderna är inriktade mot internationell utbildning och sker på frivillig basis. Vi har också ett hundratal reservofficerare kopplade till förbandet.

Amfibiekåren går en spännande framtid till mötes, vi har under några år arbetat med utveckling av Amfibiesystemet i en studie som vi kallar HTM Amfbat 2010, (Halvtidsmodifiering av Amfibiebataljonen år 2010). Utvecklingen kan delas in i tre huvudblock, ledning, bekämpning och rörlighet. Vi genomför olika studier på ledningsplattformar på sjön såväl som land i syfte att vidareutveckla de ledningsbåtar och landbaserade ledningscontainrar som vi har i dag. Bekämpningsmässigt provar vi olika vapen system anpassade till rörligheten, det vill säga våra nya svävare, skyddade stridsbåtar, Lätta tross färjor och fordon. Listan på olika system som är under utveckling kan göras lång, det skulle krävas en egen artikel i sig.

Förutom materieförsörjningsutvecklingen sker en taktisk utveckling. Då vi inte längre utbildar mot invasionsförvar utan mot insatsförsvar skall Amfibieförbandet kunna verka nationellt såväl som internationellt i olika oroshärdar, därför måste både materiel och personal anpassas för Försvarsmaktens nya uppgifter. Jag vill påstå att Amfibiekåren har kommit långt i vår utveckling, som ett exempel kan nämnas vårt nära samarbete med Finska Nylands Brigad, där vi utvecklar en gemensam IAS, Internationell Amfibiestyrka där målet är att vi skall lösa en gemensam internationell uppgift.

Jag nämnde i min inledning att förbandet är geografiskt spritt, förutom all den verksamhet och utveckling som bedrivs på Berga har vi enheter i Göteborg i form av Bevakningsbåtkompaniet, minpluton och bordningsstyrkan. Vi har även från årsskiftet tagit över ansvaret för utbildningsgrupperna (Hemvärnet) Södertörn och Gotland.

Vilken funktion fyller utbildningsgrupperna?

Utbildningsgrupperna vars uppgift är att samordna och leda utbildningen av Hemvärns och frivillig verksamhet. Som jag inledde med är det i dag betydligt svårare att få ett naturligt urval till frivillig verksamheten då det finns så få lokala förband kvar. Detta ställer oerhört stora krav på utbildningsgrupperna att rekrytera, leda och utveckla frivillig verksamheten.

Det glädjer mig att det från september 2006 görs försök med att på frivillig basis utbilda ca 40 stycken tre månaders värnpliktiga vid Gotlandsgruppen i syfte att ha dessa individer som rekryteringsgrund till Hemvärnet. Motsvarande försök görs i Falugruppen, men där skall individerna lyda under pliktlagen. Andra mycket viktiga uppgifter som utbildningsgrupperna står för är bevakning och stöd till samhället. Helt nyligen kunde vi följa insatser som Gotlandsgruppen gjort i samband med fågelinfluensan. I Gotlandsgruppen är det i dag ca 15 anställda, både civila och officerare, några har sitt ursprung från KA 3 och P18 vilket jag ser som en stor tillgång.

Jag har största respekt för den viktiga roll som utvecklingsgruppen utgör och ser fram emot fortsatt arbete och utveckling tillsammans.

Avslutningsvis, tack till alla före detta KA 3:are som fortsatt stödjer Amfibiekåren och vårdar regementet KA3:s stolta traditioner på Gotland. Vi på Amf 1 tar uppgiften att bevara KA 3 traditioner med stor respekt och vördnad.

JONAS OLSSON
REGEMENTSCHEF

SEKO avdelning 29

Försvarens Civila Personal Förbund avd 29 bildades i stora rummet i Franska kasern den 8.mars 1940 utav civila arbetare på dåvarande Kungliga Gotlands Kustartillerikår där Marinvarvet ingick. Fanan invigdes den 15.oktober 1944. Det fanns även då olika politiska åsikter varför man inte kunde enas om en röd fana varför det blev en vit fana.

De som var med att bilda avdelningen i Franska kasern var Eli Dyfva (ordf), Einar Johannison (sekr), Erik Broberg (v ordf), Amselm Olofsson (v sekr), Henning Emilsson (kassör), Manfred Pettersson (revisor), Edvin Lindholm, Karl Broberg, Ture Nordström (revisor), Helge Svensson, Ivar Olofsson, John Larsson och Gunnar Eklund.

Det kan nämnas att då avdelningen invigde sin nya fana och hade fest kom bud att det kommit 450 flyktingar till Fårösund. De utbildade rödakorsare som var med på fackföreningsfesten fick gå ifrån för att hjälpa till att ta hand om dessa. Från arbetsledningens sida kan nämnas att de som fick lämna sitt arbete på dagen under arbetstid behövde ej vidkännas något löneavdrag.

I april 1971 ombildades Försvarets Civila Personalförbund till Statsanställdas Förbund och då kom lokalföreningen att heta Statsanställdas Förbund avd 2129.

I mitten av 1980-talet inköptes fanan med texten Statsanställdas Förbund avd 2129. Denna fana fick den röda färgen.

1995 kom nästa ändring i och med att många statliga företag blev civila och bolag men fortfarande hade anställda inom statliga avtalsområdet.

Det nya namnet blev Facket för Service och Kommunikation (SEKO). Avdelningen i Fårösund kom då att heta SEKO avd 29. År 2000 blev det ytterligare en omorganisation då SEKO Gotland bildades och avdelningen i Fårösund slogs ihop med Visby förbanden och blev Klubb försvar.

Båda fanorna är deponerade till KA 3 förbandsmuseum i Fårösund för att de hör ihop med förbandet och de civila arbetarna där.

TOMMY FOHLIN
tidigare förrädsförmän vid KA 3.

Årsavgiften är endast 50:-

rt medlemsregister fann vi att betalat sin medlemsavgift för ännu inte betalat årets medvi dig att göra detta genom kr på postgiro 18 80 91 – 3 ötet den 6 juni så att du då rättigad. Anmäl även aktuell na e-postadress samt eventuellt ändrad postadress så att vi kan rätta upp vår matrikel och våra sändlistor. Kamratföreningen behöver ditt stöd som medlem.

KALLELSE

Årsmöte 6 juni kl 11.30

Medlemmar i KA 3 Kamratförening kallas till ordinarie årsmöte Nationaldagen, tisdag 6 juni 2006 kl 11.30. Frågor som skall behandlas på årsmötet skall vara styrelsen tillhanda senast 2 veckor före mötet. Efter förhandlingarna samling bakom kamratföreningens fana för deltagande i Nationaldagsfirandet. Välkomna.

Kamratförenings

RESA

till

Berga / Amf 1
11-13 augusti

KAMRATFÖRENINGSTRÄFF 2006

Årets kamratträff genomförs på Berga/Amf 1 2006-08-11-13.
Avresa från Visby till Nynäshamn fredag 11/8 kl 13.55.
Återresa från Nynäshamn till Visby söndag 13/8 kl 12.50.

Preliminärt program:
Rundtur Bergaområdet, besök på Mälsten och kamratmiddag på Berga slott. Kostnad ca 1.000:- .

Anmälan senast 1 juli till Eva eller Bernt
Telefon 22 42 27 Mobil 070-22 88 868
e-post weinebrandt@hotmail.com
Välkomna

Fira

Nationaldagen

6 juni i Fårösund

Nationaldagen och Svenska Flaggans dag
firas traditionsenligt vid
Fårösunds Salutstation och
KA 3 förbandsmuseum tisdagen den 6 juni.

Var med om sista salutskjutningen
från Fårösunds salutstation.

Saluten avges kl 13.00 med salubemanning
och fanvakt ur Hemvärnet.

Högtidstal av prosten emeritus Sune Österdahl

Program

- 12.40 Samling vid KA 3 förbandsmuseum
GotlandsMusiken spelar
Chefen Första Amfibieregementet tar emot:
* Fanvakt ur Hemvärnet
* Salubatteri
* Musikkår
*Förband och organisationer
Fanan blottas, fanmarsch
- 13.00 SALUT
Högtidstal av prosten emeritus Sune Österdahl
"Sverige Leve!"
Nationalsången
Bungekören
Musikkåren spelar "Nordergutarna" (KA 3 regementes marsch)
Bungekören
Musikkåren
Ceremon avslutas av chefen 1:a Amfibieregementet, överste Jonas Olsson
Musikkåren spelar Amfibieregementets marsch
Avmarsch fanvakt, salubatteri
Musikkåren spelar Hemvärnets marsch
Fanborgen upplöses
Veterankoket grupperar och serverar kaffe, saft o bulle till alla samt säljer lunch
Öppet Hus i KA 3 förbandsmuseum

Frivilligorganisationer, föreningar och klubbar uppmanas delta i fanborgen.
Allmänheten inbjudes att delta i firandet av vår Nationaldag och Svenska Flaggans dag.

Arrangör: Försvarsmakten/Gotlandsgruppen och KA 3 Kamratförening

Nyheter i KA 3

Välkommen till KA 3 Förbandsmuseum

KA 3 Förbandsmuseum
Kustparken, Fårösund

Öppettider
sommaren 2006

13 juni - 31 augusti

Tisdag	15.00 - 18.00
Torsdag	15.00 - 18.00
Söndag	15.00 - 18.00

Om någon grupp önskar besöka museet
på annan tid, ring Bernt Weinebrandt
telefon 0498-22 42 27, 070-22 88 868

förbandsmuseum

Altaret med Erik Olssons tavla från barndop under beredskapen

S-plats modell äldre

Ett förbandsmuseum får inte bara vara en samling materiel utan skall på ett bra sätt försöka levandegöra den miljö som man arbetade i vid utbildning och övningar samt enkelt förklara vad de olika föremålen har använts till.

Museigruppen arbetar ständigt med att förnya och förbättra i museet. Här är det främst Arne Ekman och Bosse Friberg som kläcker idéer och genomför dem.

Största förändringarna

De största förändringarna detta år har skett i källaren. Under ett onsdagspass "omgrupperade" museigruppen, med stor möda, en del svett och otryckbara uttryck, 4 meters inbasmätaren in till PA 31:an. Vi fick därmed en komplett mätstationstropp samlad i ett rum.

Arte 702 som tidigare var placerad vid PA 31:an flyttades till rummet där inbasen förut stod och därmed har vi alla centralin-

Chefen KA 3 Tjänsterum återskapat

S-plats från LN

strumenteringarna samlade på ett ställe. Där har vi också placerat en pjäsdator till arte 724 systemet samt en del bildmaterial på moderna instrumenteringar så att man kan se utvecklingen från gamla instrument till de modernaste.

Ett rum i källaren är inrett till minrum. Här finns olika sjöminor utlagda på en "sjöbotten" och tillhörande minstations-system finns uppsatta på väggen bakom.

Närmast i planen ligger att utanför minrummet visa upp materiel från Muldivisionens båtpark.

Lätt för besökare

För att besökare lättare skall få en bild av instrumentens funktion och hur de bemannades har detta beskrivits i text i anslutning till materielen.

Utökning och renovering

Uniformsparaden har utökats med Stridsdräkt 90 Stig Bjäremo och Ingemar Bohlin har renoverat en av de rörliga kanonerna som tidigare stod utanför kanslihuset. Den skall nu placeras mellan ingångsdörrarna till museet. Så fin som den har blivit borde den stå inomhus men det har vi tyvärr ingen plats till.

En rund vaktur i järn har renoverats och kommer att ställas upp utanför museet. För att ge plats åt kommande objekt i museiparken har de stora bombkastarna flyttats. Vi hoppas ännu på att en 12/70-pjäs på plats.

**BOSSE FRIBERG
ANDERS BERLIN (INLEDNING)**

Pjäs 12/70 flyttad,

Sista batteriet i Kustartilleriet på Gotland skrotas. Under slutet av 1950-talet började man diskutera hur de äldre fasta batterierna, med 21 cm och 15,2 cm pjäser, skulle ersättas. Olika alternativ diskuterades och utvärderades. Den första frågan gällde om man skulle gå på ett robotalternativ eller en kanon. Efter ett omfattande analysarbete inom vapnet och med industrin, kom man fram till att den mest effektiva lösningen var utvecklingen av en ny artilleripjäs. 1968 erhöll Bofors uppdraget att utveckla en grovkalibrig pjäs för det fasta kustartilleriet, samt ammunition till denna. Arbetet kom att betecknas ERSTA, som står för ERSättning Tungt Artilleri. Under arbetets gång beslutades att pjäsen skulle ha en kaliber på 12 cm. Denna kaliber bedömdes som tillräcklig för att bekämpa små och medelstora fartyg. Ett viktigt beslut som togs var att pjäsen skulle ha en extremt hög skyddsnivå. Den skulle motstå en angräpars taktiska kärnvapen, och ha en mycket hög teknisk uthållighet. Inom pjäsen skulle alla förmödenheter finnas tillgängliga för pjäsbesättningen. Pjäsens effektivitet skulle vara så hög att en fiende skulle tvingas slå ut pjäserna, med särskilda åtgärder, eller riskera att hela hans invasionsföretag misslyckades. I slutet av 1960-talet, när projektet närmade sig sin fullbordan, stod det klart att detta var den största, enskilda förstärkningen av eldkraften sedan kustartilleriets tillkomst 1902. Bofors fick en beställning på 18 pjäser som fördelades på 6 batterier varav ett på Gotland, batteri SE 1 som byggdes med två pjäser på Asunden och en på Hammarslandet. Hammarslandspjäsen blev den sista fasta KA-pjäsen på Gotland som demonteras och skrotas.

Våra pjäser på Gotland var klara och ansköts 1977. För oss kustartillerister är det ofattbart att de modernaste artilleripjäserna nu efter knappt 30 år i Gotlandsförsvarets tjänst nu skrotas. Alla spår efter invasionsförsvaret på grupperingsplatserna sopas igen. Det är ett försvarshistoriskt kulturarv som nu helt försvinner från Gotland. Delar av kustförsvarets fasta anläggningar borde bevarats för eftervärlden. Vi kommer inte i framtiden att kunna se något av denna del av kalla krigets invasionsförsvaret.

Flyttbilen

Eldröret svetsas fast i eleverat läge

Kupolen är lossad och lyfts till flyttbilen för transport till museiparken.

Arne Ekman, tidigare batterichef på batteriet, lägger sista spadtaget

grupperad och klar

Eldrör lyfts på plats

Flyttgänget efter ett väl genomförd gruppering

Kupolen kopplas

50 ton skrot till KA 3 museipark

Måndagen den 24. april kunde KA 3 Kamratföreningens önskan om att i förbandsmuseets museipark kunna visa Gotlands sista och modernaste kustartilleripjäsa, en 12 cm tornpjäs m/70, i uppfyllelse. Genom Bertil Eklunds enträgna arbete och mycket goda kontakter med skrotningsledaren och hans medhjälpare samt skrotfirmans välvilliga inställning kunde kamratföreningen få köpa 50 ton skrot bestående av skrotad fundamentalsring, eleverbara del (eldrör med bakstycke) samt kupol med tillhörande maskeringshuv. Med hjälp av transportcentralen i Visby kunde man på stridsvagnssläp genomföra hela förflyttningen till nya grupperingsplatsen. Vad man nu kan få se är den del av pjäsen som har syns ovan jord. Hela pjäsen med de delar som sträckte sig fyra våningar ner i berget kunde man givetvis inte gruppera om. Pjäsen har naturligtvis gjorts obrukbar och delarna har svetsats samman i den elevation som nu visas. Den 3.maj slutförde museigruppen arbetet med att montera maskeringshuvven på pjäskupolen. Tyvärr var det alltför omfattande arbete med att göra det möjligt för besökare att komma in i kupolen. Med bra illustrationer kan man dock få en god uppfattning om hur pjäsen var uppbyggd och hur pjäsbetjäningen arbetade.

KA 3 förbandsmuseum är glada att för eftervärlden kunna visa delar av det som ingått i invasionsförsvaret som funnits på Gotland och på så vis kunna spegla något från 2.världskriget och kalla krigets tid.

ANDERS BERLIN

Fårösundsområdet mobiliserar utan militär medverkan

Samhällsdöd blev utveckling. I samband med att KA 3 lades ner var alla övertygade om att det var dödsstöten för vår nordligaste tätort på Gotland, inte minst på grund av att samhället under en mängd år noterat vikande befolkningstal. Fårösund var nerräknat, reste sig på 10, tog en mängd utmaningar och är nu på gång i ett förnyat samhälle. Ett samhälle med en öppen, kreativ inställning skild från den till vissa delar hämmande och trygga "bruksanda" som präglades under KA 3:s tid.

Av de förlorade arbetstillfällena har endast en bråkdel återskapats i Fårösund. Däremot har i stort sett samtliga drabbade erbjudits och fått annat arbete, eller möjlighet till utbildning och "karriärväxling", även om det i sin tur medfört pendling eller utflyttning till fastlandet. Många erbjöds fortsatt anställning vid försvarsmakten i Visby och har nu efter avveckling av sina nya förband (P 18, MDG och FM/LOG) åter tvingats ta nya avgörande steg i livet.

Bunge ökade mest på Gotland Alla förmodade och bävade för den utflyttning som skulle ske efter KA 3:s nedläggning. Det blev en omflyttning. Flera hus såldes. Bostäder är en av de viktigaste beståndsdelarna för att ett samhälle skall ha möjlighet att utvecklas! Den oro som tidigare fanns om lediga bostäder förbyttes till oro för att uppköpen till stor del gjordes av vinterfastlänningar. Det fanns redan alltför många hus och villor som stod

outnyttjade under höst-, vår- och vinterperioden. Turismen är vår kanske största inkomstkälla med oanade möjligheter, men var vi beredda att offra samhällets livsnerv under "lågsäsong".

Det är idag svårt att hitta en ledig bostad i Fårösund. Nu visar det sig att det är tänt i allt fler hus även under vinterhalvåret. Nybyggnationer pågår för fullt. Eftersom den första etappen med 6 bostadsrätter, mot stranden vid KA 3 gamla skjutbanor, är fulltecknad, har man beslut om nybyggnad av ytterligare 6 bostadsrätter. Här säljs även tomter för villabebyggelse. Nybyggnation pågår också i södra delen av samhället längs Strandvägen. Fårösund expanderar längs sundet och kommer på sikt att bli allt mer strandnära.

Samhället utvecklas såväl norr- som söderut längs sundet.

Bunge och Fårösund hade den största befolkningsökningen på hela Gotland under år 2005. Vi tror det är ett trendbrott som kommer att fortsätta.

Den kommunala servicen får inte försämrans

För att få en fortsatt levande bygd krävs förutom bostäder också samhällsservice och arbetstillfällen. Om samhällsservicen pågår en ständig maktkamp med den egna kommunen. Kommunen förefaller mest arbeta för Visby och det uppfattas ofta som att politikerna inte bryr sig om vad som händer långt där borta på Norra Gotland. Kommunen kan och skall bidra till en infrastruktur som underlättar

företagsetablering, tillgång på bostäder och en bra samhällsservice.

Kommunen är fortfarande "skyldig" oss arbetstillfällen som kompensation för KA3:s avveckling. Fårösund tappade efter KA3 ca 250 arbetstillfällen medan Visby, trots A7 och Lv2 samtida avveckling, totalt inte drabbades av färre arbetstillfällen. I direktiven med utlokaliseringen av de statliga verksamheterna angavs att "Fårösunds och Norra Gotlands utsatta läge särskilt skulle beaktas".

Som kompensation placerades försäkringskassan i Visby! Märk att detta var före nedläggningen av Flextronics och P 18. Vår vädjan till våra kommunpolitiker om fördelning av en liten del av nu aktuella statliga utlokaliseringar har klingat ohörd. Allt skall till Visby.

Utlovede utlokaliseringar av kommunala funktioner har inte infriats. Däremot har bl a vårdcentralen tagits bort, brandförsvaret reducerats och nu hotas vår lokala tandvårdsservice. Tänk om vi regionalpolitiskt kunde särbehandlas ungefär som Roma (ca 1,5 mil från Visby!). Vår ödmjuka vädjan är att det inte skall dras ner mer på den kommunala servicen i Fårösund. Vi ser det i dag som det största hotet mot vår framtida utveckling.

Positiv framtidstro

Motgångarna har varit många, men den positiva utvecklingen och andan, har inte knäckts. En vision, Fårösund - Vision 2001, togs fram i samarbete mellan Gotlands kommun, länsstyrelsen, KA3 Vasallen och UNG (Utveckling Norra Gotland).

Minst 2000 invånare och 300 nya arbeten skall enligt visionen växa fram med nya faciliteter för arbete, boende och rekreation som följd. Utmärkelsen av Bunge till "Årets socken 2006!" är ett bra bevis på att återhämtningen gått bättre än många förväntat sig.

Några projekt som genomförts Folkhögskolan i Fårösund har etablerats och utgör tillsammans med den väl inarbetade och sedan drygt ett sekel etablerade folkhögskolan i Hemse nu Gotlands folkhögskola.

Vid Filmstudion Kustateljén, i fd serviceförrådet, har redan flera långfilmer, TV och reklamfilmer producerats. Animerad film har också skapats. Mycket, från en kriminalserie av Håkan Nesser med Sven Wolter som kommissarie Van Veeteren i huvudrollen, till andra långfilmer och TV-produktioner har gjorts.

Gotlands Idrottscenter, inrett i fd KA 3 sporthall, har utvecklats till ett rekreations- och friskvårdscentrum med tillgång på gym, simhall, sporthall, terrängspår m m.

Torget i Fårösund har upprustats och fått en öppen och inbjudande atmosfär. Här har ideella arbetskrafter nyttjats och kommunala medel tilldelats. Vi har fått ca 3 promille av investeringskostnaderna för kongresshallsbygget i Visby.

Ingenjörfirma Curt Nyberg

AB har etablerat sig i gamla "Ökenfortet" (art- o televerkstaden)

Matstället Marikan är igång igen. Lunchbar, tema middagar (t e x lammgrillning) och arrangemang för fester och högtider erbjuds. Nimbus båtproduktion har etablerats i Fårösund och expanderar enligt plan. Nu har de snart 50 anställda och framtiden med dagens stora efterfrågan på fritidsbåtar ser ljus ut. (Se särskild artikel)

KA3 Vasallen AB har sålts till Diös & Kuylenstierna (DK Fårösund) som nu är i full gång med detaljplaneringen av Kustparken, KA 3 gamla område, med en mängd okonventionella lösningar som exklusivt boende, kallbadhus m m.

Framtiden

Gotlands enda "Driving range" finns i Kustparken. Tommie Tumba m. fl. i "Tumba Golf Group" planerar nu en 18-hålsbana på det s. k. Bombfältet söder om Fårösund. Miljötillståndet är klart.

PEAB övertar troligen under året Bungenäs. De planerar en kraftig utveckling med en mängd fritidsaktiviteter och turism med exklusivt boende och golfbana på Bungenäshalvön.

Översiktsplan Fårösund ger många möjligheter till förnyelser och expansion i Fårösundsområdet. Här ges möjligheter till byggnation av

villor och hyreslägenheter för såväl fast boende som turism. I översiktsplanen finns utrymme för företagsetableringar, rekreationsområden och en utveckling av aktiv turism.

Bunge – Årets socken 2006

Många invånare på Norra Gotland känner nu tillförsikt och entusiasm inför de utmaningar och möjligheter som finns på denna vackra, karga och natursköna del av ön. Andan präglas av en stark tilltro på Norra Gotland, invånarna och dess möjligheter.

Vi tar nu möjligheten att ytterligare stärka sammanhållningen i Bunge. Vi skall marknadsföra oss, våra duktiga företag och föreningar samt öka kunskapen om varandra.

Vi skall vidareutveckla Bunge, arbeta för en fortsatt befolkningsökning och skapa ett positivt företagsklimat med ökat företagande.

Vi skall gemensamt arbeta för ett bra och trivsamt boende som tillsammans med vår natur skall vara attraktivt och ge hög livskvalitet.

För att under året förvalta utnämningen och befolkningsutvecklingen har Bunge Sockenförening bildats. Samtliga boende i Bunge erbjuds nu medlemskap i vår sockenförening. Under året och på sikt skall föreningen skapa god tillväxt och hög livskvalitet i Bunge.

Efter utnämningen har fyra arbetsgrupper bildats. Lednings-, Marknadsförings-, Inventerings- och Kulturgruppen har skapats.

Kommande verksamheter

Vi skall nu på en mängd olika sätt arbeta för Bunge. Vi skall arrangera gemensamma fester, tillställningar och utställningar, "snygga till" i bl. a Bungeviken och på andra eftersatta platser, arbeta för våra regionala frågor t e x behållande av vår tandläkarmottagning och mycket mer.

Till sommaren planeras för ett stort galleri i "gamla Konsum". Där skall tre olika inriktningar presenteras: Konst & konsthantverk, Hantverk & hobby samt Målning/teckning för barn & ungdomar.

Vi skall synas utåt. Inte bara med våra fina sockengränssskyltar, nej nu finns det även dekaler, kassar och tröjor med "Bunge – Årets socken 2006!". De säljs till självkostnadspris. Se vår nya hemsida www.bunge.se. Här skall även Bunges företag och föreningar presenteras liksom de aktiviteter och verksamheter som är på gång.

Välkommen att surfa in på www.bunge.se för att se vad som finns att erbjuda och välkommen att besöka Bunge och Fårösund.

För Bunge – Årets socken 2006

ARNE EKLUND

FÖRSVARSMAKTEN
P 18, A 7, LV 2, KA 3 KAMRATFÖRENINGAR
621 86 Visby

B

**BEGRÄNSAD
EFTERSÄNDNING**

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen med
nya adressen på baksidan

Plats för etikett (motsv)